

Projekt

UCHWAŁA NR
RADY GMINY STARA BIAŁA

z dnia 2021 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stara Biała
na lata 2022 – 2026**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 i 1834), w związku z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268), uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stara Biała na lata 2022 – 2026 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr

Rady Gminy Stara Biała

z dnia 2021 r.

GMINNA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY STARA BIAŁA
NA LATA 2022-2026

Stara Biała, 2021 r.

I.SPIS TREŚCI

II.	Wstęp.....	4
III.	Podstawy prawne opracowania Strategii.....	7
1.	Główne ramy prawne	7
2.	Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla.....	8
IV.	Proces uspołeczniania, słownik pojęć oraz uczestnicy	14
3.	Proces uspołeczniania	14
4.	Słownik pojęć.....	14
V.	Misja oraz cel strategiczny	15
VI.	Charakterystyka środowiska społecznego.....	16
	Informacje ogólne	16
	Struktura ludności	16
	Szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe	17
	Pomoc społeczna	17
	Bezrobocie.....	20
VII.	Diagnoza Problemów Społecznych.....	21
1.	Badania.....	21
	Problematyka badania	21
2.	Metodologia badania	23
	Uzasadnienie i wybór techniki badawczej	23
	Dobór próby	23
2.3	Narzędzia badawcze	24
3.	Badanie dorosłych mieszkańców na terenie Gminy.....	24
	Struktura badanej próby	24
	Problem alkoholowy oraz nikotynowy z perspektywy dorosłych mieszkańców	26
	Problem narkotykowy z perspektywy dorosłych mieszkańców.....	35
	Problem przemocy z perspektywy dorosłych mieszkańców	40
	Postrzeganie problemów społecznych przez mieszkańców Gminy Stara Biała.	49
4.	Badanie dzieci i młodzieży na terenie gminy Stara Biała	56
	Struktura badanej próby	56
	Problem alkoholowy oraz nikotynowy z perspektywy dzieci i młodzieży	57
	Problem narkotykowy z perspektywy dzieci i młodzieży	66
	Problem przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży	80
5.	Badanie sprzedawców na terenie gminy Stara Biała.....	88

Struktura badanej grupy	88
Problem uzależnień w Gminie Stara Biała z perspektywy sprzedawców alkoholu.....	90
6. Wnioski i rekomendacje.....	99
VIII. Analiza SWOT oraz dane prospektywne.....	109
1. Analiza SWOT	109
2. Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii).....	115
Pomoc społeczna	115
Profilaktyka rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii.....	115
Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej.....	116
IX. Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja.....	117
1. Cele główne strategii.....	117
2. Cele operacyjne i ich realizacja.....	118
X. System zarządzania i aktualizacji strategii.....	125
Podmioty zarządzające realizacją strategii.....	125
Instrumenty realizacji strategii	125
Monitoring i ocena wdrażania strategii	126
Aktualizacja strategii.....	127

II. WSTĘP

*„Od problemów nie należy uciekać,
tylko je rozwiązywać.”*

(P.Ch. Cast)

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, każda gmina w Polsce ma obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podstawową intencją tworzenia takiej strategii jest wskazanie działań o charakterze planistycznych, których głównym celem jest dążenie do integracji osób (mieszkańców) i rodzin zamieszkujących daną gminę. Wskazana integracja ma w tym kontekście szerokie - społeczne znaczenie, które należy definiować jako dążenie do zespolenia i zharmonizowania mieszkańców danej społeczności lokalnej, poprzez intensyfikację ich kontaktów. Szczególną uwagę w procesie konsolidacji społecznej zwraca się na osoby, które chcą zmieniać siebie oraz swoje otoczenie, jak również osoby dotknięte różnego rodzaju dysfunkcjami.

Warto, w ślad za Diagnozą Problemów Społecznych, powtórzyć definicję pojęcia „problem społeczny” – w ujęciu R. Marisa jest to: *„ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”*¹. Z kolei, według K. Frysztackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru². W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przezwyciężenia,

¹ K. Frysztacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

² K. Frysztacki, Problemy społeczne [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

- można go przewyciężyć przez zbiorowe działanie.

Realizacja celu jaki wynika z konieczności stworzenia strategii gmina może realizować przy wykorzystaniu posiadanej infrastruktury, poprzez jej rozbudowę, bądź wykorzystanie infrastruktury należącej do innych podmiotów w drodze porozumień. Szczególne znaczenie ma także współpraca z podmiotami niepublicznymi, w tym organizacjami pozarządowymi.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie ostatnich lat jest nauka niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. To właśnie ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych. U wielu osób, zwłaszcza w okresie transformacji ustrojowej i gospodarczej następuje spiętrzenie problemów prowadzące do apatii, wycofania się, alienacji. W konsekwencji, bardzo często pożądaną staje się stworzenie profesjonalnego systemu edukacji i aktywizacji obywatelskiej ze szczególnym uwzględnieniem udziału społeczeństwa w spotkaniach integracyjno-kulturalnych. Kolejnym obszarem projektowania działań rozwiązujących problemy społeczne jest pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Część osób, mimo pomocy w wyżej wymienionych obszarach, dalej ma problemy. Przyczyną takiego stanu są najczęściej problemy związane z nadużywaniem środków psychoaktywnych (alkohol bądź narkotyki).

Wobec powyższego, uznać należy iż w polskich realiach, problemami społecznymi, jakie najczęściej i najsilniej dają o sobie znać są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Problemy te wymagają różnego rodzaju działań oraz indywidualnego podejścia. Nie sposób jednak nie dostrzec, że część z nich może się wzajemnie przenikać i łączyć (i w rzeczywistości tak niestety jest). Priorytetem jest oczywiście przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom, ale także podejmowanie działań prowadzących do ograniczania tych problemów w miejscach gdzie one już występują. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym powinna zatem zajmować się działaniem w obszarach:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości, mająca świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które spotkała.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym rozumieniu oznacza sposób osiągnięcia wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Istotą strategii jest zatem dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Reasumując, można stwierdzić, że strategia stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją, działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii. Trzeba jednak zaznaczyć, że strategia jest dokumentem „żywym” co wynika ze zmienności oraz stopnia nasilenia poszczególnych problemów społecznych.

III. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

1. Główne ramy prawne

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.). Ustawa o pomocy społecznej określa:

1. zadania w zakresie pomocy społecznej,
2. rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich przydzielania,
3. organizacje pomocy społecznej,
4. zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119);
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 111, ze zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 877, ze zm.);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821, ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1249, ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r., poz. 2050, ze zm.);

- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1100, ze zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 176);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 573);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 685);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r., poz. 1285, ze zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r., poz. 1057, ze zm.).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Niniejsza Strategia jest jednym ze sposobów realizacji strategii rozwoju Gminy Stara Biała i dokumentem wdrażającym politykę lokalną, a w wyniku tego dokumentem wypełniającym politykę regionalną i krajową. Poniżej ukazano sprzężenie niniejszego dokumentu z wybranymi dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, włączając te, które wydaje Unia Europejska.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 jest dokumentem ukazującym główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno – gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania państwa. Najistotniejszym zadaniem Długookresowej

Strategii Rozwoju Kraju jest poprawa jakości życia obywateli. W zgodzie z wykonaną diagnozą przygotowaną na potrzeby sporządzenia Długookresowej Strategii, rozwój Polski winien odbywać się w trzech strategicznych obszarach w sposób równoczesny, które to obszary zostały podzielone na osiem części:

w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

1. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna;
2. Polska Cyfrowa;
3. Kapitał ludzki;
4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko w obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski;
5. Rozwój regionalny;
6. Transport;

w obszarze efektywności i sprawności państwa:

7. Kapitał społeczny;
8. Sprawne państwo.

Narodowy Programu Zdrowia 2021-2025

Celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 (dalej jako: NPZ), jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. Przy realizacji NPZ niezbędne jest uwzględnienie wpływu skutków zdrowotnych wywołanych przez epidemię COVID-19 na zdrowie populacji. Choroba ta przyczyniła się do największego kryzysu zdrowotnego w Rzeczypospolitej Polskiej po zakończeniu II wojny światowej. Z uwagi na jej specyfikę (niezależnie od konieczności nieustannego jej przeciwdziałania i zwalczania skutków) niezbędne jest zintensyfikowanie działań mających na celu promowanie zdrowia, ograniczanie narażenia na czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych. Epidemia COVID-19, nakładając się na epidemię przewlekłych chorób niezakaźnych, powoduje efekt negatywnej synergii. Tym bardziej istotna jest konieczność podjęcia kompleksowych, a także zgodnych z aktualną wiedzą naukową, interwencji w obszarze zdrowia publicznego, wszelkimi dostępnymi narzędziami.

Cele operacyjne NPZ obejmują:

1. Profilaktykę nadwagi i otyłości.
2. Profilaktykę uzależnień.
3. Promocję zdrowia psychicznego.
4. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.
5. Wyzwania demograficzne.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Głównym powodem opracowania, a następnie wdrożenia Narodowej Strategii Integracji Społecznej (dalej jako: NSIS) było przystąpienie Polski do realizacji drugiego z zadań Strategii Lizbońskiej UE, stawiającego na unowocześnienie europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz pokonywanie izolacji społecznej. Analizując zmiany, jakie zaszły w wyniku transformacji ustrojowej niezwykle istotne działanie strategiczne państwa powinno stanowić tworzenie warunków kształtowania kapitału społecznego. Rozwój kapitału społecznego, w tym umiejętności do kooperacji oraz rozwiązywania problemów społecznych obliguje do wzrostu zaangażowania obywateli, a także wymaga takiej polityki państwa, która będzie spójna. Marginalizowanie społeczne wynika przede wszystkim z niekorzystnych warunków ekonomicznych, dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność, choroby, uzależnienia. Realizowanie koncepcji Narodowej Strategii będzie możliwe dzięki wdrożeniu strategii i programów w kwestii integracji społecznej na poziomie lokalnym, zatem przyjęcie Strategii umożliwi realizację założeń zawartych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 została przygotowana jako reakcja zwrotna na wyzwania, jakie zidentyfikowano w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Nerozerwalnym elementem inicjatywy rozwoju Polski na najbliższe lata jest Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego. Sztandarowym celem Strategii jest umocnienie udziału

kapitału społecznego w rozwoju gospodarczo – społecznym Polski, realizowanego za pomocą czterech najważniejszych zadań szczegółowych:

Cel 1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji.

Cel 2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne.

Cel 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy.

Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

Współpraca różnych podmiotów aktywnych w sferze społecznej, takich jak: organizacje społeczne czy podmioty publiczne będzie umożliwiała realizację określonych celów. Działania skierowane do beneficjentów OPS będą miały wpływ na osiągnięcie wyżej wymienionych założeń, a zwłaszcza na zwiększenie aktywności i wzrost poziomu umiejętności wspomagających rozwój kapitału społecznego.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (dalej jako: KSRR) jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co stworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy SOR – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;

Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;

Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa)

Zintegrowana Strategia Umiejętności (dalej jako: ZSU) została opracowana z uwzględnieniem: wymogów wynikających z Umowy Partnerstwa, rekomendacji raportu „Strategia Umiejętności OECD: Polska” oraz założeń Nowego Europejskiego Programu na rzecz Umiejętności.

Obszary oddziaływania w ramach ZSU 2030 (część szczegółowa):

1. Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
2. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry zarządzające.
3. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące.
4. Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną.
5. Rozwijanie i wykorzystanie umiejętności w miejscu pracy.
6. Doradztwo zawodowe.
7. Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną.
8. Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.

Każdy z obszarów oddziaływania zawiera tematy i kierunki działań, a także katalog podmiotów, które będą zaangażowane w realizację strategii. ZSU stanowi ramy strategiczne polityki na rzecz rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia.

Narodowy Program Mieszkaniowy

Narodowy Program Mieszkaniowy to dokument strategiczno-programowy, który wyznacza główne kierunki realizacji polityki mieszkaniowej państwa w perspektywie do 2030 r. Program określa priorytety polityki mieszkaniowej państwa oraz podstawowe narzędzia służące rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych w Polsce. Nie koncentruje się przy tym wyłącznie na zachętach w postaci publicznego finansowania inicjatyw promieszkaniowych. Z uwagi na różnorodne wyzwania stojące przed władzami publicznymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz rozwoju zasobów mieszkaniowych, Program przewiduje rozwiązania

umożliwiająca angażowanie w cel poprawy dostępności mieszkań i warunków zamieszkiwania potencjału całego rynku mieszkaniowego, zarówno inwestorów publicznych jak i prywatnych.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku – Innowacyjne Mazowsze

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku, została opracowana na podstawie doświadczeń z realizacji poprzednich strategii oraz identyfikacji problemów, które ujawniły się w trakcie poprzedniego i bieżącego okresu programowania Unii Europejskiej. Dokument stanowi odpowiedź na wyzwania, którym powinno sprostać województwo, aby podnieść jakość życia, ograniczyć wykluczenie społeczne i bezrobocie, realizować politykę spójności terytorialnej oraz politykę inteligentnego i zrównoważonego rozwoju. Istotą strategii jest wskazanie celów rozwojowych, których realizacja zapewni utrzymanie trwałego rozwoju.

Strategia zawiera długofalową wizję rozwoju województwa mazowieckiego, w myśl której Mazowsze do roku 2030, stanie się regionem spójnym terytorialnie, konkurencyjnym, innowacyjnym, zapewniającym mieszkańcom bardzo dobre warunki życia. Z uwagi na duże zróżnicowanie przestrzenne rozwoju województwa mazowieckiego, konieczne jest prowadzenie polityki zmniejszającej te dysproporcje.

Strategia Rozwoju Gminy Stara Biała na lata 2015-2025

Strategia Rozwoju Gminy została przyjęta Uchwałą Rady Gminy Stara Biała Nr 91/X/15 z dnia 30 grudnia 2015 r. Strategia ta jest planem osiągnięcia długofalowych zamierzeń Gminy, a tym samym stanowi jeden z najważniejszych dokumentów przygotowywanych przez samorząd gminny. Określa priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzonego na obszarze danej jednostki. Strategia stanowi także odpowiedź na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o strategię, jak również skuteczną próbę dostosowania działalności Gminy do standardów europejskich. Niniejszy dokument strategiczny stanowi również podstawę do opracowania i wdrożenia na terenie Gminy projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych.

IV.PROCES USPOŁECZNIANIA, SŁOWNIK POJĘĆ ORAZ UCZESTNICZY

3. Proces uspołeczniania

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,
- **subsidiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej.
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W niniejszej Strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

4. Słownik pojęć

- WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy,
- MISJA – sens naszego istnienia i działania,
- PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa (zgodnie z nomenklaturą NSRR),
- CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądaną zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju,
- ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

V.MISJA ORAZ CEL STRATEGICZNY

Misja rozwoju jest określeniem takiego obrazu Gminy Stara Biała, jaki jednostka (samorządu) oraz jej mieszkańcy (uczestnicy procesu planowania), chcieliby osiągnąć w ciągu nadchodzących kilku lat. Misja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

Odnosząc się do poprzedniej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, należy przypomnieć, że wówczas, jako cel główny zostało wskazane: *Poprawa warunków życia i aktywizacja mieszkańców gminy Stara Biała zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ich integracja z pozostałymi mieszkańcami gminy.*

Wobec powyższego, mając na względzie przeprowadzoną Diagnozę Problemów Społecznych, jak również zapewnienie kontynuacji przyjętych założeń, w niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, misję sformułowano w następujący sposób:

Gmina Stara Biała jako miejsce przyjazne i otwarte dla mieszkańców, które:

- gwarantuje profesjonalną pomoc społeczną;***
- prowadzi aktywną i efektywną politykę zdrowotną;***
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej.***

Celem strategicznym, a zarazem podstawowym (wyjściowym) jest opracowanie harmonijnego planu działania, spójnego z przedstawioną wizją, uwzględniającego szczegółowy podział na priorytetowe obszary.

VI.CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

INFORMACJE OGÓLNE

Gmina Stara Biała jest gminą wiejską położoną w województwie mazowieckim, w powiecie plockim. Gmina, wg danych na 2020 r., ma powierzchnię 111,12 km² (z czego 80% stanowiły użytki rolne, a 10,7% lasy).

Na terenie Gminy Stara Biała, wg danych na 2020 r., funkcjonuje 659 podmiotów gospodarczych, co stanowi znaczący wzrost w stosunku do 2019 r., gdy odnotowano 618 podmiotów.

Ponadto, w Gminie funkcjonują 22 sklepy oraz 4 lokale gastronomiczne. Analiza klasyfikacji działalności gospodarczych (według PKD 2019 i 2020) podejmowanych na obszarze gminy wskazuje na przewagę trzech sekcji: handlu, usług, budownictwa i przetwórstwa przemysłowego.

W zakresie zaplecza gminnych mieszkań, Gmina posiada 49 mieszkań, z czego 34 to mieszkania socjalne. Łączna powierzchnia wyniosła 22.834 m².

STRUKTURA LUDNOŚCI

GRUPA WIEKOWA	GMINA	
	OGÓLEM	KOBIETY
2019 rok		
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	2 480	1 230
Wiek produkcyjny (19 – 56/65)	7 413	3 491
Wiek poprodukcyjny (powyżej 56/65)	1 719	1143
2020 rok		
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	2 480	1 230
Wiek produkcyjny (19 – 56/65)	7 413	3 491
Wiek poprodukcyjny (powyżej 56/65)	1 719	1143

Źródło: Urząd Gminy (Raport o Stanie Gminy)

SZKOLNICTWO PODSTAWOWE I PONADPODSTAWOWE

Struktura placówek oświatowych w Gminie Stara Biała

Liczba placówek	2018/2019	2019/2020
Placówki wychowania przedszkolnego	2	2
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	276	281
Szkoły podstawowe	4	4
Uczniowie szkół podstawowych	1017	1015
Szkoły ponadpodstawowe	0	0
Uczniowie szkół ponadpodstawowych	0	0

Źródło: Urząd Gminy (Raport o Stanie Gminy)

POMOC SPOŁECZNA

Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	2019 ROK	2020 ROK
LICZBA ŚWIADCZENIOBIORCÓW OTRZYMUJĄCYCH POMOC NA PODSTAWIE WYDANYCH DECYZJI	247	215
W TYM ZADANIA WŁASNE	247	215
W TYM ZADANIA ZLECONE	0	0
LICZBA RODZIN	150	137
LICZBA OSÓB W RODZINACH	377	313

Źródło: dane GOPS

Głównym podmiotem realizującym zadania z zakresu pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starej Białej (dalej także jako: GOPS). Szczegółowe przedstawienie danych dotyczących ilości osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej znajduje się w tabeli poniżej (nast. strona).

Poza GOPS, na terenie Gminy funkcjonują instytucje, które aktywnie działają w obszarze pomocy społecznej, a mianowicie :

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,

Ponadto mieszkańcy gminy mają możliwość korzystania z bezpłatnych usług:

- Gabinet Psychologiczny przy Ośrodku Zdrowia w Białej – podstawowa pomoc psychologiczna osobom uzależnionym i współuzależnionym, kierowana głównie do osób i rodzin z problemem alkoholowym narażonym na przemoc w rodzinie, przemoc wobec dzieci, itp.
- Punkt Konsultacyjny – pomoc przeznaczona dla osób uzależnionych i współuzależnionych (alkohol, narkotyki i inne uzależnienia), jak również osób dotkniętych przemocą rodzinną.

Liczba osób korzystających z pomocy specjalistów na terenie Gminy Stara Biała:

Rok	Gabinet Psychologiczny		Punkt Konsultacyjny	
	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad
2019	74	575	46	178
2020	53	400	32	200

Źródło: Urząd Gminy

Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH	% OGÓLU MIESZKAŃCÓW	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH	% OGÓLU MIESZKAŃCÓW
	2019 rok			2020 rok		
UBÓSTWO	78	179	1,54%	68	136	1,17%
SIEROCTWO	0	0	0,00%	0	0	0,00%
OCHRONA MACIERZYŃSTWA	41	187	1,61%	37	171	1,47%
BEZDOMNOŚĆ	6	6	0,05%	6	6	0,05%
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	56	117	1,01%	54	102	0,88%
BEZRADNOŚĆ	21	87	0,75%	18	70	0,60%
DLUGOTRWALA CHOROBA	53	133	1,15%	42	79	0,68%
ALKOHOLIZM	24	39	0,34%	28	36	0,31%
NARKOMANIA	0	0	0,00%	0	0	0,00%
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	1	1	0,01%	1	1	0,01%

BEZROBOCIE

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie Gminy Stara Biała w 2019 roku było zarejestrowanych 376 osób bezrobotnych (w tym 243 kobiety), co stanowiło 3,24% wszystkich mieszkańców. Ponadto Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała udzielił pomocy finansowej dla 66 rodzin. Natomiast w 2020 roku było zarejestrowanych 397 osób (w tym 263 kobiety), co stanowiło 3,39% wszystkich mieszkańców. Ponadto Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała udzielił pomocy finansowej dla 63 rodzin z terenu gminy.

VII. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. Badania

PROBLEMATYKA BADANIA

Zakres prac badawczych odnosił się do zdiagnozowania następujących problemów:

- ✓ **Problemu alkoholowego (alkoholizmu)** – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”³. Problem alkoholowy jest jednym z najpoważniejszych i najpowszechniejszych problemów społeczeństwa polskiego, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w niniejszej diagnozie.
- ✓ **Problemu narkotykowego (narkomania i dopalacze)** – według ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii⁴, narkomania to: „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, skala problemu wśród dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej.
- ✓ **Problemu nikotynowego (nikotynizmu)** – który jest nałogiem wywołanym przez dwa podstawowe, wzajemnie oddziałujące na siebie uzależnienia: farmakologiczne uzależnienie od nikotyny (związane z koniecznością utrzymania odpowiednich jej stężeń w surowicy krwi) oraz uzależnienie behawioralne (złożone, zależące od czynników psychologicznych, środowiskowych, kulturowych i społecznych). Zespół uzależnienia jest zaburzeniem zdrowotnym i charakteryzują go specyficzne objawy, które zostały opisane w Klasyfikacji Chorób Światowej Organizacji Zdrowia ICD-10, gdzie wyodrębniono kategorię F-17: Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane paleniem tytoniu⁵. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia oraz dostępności nikotyny dla dzieci i młodzieży szkolnej na terenie gminy, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców.

³ T. Pilch, Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, str. 92.

⁴ Ustawa z dnia 29. Lipca 2005r. „O przeciwdziałaniu narkomanii”, ([Dz.U. 2020 poz. 2050](#)).

⁵ Źródło: <http://morawica.com.pl/nikotyna> (dostęp 20.09.2021).

- ✓ **Problemu przemocy** - ten rodzaj przemocy często określany jest także mianem, „przemocy w rodzinie”. W polskim porządku prawnym charakterystykę i definicję zjawiska przemocy w rodzinie zawiera Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. *„O przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”*⁶. Wskazano w niej, iż za „przemoc w rodzinie” uważa się jednorazowe lub powtarzające się wielokrotnie „umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste” członków danej rodziny lub osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących ze sprawcą tego rodzaju zachowań. Podobną charakterystykę tego zjawiska zawarto w Kodeksie Karnym (art. 207 K.K.), w którym istnieje pojęcie „znęcania się” fizycznego lub psychicznego nad osobą najbliższą lub „inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny”⁷. Charakterystyczną cechą przemocy w rodzinie jest wykorzystanie przez sprawców tego rodzaju zachowań, posiadanej siły i dominacji nad innymi członkami rodziny, w celu podporządkowania ich i zmuszenia do określonych zachowań. Z tego powodu osobami doznającymi przemocy są najczęściej osoby, które w strukturze danej rodziny są zależne od swych opiekunów lub bliskich.
- ✓ **Problemu ubóstwa** - zjawisko społeczne polegające na braku dostatecznych środków materialnych do zaspokajania potrzeb życiowych jednostki lub rodziny,
- ✓ **Starzenie się społeczeństwa** - To zwiększenie udziału starszych osób w ogólnej liczbie ludności przy jednoczesnym zmniejszeniu się udziału w tej strukturze dzieci. Jest to proces, który postępuje już od wielu lat i nadal przybiera na sile. Zmiany demograficzne tego typu mają istotne znaczenie dla kraju ze względów ekonomicznych, jak i społecznych,
- ✓ **Problemu niepełnosprawności** – definiujemy je jako brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka, wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu⁸.

⁶ Ustawa z dnia 29. Lipca 2005r „O przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”, (Dz.U. 2021 poz. 1249).

⁷J. Polanowski, Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, Wydawnictwo Edukacyjne „Parpamedia”, Warszawa 1999, s. 21.

⁸ Słownik PWN, źródło: <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/niepelnosprawnos;3947453.html>, (dostęp: 20.09.2021 r.).

2. Metodologia badania

UZASADNIENIE I WYBÓR TECHNIKI BADAWCZEJ

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców względem wybranych problemów społecznych: problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego oraz zjawiska przemocy. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie czterech komplementarnych badań, zrealizowanych wśród dwóch grup społecznych: dorosłych mieszkańców gminy oraz uczniów trzech szkół podstawowych zlokalizowanych w Gminie Stara Biała. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

W badaniach zastosowano triangulację technik badawczych. Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań. Wiązała się z tym przede wszystkim triangulacja źródeł danych, polegająca na pozyskiwaniu informacji z różnych środowisk. Diagnozę problemów społecznych na terenie Gminy Stara Biała rozpoczęto od przeprowadzenia badań wśród uczniów oraz dorosłych mieszkańców. Zostały one wykonane zgodnie z metodologią ilościową, za pomocą metody PAPI (wywiad bezpośredni realizowany przy użyciu papierowej ankiety). Wykorzystana technika badawcza opierała się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera z respondentami, przy wykorzystaniu ustrukturyzowanego narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety. W ten sposób przebadano dorosłych mieszkańców. W przypadku uczniów zastosowano badanie ankietowe za pomocą ankiety internetowej (CAWI). Przed przystąpieniem do ankietowania dzieci i młodzieży szkolnej, za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrekcji placówki szkolnej na przeprowadzenie badania, udzielano informacji o całkowitej anonimowości oraz o zasadach wypełniania kwestionariuszy, by zminimalizować ryzyko wystąpienia braków danych.

DOBÓR PRÓBY

Badania zostały przeprowadzone w miesiącach lipiec-wrzesień 2021 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 577 osób (100 mieszkańców, 457 uczniów z czterech szkół podstawowych oraz 20 sprzedawców alkoholu). Zróżnicowany dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

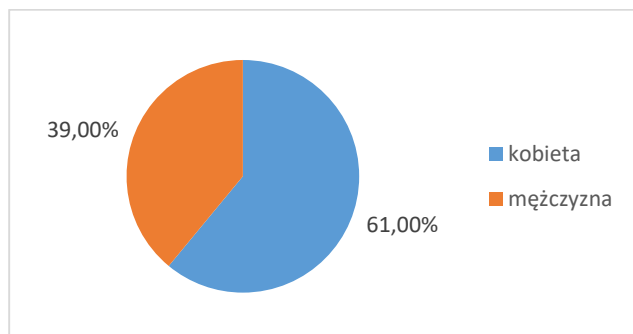
2.3 NARZĘDZIA BADAWCZE

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta. Ankieta wypełniana była samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy zostali poinformowani o pełnej anonimowości, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania kwestionariusza. Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. **Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 1%).**

3. Badanie dorosłych mieszkańców na terenie Gminy

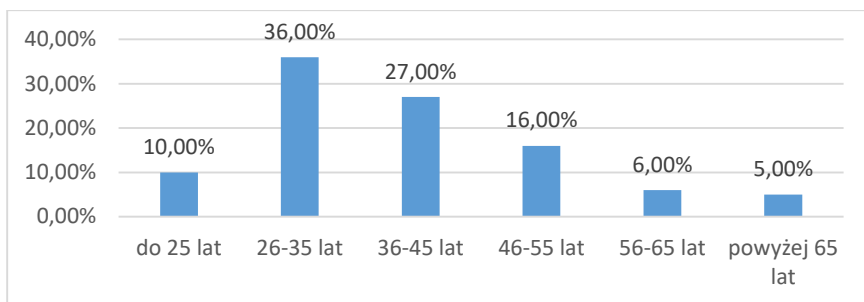
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

W badaniu diagnozującym problemy społeczne w Gminie Stara Biała wzięło udział 100 dorosłych mieszkańców. 61,00% badanej próby stanowiły kobiety, zaś 39,00% mężczyźni.

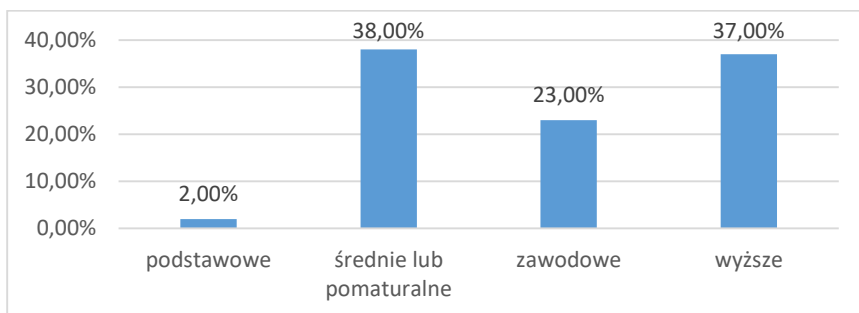
Wykres 1 Płeć.

Największą część badanej próby stanowiły osoby w wieku 26-35 lat (36,00%) oraz 36-45 lat (27,00%). 16,00% to osoby w wieku 46-55 lat, następnie do 25 lat (10,00%) oraz od 56 do 65 lat było 6,00% osób. Ankietowani powyżej 65 roku życia stanowili 5,00% ogółu respondentów.

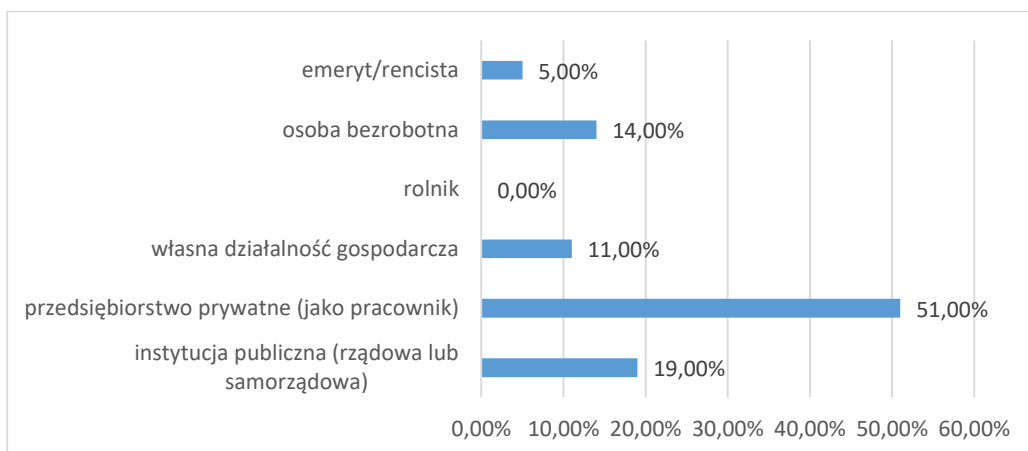
Wykres 2 Wiek.

38,00% ankietowanych posiada wykształcenie średnie lub pomaturalne, a 37,00% wykształcenie wyższe, natomiast 23,00% mieszkańców twierdzi, że ma wykształcenie zawodowe, a 2,00% podstawowe.

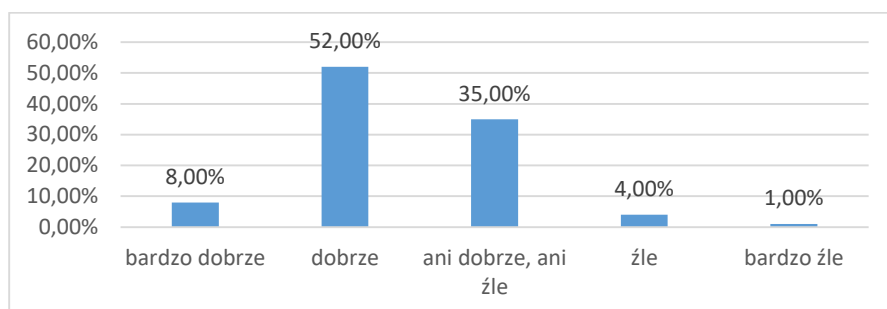
Wykres 3 Wykształcenie.

51,00% ankietowanych pracuje w przedsiębiorstwach prywatnych jako pracownicy. 19,00% osób pracuje w instytucjach publicznych, a 14,00% to osoby bezrobotne. Dodatkowo 11,00% to osoby prowadzące własną działalność gospodarczą, a 5,00% to emeryci bądź renciści.

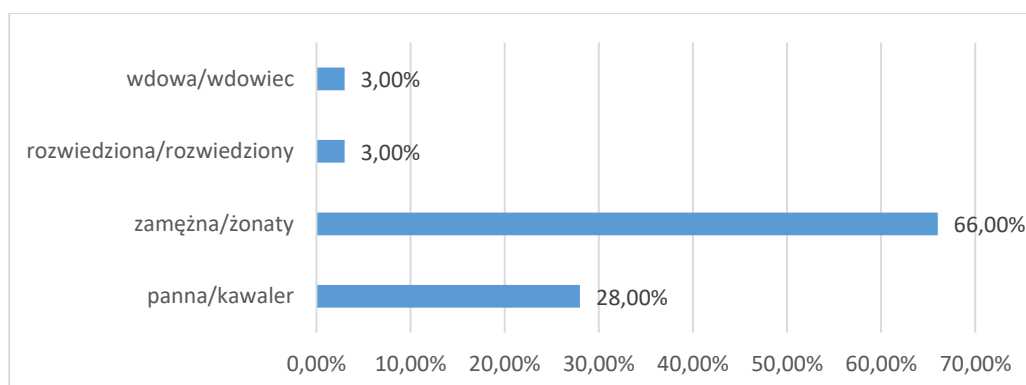
Wykres 4 Miejsce zatrudnienia.

52,00% respondentów oceniło pozytywnie swoją sytuację materialną, natomiast 35,00% wskazało odpowiedź „ani dobrze, ani źle”, z kolei 8,00% ankietowanych udzieliło odpowiedzi: „bardzo dobrze”. Swoją sytuację jako złą deklaruje 4,00% oraz bardzo złą – 1,00%.

Wykres 5 Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

Większość badanych to osoby zamężne/żonate (66,00%). Osoby stanu wolnego stanowiły 28,00% badanej społeczności, kolejne 3,00% to osoby rozwiedzione bądź wdowy lub wdowcy.

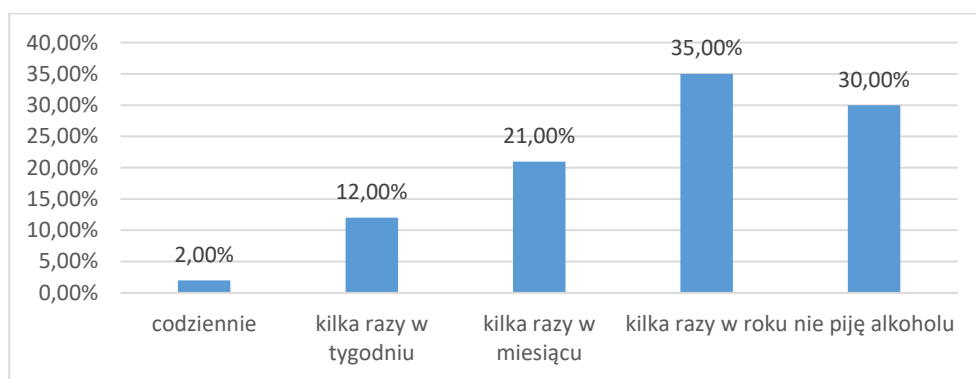

Wykres 6 Stan cywilny.

PROBLEM ALKOHOLOWY ORAZ NIKOTYNOWY Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

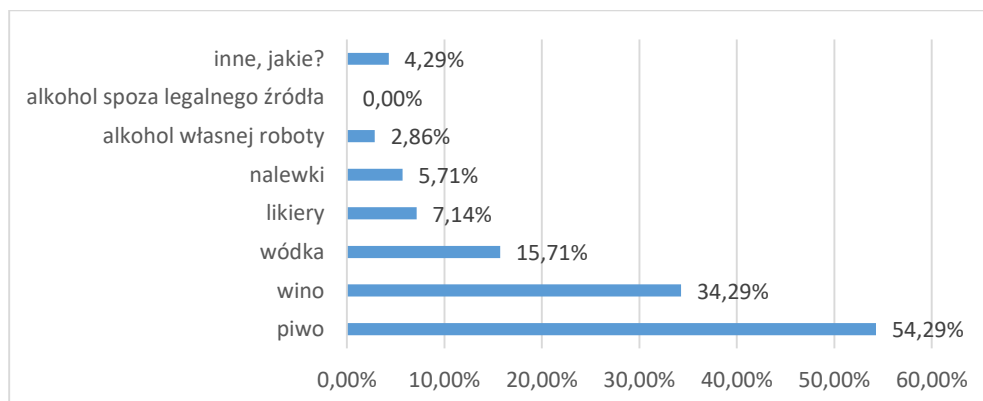
Pierwszym diagnozowanym problemem społecznym w Gminie Stara Biała, był problem alkoholowy oraz nikotynowy. Czasy współczesne charakteryzuje niespotykana we wcześniejszych dziejach człowieka dynamika występująca we wszystkich obszarach działalności człowieka. Przemianom ulega styl życia, jego standardy, moda. Czas przeznaczony na realizację zawodową zaczyna się zwiększać, kosztem czasu przeznaczanego dotychczas na wypoczynek i relacje z bliskimi. Poszukiwanie sposobów redukcji doświadczanych napięć stanowi zachowanie pożądane przez niemal każdą jednostkę. Dla jednych doskonałym sposobem będzie aktywny wypoczynek, natomiast inni z kolei będą próbować odmiennych

sposobów, pozwalających na doświadczanie błyskawicznych stanów relaksacji, dowartościowania, niekiedy zapomnienia. Do środków pozwalających na osiągnięcie tychże stanów należy m.in.: alkohol. W niniejszym podrozdziale przedstawiono tę kwestię z punktu widzenia mieszkańców, a także podjęto próbę oszacowania skali zjawiska oraz sprawdzenia wiedzy ankietowanych dotyczącej zagrożeń wynikających z nadużywania alkoholu. Na początek, ankietowanych poproszono o wskazanie, jak często piją alkohol. 2,00% respondentów przyznało, że spożywa alkohol codziennie lub pije kilka razy w tygodniu (12,00%). Kilka razy w miesiącu alkohol spożywa 21,00% osób, a 35,00% kilka razy w roku. Należy zwrócić uwagę, iż 30,00% osób przyznało, że nie pije w ogóle alkoholu. Ukazuje to, iż problem alkoholowy w gminie istnieje lecz w małym stopniu.

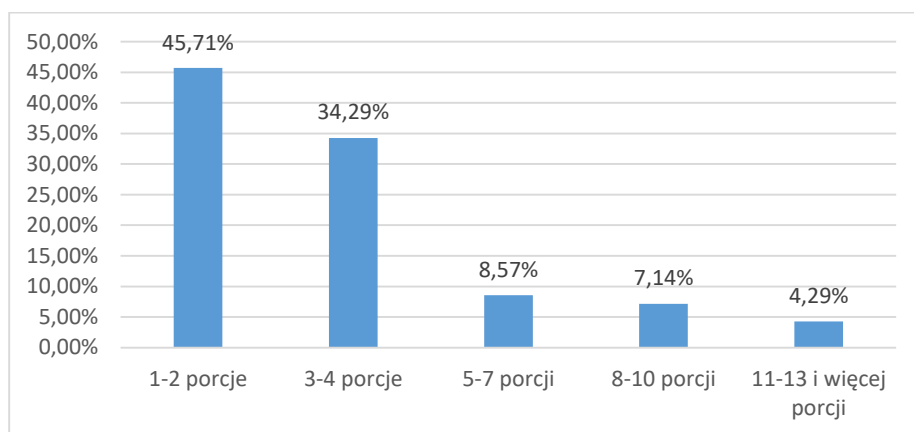
Wykres 7 Jak często spożywa Pan/i alkohol?

Ankietowani, którzy przyznali, iż spożywają alkohol, najczęściej sięgają po: piwo (54,29%), wino (34,29%), wódkę (15,71%), likiery (7,14%), nalewki (5,71%) oraz alkohol własnego wyrobu (2,86%). W odpowiedzi „inne, jakie?” (4,29%) respondenci pisali o drinkach na bazie whisky.

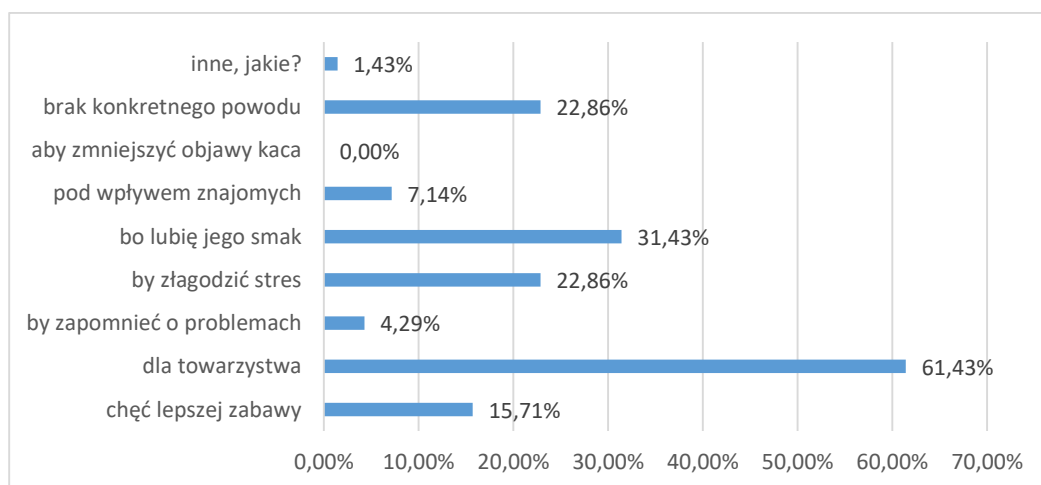
Wykres 8 Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej?

Ponadto 45,71% ankietowanych wskazało odpowiedź, iż spożywa od 1 do 2 porcji alkoholu jednorazowo. 34,29% respondentów przyznało, że wypija od 3 do 4 porcji alkoholu w ciągu dnia, w którym go spożywa, następnie od 5 do 7 porcji alkoholu wypija 8,57% osób. Jedynie 7,14% osób spożywa od 8 do 10 porcji alkoholu lub między 11, a 13 i więcej porcji 4,29% respondentów.

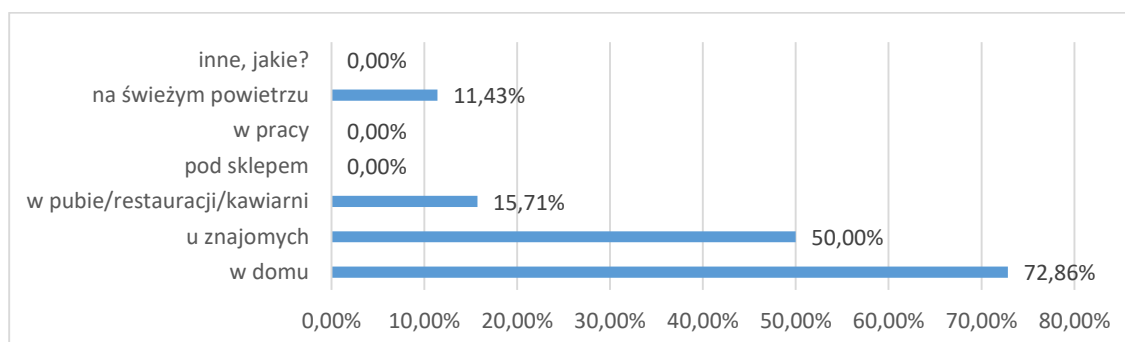
Wykres 9 Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).

Badani mieszkańcy sięgają po alkohol najczęściej: dla towarzystwa (61,43%), bo lubią jego smak (31,43%) oraz z braku konkretnego powodu i by złagodzić stres (po 22,86%). Dodatkowo piją dla lepszej zabawy (15,71%), pod wpływem znajomych (7,14%), a także by zapomnieć o problemach (4,29%). W odpowiedzi „inne, jakie?” (1,43%) napisano: „wyjątkowe okazje rodzinno-towarzyskie”.

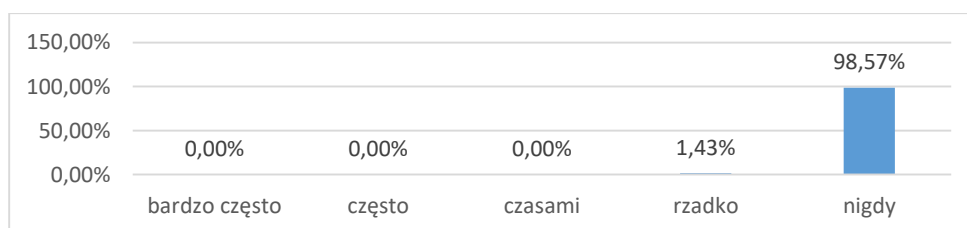
Wykres 10 Z jakich powodów sięga Pan/i po alkohol?

Można zauważyć, że dorośli badani mieszkańcy najczęściej spożywają alkohol w domu (72,86%), u znajomych (50,00%), w pubie/restauracji/kawiarni (15,71%), a także na świeżym powietrzu (11,43%).

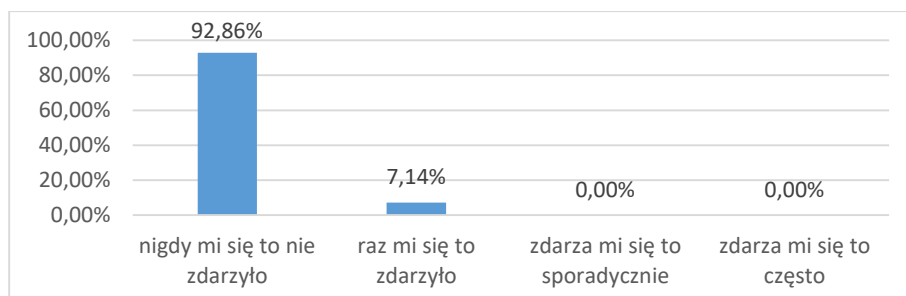
Wykres 11 Gdzie najczęściej spożywa Pan/i alkohol?

Co więcej, 98,57% ankietowanych nigdy nie wykonywało swoich obowiązków zawodowych pod wpływem alkoholu, a 1,43% osób wybrało odpowiedź „rzadko”.

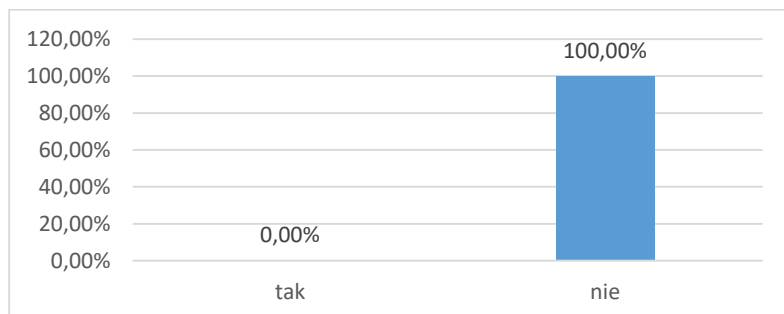
Wykres 12 Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

Problem jazdy pod wpływem alkoholu to kolejna analizowana kwestia. 7,14% ankietowanych przyznało, iż raz zdarzyło im się kierować pojazdem po spożyciu alkoholu, następnie 92,86% osób ankietowanych stwierdziło, że nigdy nie byli w sytuacji prowadzenia samochodu pod wpływem alkoholu.

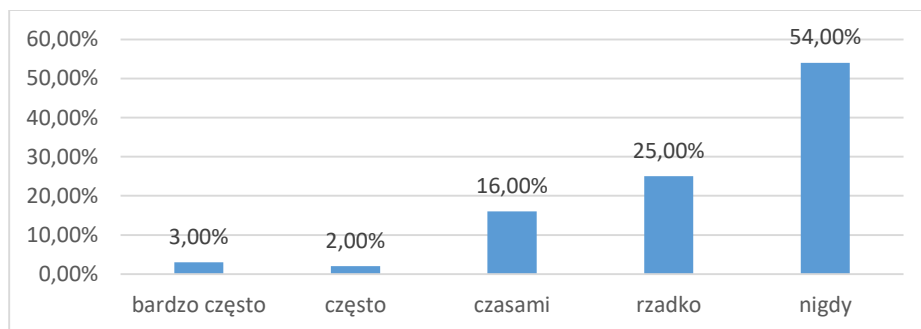
Wykres 13 Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

Ponadto 100,00% respondentów nigdy nie miało do czynienia z Policją podczas zatrzymania za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu.

Wykres 14 Czy był Pan/i kiedykolwiek zatrzymany za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości?

Mieszkańcy nie tylko sami wsiadają za kierownicę po spożyciu alkoholu, ale również niektórym osobom zdarzyło się być świadkami takiej sytuacji. 25,00% respondentów przyznało, że widuje takie sytuacje, ale rzadko, 16,00% osób widziało czasami sytuacje, w których ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu, 3,00% bardzo często, 2,00% często, natomiast 54,00% ankietowanych nigdy nie było świadkiem takiej sytuacji.

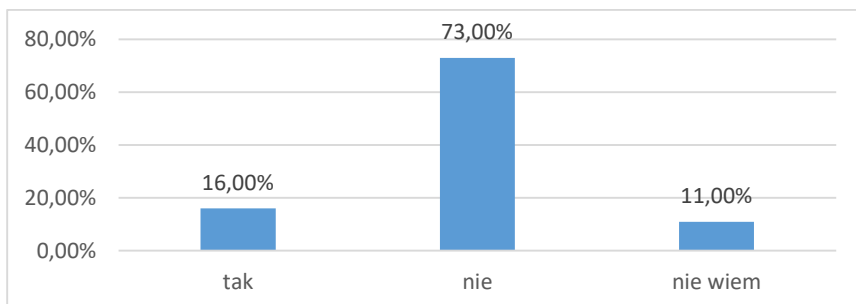
Wykres 15 Czy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

Dobłą wiadomością jest fakt, iż 95,00% ankietowanych mieszkańców wie, że picie alkoholu przez kobiety w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka, 4,00% osób nie ma zdania na ten temat, a 1,00% twierdzi, że nie ma to wpływu.

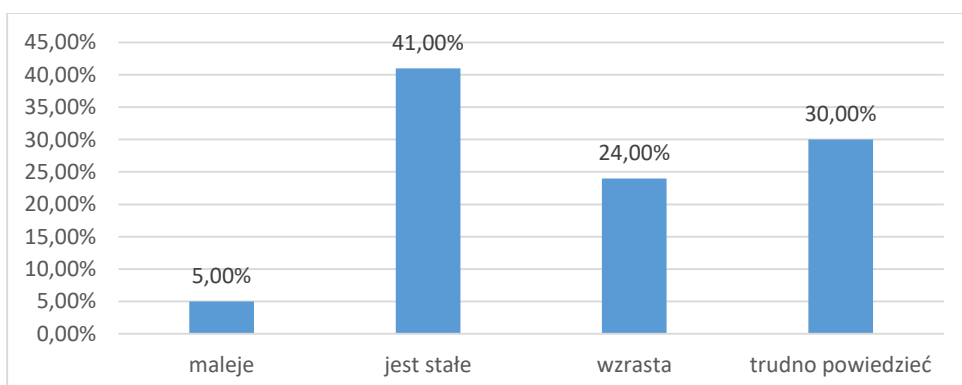
Wykres 16 Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?

Ankietowani mieszkańcy zapytani o to, czy widują kobiety w ciąży, które spożywają alkohol na terenie Gminy Stara Biała stwierdzili w większości (73,00%), że takie sytuacje się nie zdarzają. 16,00% osób twierdzi, że widywało kobiety w ciąży, w takich sytuacjach na terenie gminy. Pozostałe 11,00% nie jest w stanie udzielić odpowiedzi na zadane pytanie.

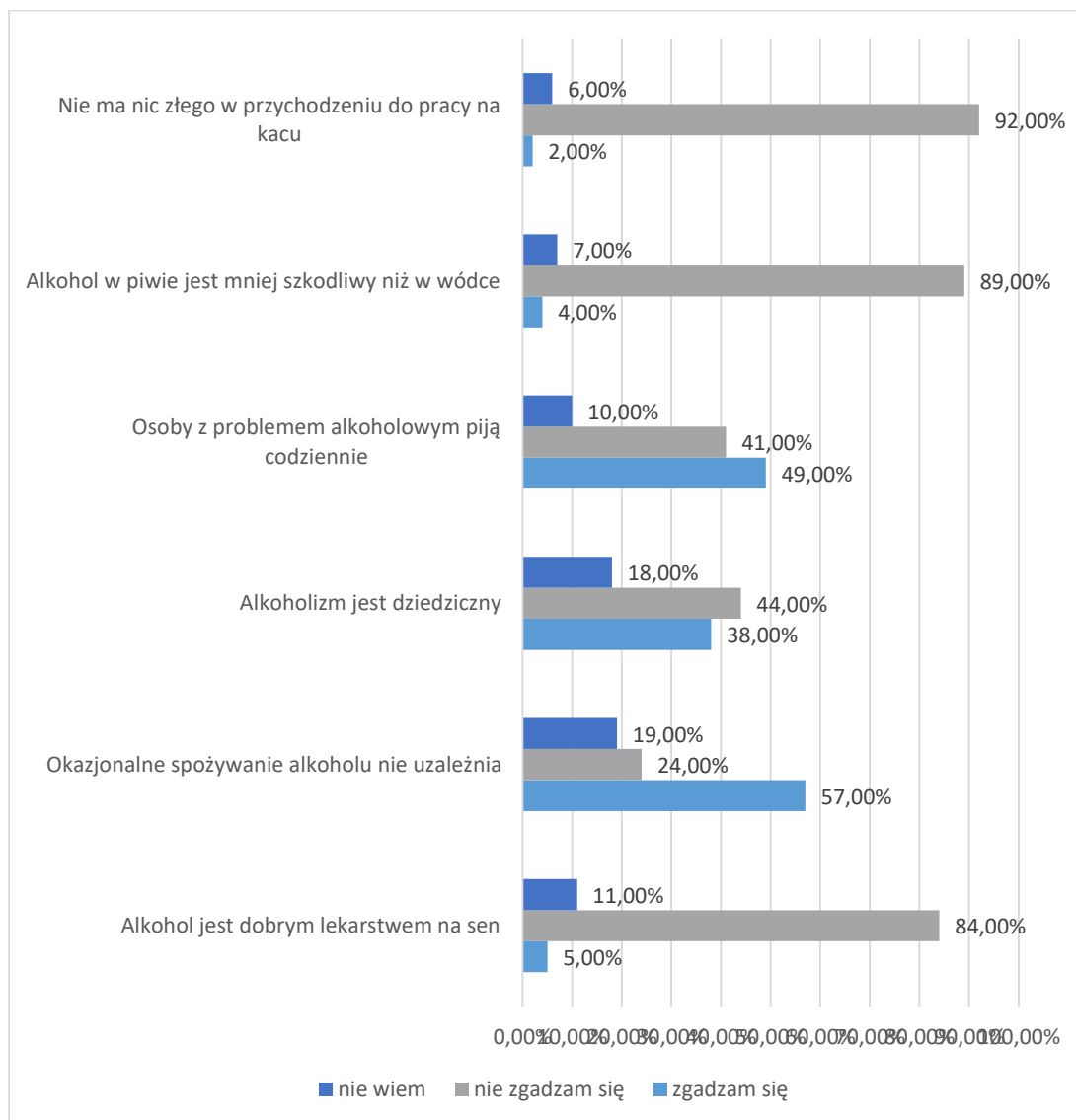
Wykres 17 Czy widział/a Pan/i kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie Pana/i miejscowości?

Jeśli chodzi o skalę spożycia alkoholu w Gminie Stara Biała, to 24,00% badanych mieszkańców przyznało, iż na przestrzeni ostatnich lat, spożycie alkoholu w ich opinii wzrasta. 41,00% ankietowanych stwierdziło, że spożycie alkoholu ich zdaniem jest stałe, zaś 5,00%, że maleje. 30,00% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

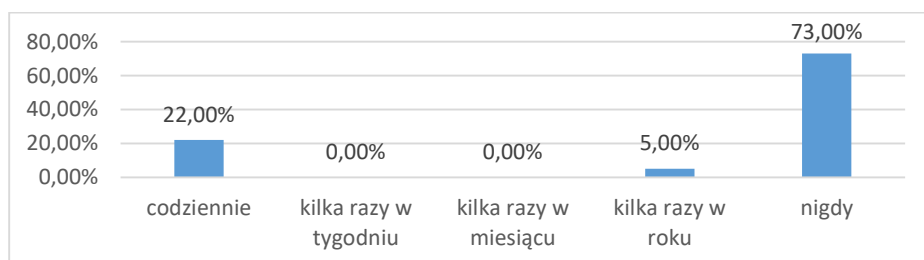
Wykres 18 Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości?

Mieszkańcy zostali poproszeni o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń. 92,00% respondentów nie zgadza się z faktem, że **nie ma nic złego w przychodzeniu do pracy „na kacu”**, następnie według 89,00% osób **alkohol w piwie nie jest mniej szkodliwy niż w wódce**, kolejno 49,00% mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, iż **osoby z problemem alkoholowym piją codziennie**. Dodatkowo według 38,00% badanych **alkoholizm jest dziedziczny**, a 57,00% respondentów twierdzi, że **okazjonalne spożywanie alkoholu nie uzależnia**. 84,00% ankietowanych nie zgadza się ze stwierdzeniem, że **alkohol jest dobrym lekarstwem na sen**.

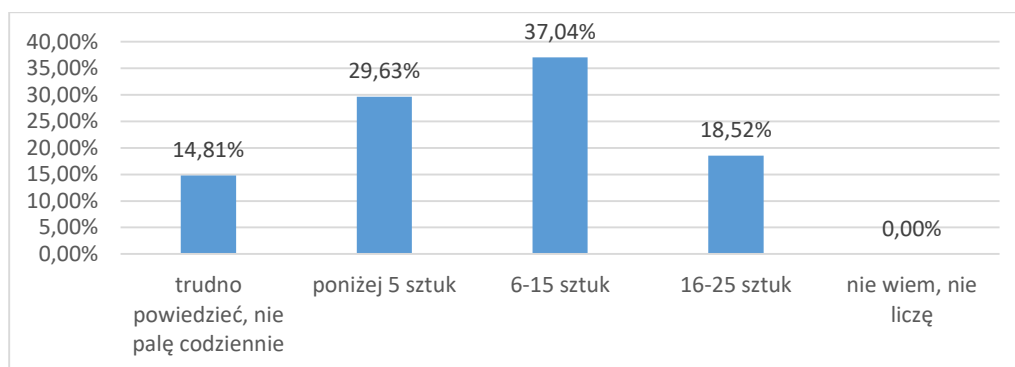
Wykres 19 Proszę ocenić czy zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami. Proszę wybrać jedną odpowiedź przy każdym z 6 stwierdzeń (proszę zaznaczyć x w wybranym polu).

Niestety dosyć często nieodłącznym dodatkiem spożywania alkoholu jest palenie papierosów, dlatego też kolejna część ankiety miała na celu zbadanie zjawiska palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców Gminy Stara Biała. Mieszkańcy zostali zapytani jak często palą papierosy. 72,00% ankietowanych nigdy nie paliło, natomiast 22,00% pali codziennie. Dodatkowo 5,00% osób pali kilka razy w roku.

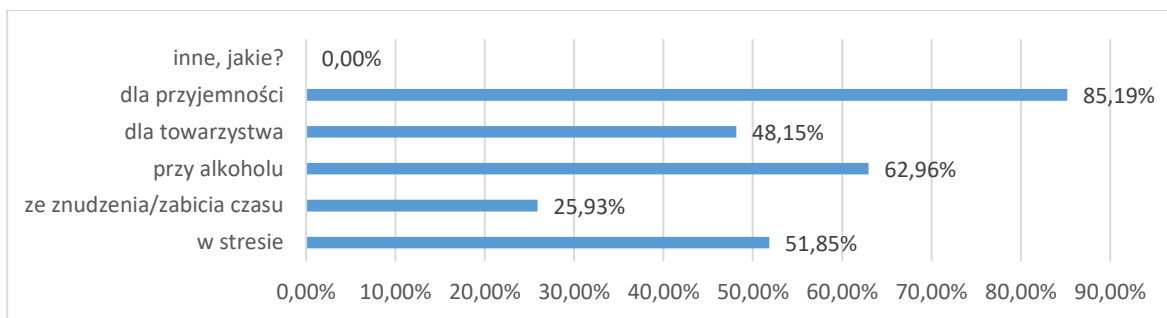
Wykres 20 Jak często pali Pan/i papierosy?

Mieszkańcy, którzy palą zostali zapytani o to, ile sztuk papierosów wypalają dziennie. Badani w większości wskazywali że, jest to od 6 do 15 sztuk (37,04%) oraz poniżej 5 sztuk dziennie (29,63%). Odpowiedź „trudno powiedzieć, nie palę codziennie” wybrało 14,81% oraz od 16 do 25 sztuk wskazało 18,52% osób.

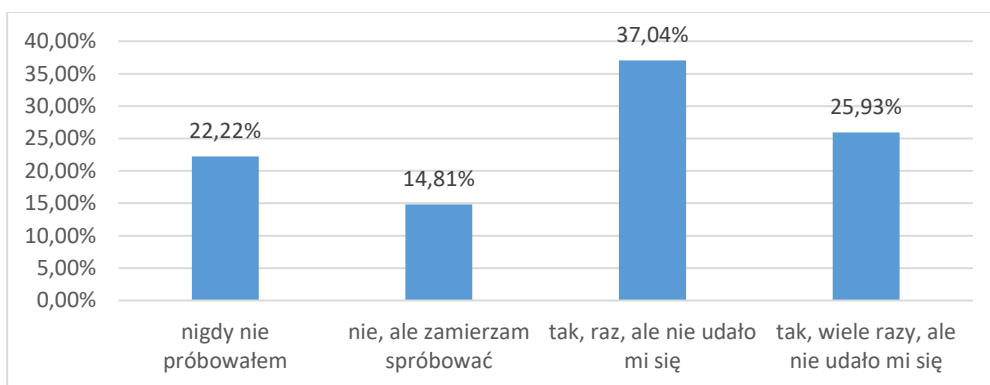
Wykres 21 Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?

Kolejno respondenci, którzy przyznali, że palą zostali zapytani kiedy najczęściej sięgają po papierosa. Najwięcej odpowiedzi uzyskało: dla przyjemności (85,19%), przy alkoholu (62,96%), w stresie (51,85%) oraz dla towarzystwa (48,15%).

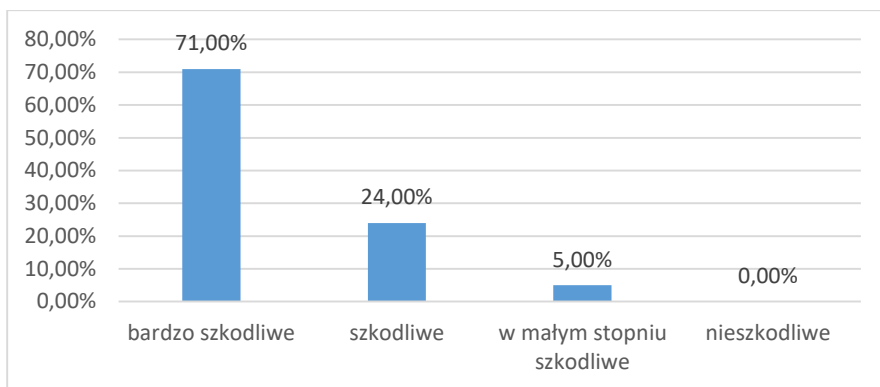
Wykres 22 Kiedy najczęściej sięga Pan/i po papierosa?

Dodatkowo mieszkańcy na pytanie, czy próbowali rzucić palenie odpowiadali w większości, że próbowali raz, ale bez skutku (37,04%) lub wiele razy lecz również bez skutku (25,93%). Natomiast 14,81% ankietowanych przyznało, że nigdy nie próbowali, ale zamierzają to zrobić, a pozostali ankietowani (22,22%) nigdy nie próbowali i nie zamierzają rzucić palenia papierosów.

Wykres 23 Czy próbował Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?

W zamierzeniu przeprowadzonego wśród mieszkańców badania było również sprawdzenie wiedzy na temat szkodliwości palenia papierosów dla zdrowia. Spośród wszystkich ankietowanych mieszkańców zapytanych, jak oceniają szkodliwość palenia papierosów, w większości odpowiadali, że nałóg ten jest bardzo szkodliwy (71,00%) lub szkodliwy (24,00%).

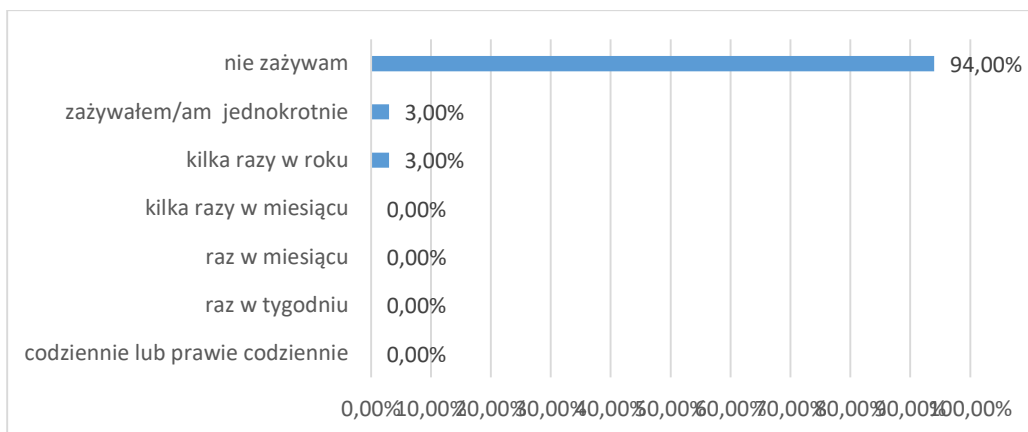

Wykres 24 Jak ocenia Pan/i szkodliwość palenia papierosów dla zdrowia?

PROBLEM NARKOTYKOWY Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

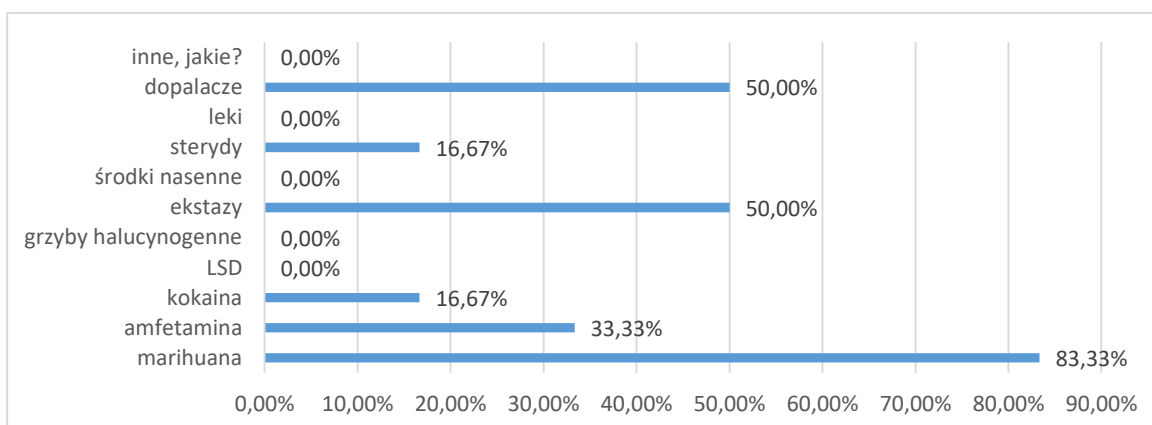
Wszystkie narkotyki powodują uzależnienie, którego objawem jest domaganie się organizmu ich zażycia. Na początku drogi, narkotyki zażywane są w celu spowodowania przyjemnych doznań, z czasem osoby uzależnione zrobią wszystko, by zażyć narkotyku w celu uniknięcia niemiłego, często bolesnego ich braku w organizmie (jest to zależność psychiczna). Dodatkowo, w miarę upływu czasu pojawia się zależność fizyczna charakteryzująca się złym samopoczuciem na skutek zażywania narkotyku, bez którego nie można już normalnie funkcjonować. Mówimy wówczas o głodzie narkotycznym objawiającym się silnym skurczem mięśni, bólem brzucha, często całego ciała. Problem narkotykowy to kolejna kwestia poruszana w niniejszej diagnozie. Celem tego działu, było oszacowanie skali zjawiska zażywania substancji psychoaktywnych w Gminie Stara Biała oraz sprawdzenie stanu wiedzy dorosłej społeczności dotyczącej powyższego problemu. Jak wynika z zebranych danych, 94,00% osób nie zażywa żadnych środków psychoaktywnych. Natomiast pozostali przyznali, że zażywają/zażywali narkotyki/dopalacze jednokrotnie oraz kilka razy w roku (po 3,00%)⁹.

⁹ Łącznie 6 osób.

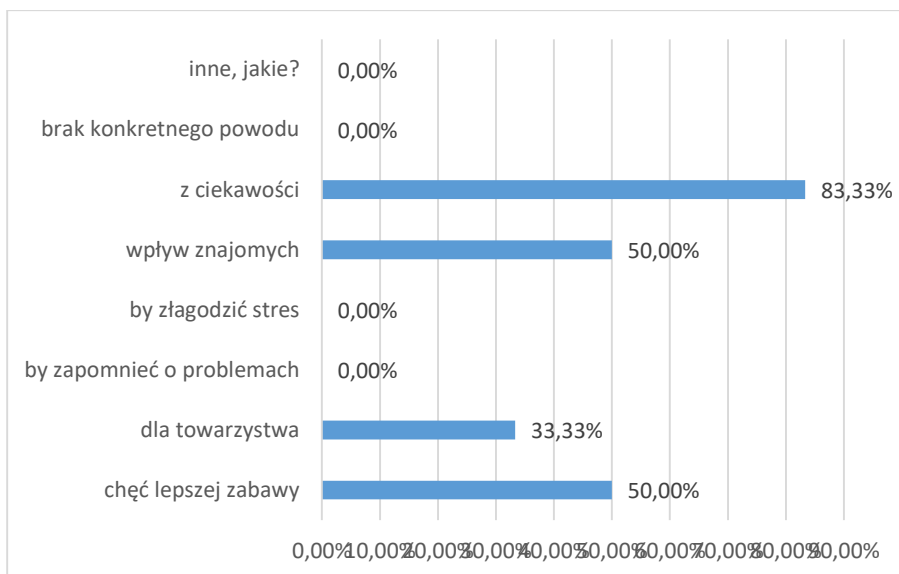
Wykres 25 Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze)?

Mieszkańcy, którzy przyznali, że kiedykolwiek zażywali narkotyki, używali następujących substancji: marihuana (83,33%), dopalacze oraz ekstazy (po 50,00%), a także amfetamina (33,33%), sterydy i kokaina (po 16,67%).

Wykres 26 Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i?

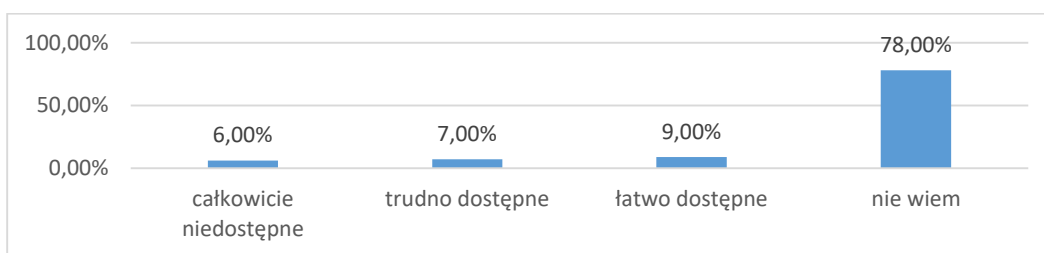
Mieszkańców, którzy wskazali, że zażywali kiedykolwiek narkotyki zapytano również z jakich powodów sięgali po substancje psychoaktywne. 83,33% ankietowanych mieszkańców Gminy Stara Biała wskazało, że z ciekawości, a po 50,00% zaznaczyło odpowiedzi: pod wpływem znajomych oraz dla lepszej zabawy. Pozostali ankietowani przyznają, że powodem do zażywania narkotyków lub dopalaczy było towarzystwo (33,33%).

Wykres 27 Z jakich powodów sięgnął/ęła Pan/i po wyżej wymienione substancje psychoaktywne? Pytanie wielokrotnego wyboru.

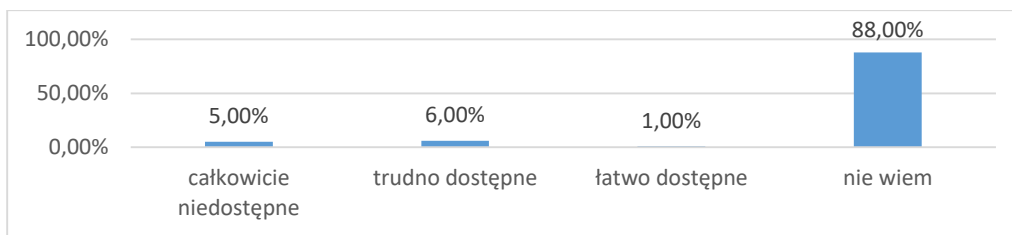
Na poniższe pytania odpowiadali wszyscy mieszkańcy gminy.

Analizując dostępność narkotyków w Gminie Stara Biała można zauważyć, iż spora część ankietowanych mieszkańców nie ma wiedzy na temat dostępności tych substancji (78,00%), natomiast 9,00% osób uważa, że są łatwo dostępne. Następnie 6,00% respondentów wybrało odpowiedź „całkowicie niedostępne”, a także „trudno dostępne” – 7,00%.

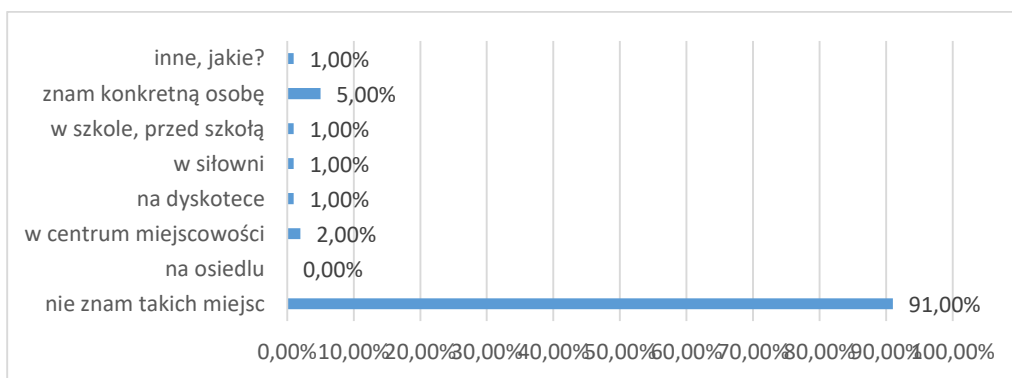
Wykres 28 Jak ocenia Pan/ i możliwość pozyskania narkotyków na terenie Pana/i miejscowości?

Podobnie wygląda dostępność dopalaczy z punktu widzenia ankietowanych mieszkańców. Większość osób nie ma wiedzy na temat możliwości pozyskania dopalaczy na terenie ich miejscowości (88,00%). Środki te są łatwo dostępne dla 1,00% mieszkańców, całkowicie niedostępne dla 5,00% oraz trudno dostępne dla 6,00% badanych.

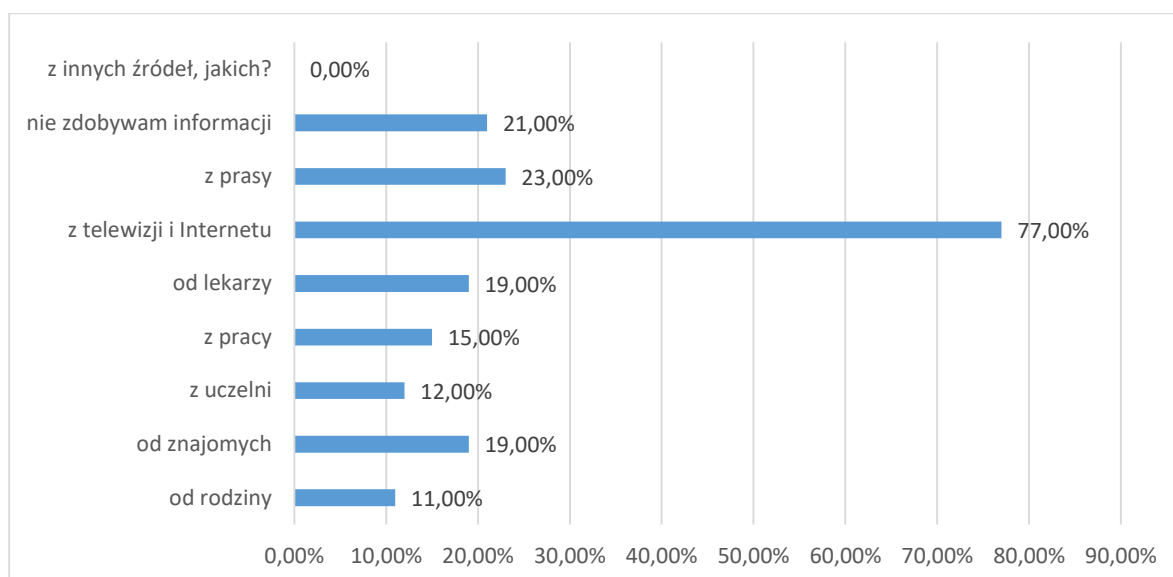
Wykres 29 Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania dopalaczy na terenie Pana/i miejscowości?

Zdecydowana większość respondentów również nie zna miejsc, gdzie można kupić substancje psychoaktywne (91,00%).

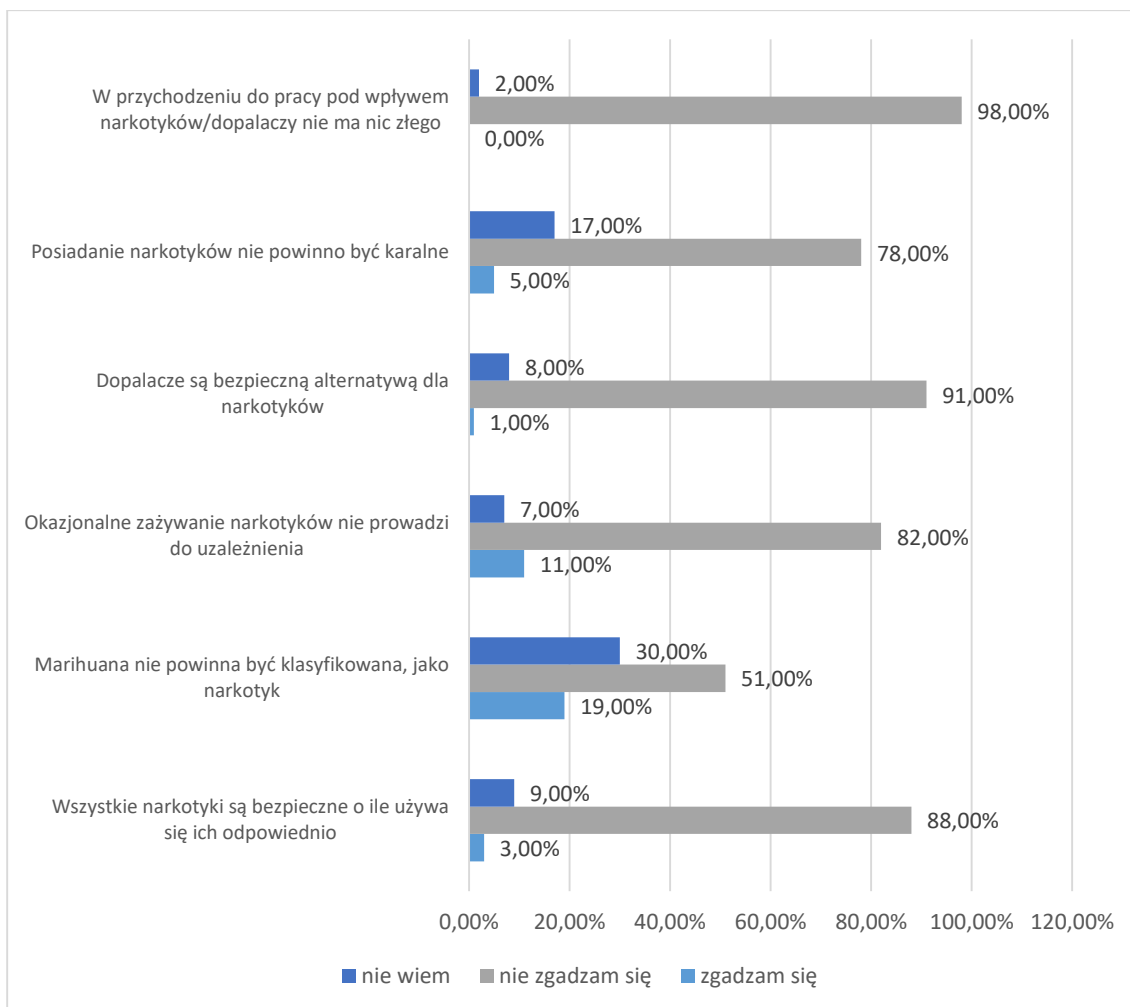
Wykres 30 Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości, gdzie można zakupić narkotyki lub dopalacze?

Następnie, ankietowani zostali zapytani, skąd czerpią wiedzę dotyczącą konsekwencji nadużywania substancji psychoaktywnych. Najwięcej mieszkańców stwierdziło, że czerpie wiedzę między innymi z telewizji i Internetu (77,00%), z prasy (23,00%), nie zdobywają informacji (21,00%) lub zdobywają informację od znajomych i od lekarzy (po 19,00%).

Wykres 31 Skąd czerpie Pan/i informacje o konsekwencjach nadużywania substancji psychoaktywnych?

Na koniec rozdziału respondentów poproszono o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń. 98,00% ankietowanych mieszkańców nie zgadza się ze stwierdzeniem „**w przychodzeniu do pod wpływem narkotyków lub dopalaczy pracy nie ma nic złego**”. 78,00% badanych twierdzi, iż **posiadanie narkotyków powinno być karalne**. 91,00% ankietowanych uważa, że **dopalacze nie są bezpieczną alternatywą dla narkotyków**. Ze stwierdzeniem „**okazjonalne zażywanie narkotyków nie prowadzi do uzależnienia**” zgodziło się 11,00% osób, a 82,00% nie zgodziło się z tą opinią. 19,00% mieszkańców twierdzi, że **marihuana nie powinna być klasyfikowana jako narkotyk**, natomiast 51,00% badanych uważa, że marihuana powinna być zaliczana do narkotyków. 3,00% ankietowanych twierdzi, że **wszystkie narkotyki są bezpieczne o ile używa się ich odpowiednio**, zaś 88,00% osób nie zgodziło się z tą opinią.

Wykres 32 Proszę ocenić czy zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami. Można wybrać jedną odpowiedź przy każdym z 6 stwierdzeń (proszę zaznaczyć x w wybranym polu).

PROBLEM PRZEMOCY Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Przemoc to jeden z problemów społecznych, który coraz bardziej staje się widoczny w polskiej rzeczywistości społecznej. Nie jest to nowy problem, jednak jego eskalacja zatacza coraz szersze kręgi w świecie współczesnym, przyjmując nowe formy i powodując coraz szersze, tragiczne skutki. Przemoc – to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw drugiej osobie. Narusza prawa i dobra osobiste, powoduje cierpienie i szkody. Przemoc jest działaniem intencjonalnym i zamierzonym, ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Zawsze powoduje ona jakieś szkody. Przemoc to nie to samo co agresja. To co je odróżnia, to przewaga sił jednej ze stron. W przypadku agresji zachowana

jest równowaga sił pomiędzy stronami. Przemoc to nie tylko bicie, czy też siniaki na ciele. Może ona przyjmować różne formy:

- **Przemoc fizyczna** – celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu lub też groźba uszkodzenia ciała. Może ona przybierać postać m.in. popychania, szarpania, bicia. Jest to niezwykle niebezpieczna forma przemocy, gdyż najczęściej zostawia ona ślady w postaci obrażeń, które mogą doprowadzić nawet do śmierci ofiary.
- **Przemoc psychiczna** – naruszanie godności osobistej. To m.in. powtarzające się poniżanie, ośmieszanie, manipulowanie, brak wsparcia, uwagi, wymagania i oczekiwania, którym nie można sprostać, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi. Jedną z form przemocy psychicznej jest nadopiekuńczość, przejawiająca się w dążeniu do ograniczenia samodzielności poszczególnych członków rodziny w różnych obszarach życia społecznego.
- **Zaniedbanie** – przyjmuje postać ciągłego niezaspokojenia podstawowych potrzeb biologicznych oraz psychicznych członków rodziny przez sprawujących nad nimi opiekę bliskich. Ten rodzaj przemocy może mieć formę niedożywiania dzieci, niewłaściwej opieki nad osobami starszymi, a także lekceważenia emocjonalnego, psychicznego oraz nieokazywaniem uczuć.
- **Przemoc ekonomiczna** – odmawianie lub ograniczanie dostępu do wspólnych środków finansowych lub odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwiania bądź ograniczania podjęcia pracy zarobkowej, ale to również niszczenie przedmiotów.
- **Przemoc seksualna** – zmuszanie do określonych zachowań i kontaktów seksualnych wbrew woli osoby doznającej przemocy. To m.in. zmuszanie do oglądania filmów pornograficznych, dotykanie wbrew woli w miejscach intymnych, zmuszanie do prostytucji, zachowań seksualnych z udziałem osób trzecich.

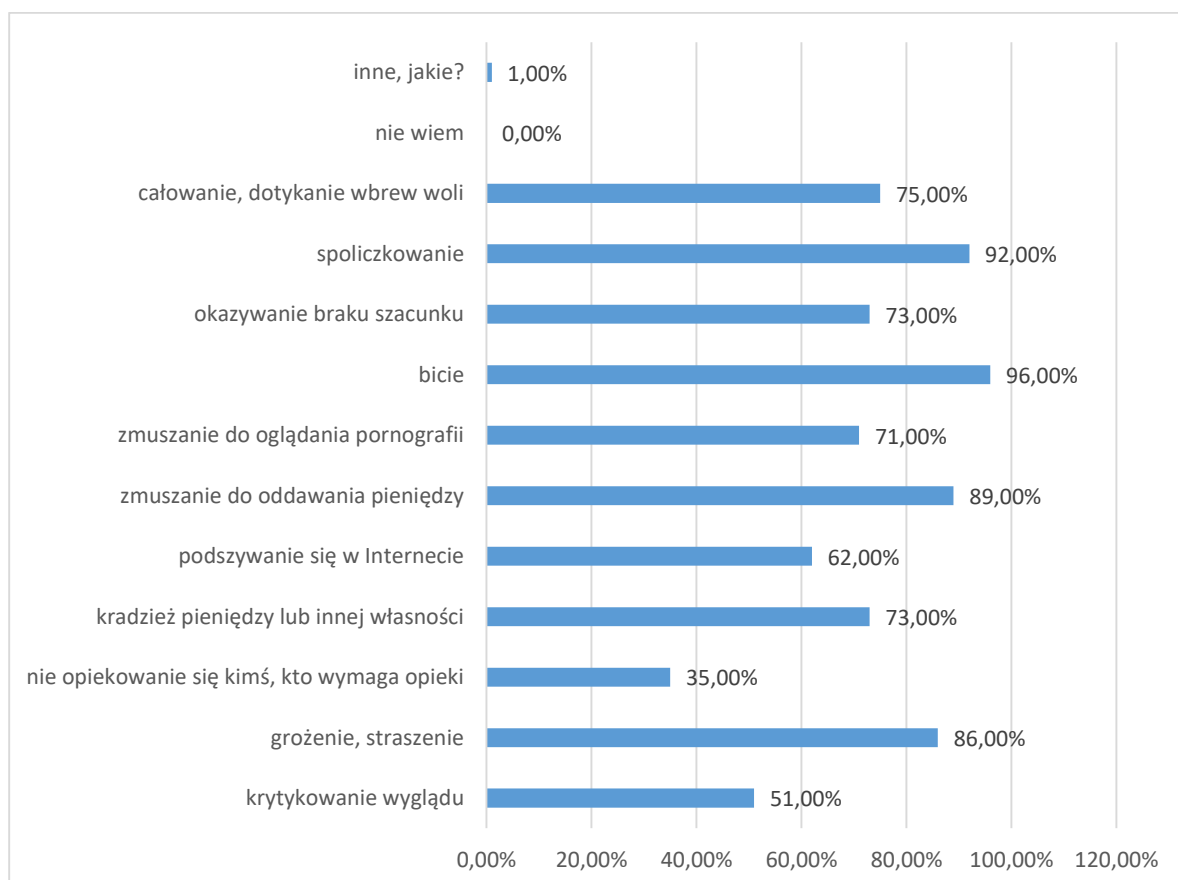
Analizując czynniki powodujące zachowania przemocowe, należy wziąć pod uwagę przede wszystkim trzy główne kategorie¹⁰:

- **czynniki biologiczne** – to między innymi: wysoki poziom, testosteronu, zaburzenia hormonalne, zaburzenia w ośrodkowym układzie nerwowym, zaburzenia chromosomowe,

¹⁰ Lew-Starowicz, „Przemoc seksualna”, Agencja Wydawnicza Jacka Santorskiego.

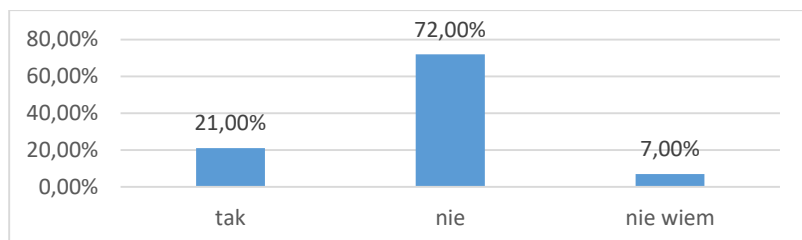
- **czynniki psychologiczne** – negatywne doświadczenia z okresu dzieciństwa, cechy osobowości agresywno – impulsywnej, stres, nieudane relacje partnerskie i rodzinne, uzależnienia, niedojrzałość, patologia postaw rodzicielskich,
- **czynniki kulturowe** – np. kultura patriarchalna, nowe media (televizja, gry, Internet).

Powyższy problem przemocy to kolejne zagadnienie poruszane w raporcie z diagnozy społecznej Gminy Stara Biała. Niniejszy rozdział miał na celu, nie tylko oszacowanie liczby rodzin zagrożonych przemocą domową, ale także sprawdzenie, czy mieszkańcy wiedzą, czym jest przemoc i jakie zachowania klasyfikuje się jako zachowania przemocowe. Ankietowani mieli za zadanie wskazać zachowania, które ich zdaniem można uznać za akty przemocy. Respondenci najczęściej wskazywali m.in. na: bicie (96,00%), spoliczkowanie (92,00%), czy też zmuszanie do oddawania pieniędzy (89,00%). W odpowiedzi „inne, jakie?” (1,00%) zostało wskazane: „każda sytuacja, w której dochodzi do czynności wykonywanej wbrew woli drugiej osoby”.

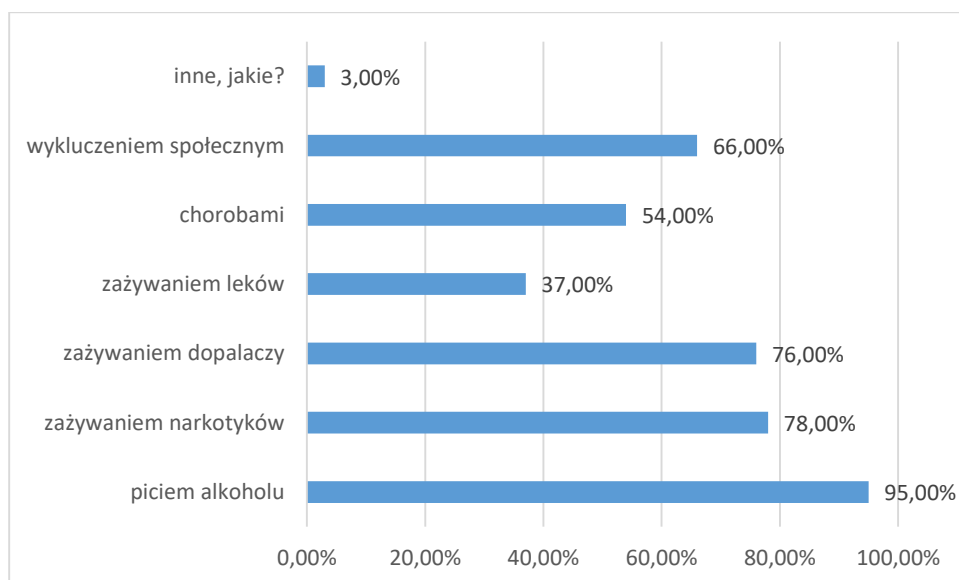
Wykres 33 Które z wymienionych poniżej sytuacji są Pani/Pana zdaniem aktem przemocy?

21,00% ankietowanych przyznało, że zna osoby, które doznają przemocy w domu. Kolejne 72,00% osób ankietowanych nie zna osób, które doświadczają przemocy. Pozostałe 7,00% respondentów nie ma informacji na ten temat. Dane te pokazują, iż zjawisko przemocy domowej jest obecne w otoczeniu ankietowanych.

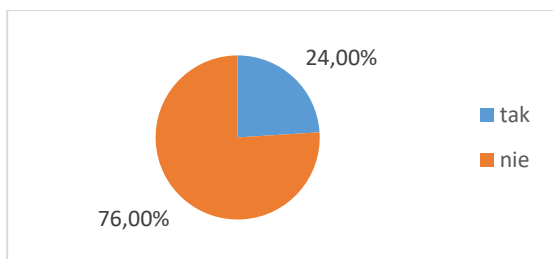
Wykres 34 Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

Zdaniem ankietowanych mieszkańców, bezpośrednią przyczyną występowania zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Stara Biała jest picie alkoholu (95,00%), zażywanie narkotyków (78,00%) i zażywanie dopalaczy (76,00%). W pytaniu „inne, jakie?” respondenci wymienili: „niedojrzałość psychiczna”, „stresem”, „chorobami na podłożu psychicznym”.

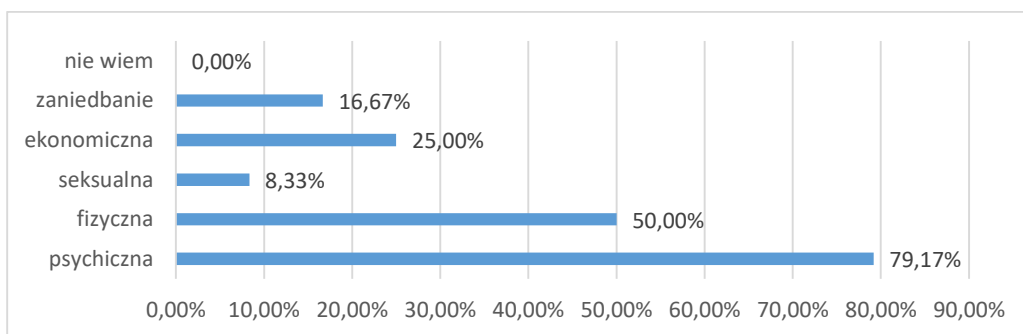
Wykres 35 Czy Pana/i zdaniem problem przemocy domowej związany jest z ?

Dodatkowo 24,00% ankietowanych mieszkańców przyznało, iż było kiedykolwiek osobą doświadczającą przemocy.

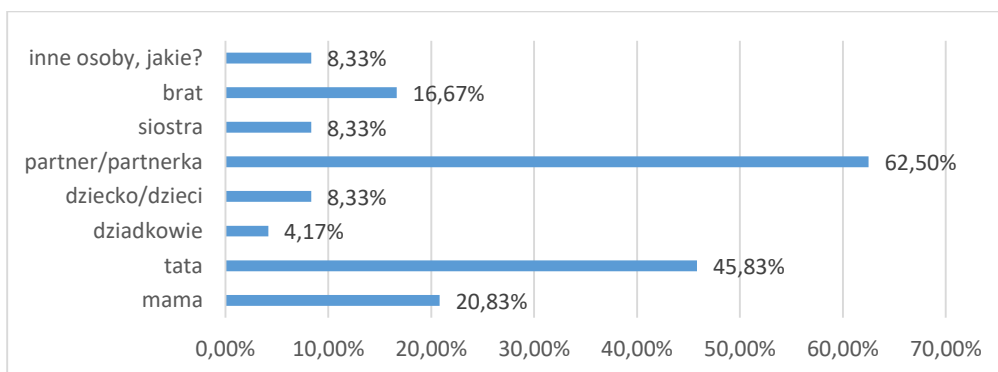
Wykres 36 Czy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

Osoby doświadczające przemocy najczęściej zaznaczały, iż były ofiarami przemocy psychicznej (79,17%), fizycznej (50,00%), ekonomicznej (25,00%) oraz zaniedbania (16,67%) i przemocy seksualnej (8,33%).

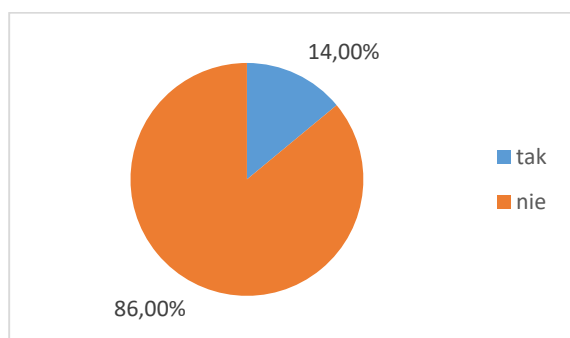
Wykres 37 Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznała? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Osobami stosującymi przemoc wobec ankietowanych, którzy przyznali, że doznali przemocy, byli najczęściej partner/partnerka (62,50%), tata (45,83%) oraz mama (20,83%). W odpowiedzi „inne osoby, jakie?” (8,33%) nie udzielono żadnej konkretnej odpowiedzi.

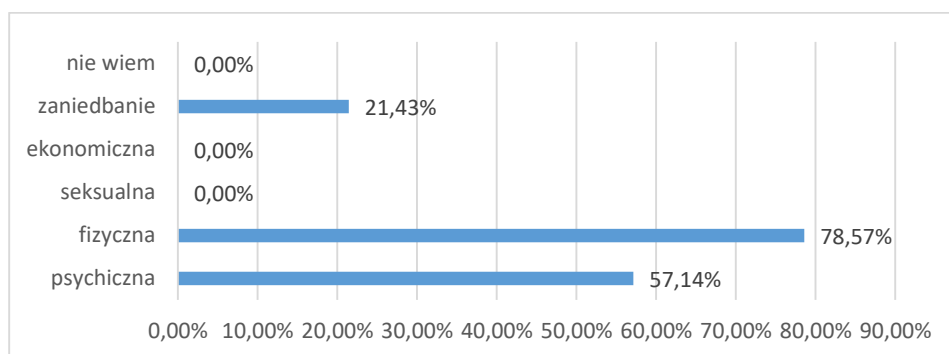
Wykres 38 Kto stosował wobec Pana/i przemoc? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Pocieszający jest fakt, że zdecydowana większość respondentów odpowiedziała, iż nie zdarzyło im się stosować przemocy wobec drugiej osoby, odpowiedziało tak 86,00% badanej próby. Jednak 14,00% osobom taka sytuacja się zdarzyła.

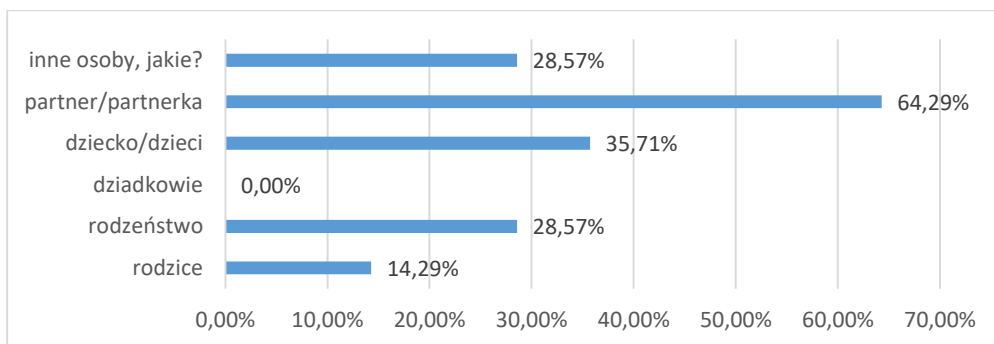
Wykres 39 Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby?

Osoby, które zaznaczyły, że stosowały przemoc wobec drugiej osoby odpowiedziały, iż najczęściej, była to przemoc fizyczna (78,57%) oraz psychiczna (57,14%), natomiast 21,43% respondentów wskazało na zaniedbanie.

Wykres 40 Jakiego rodzaju zastosował Pan/i przemoc? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Ankietowani, którzy przyznali, że stosowali przemoc, stosowali ją najczęściej wobec: partnera/partnerki (64,29%) oraz dziecka/dzieci (35,71%). Dodatkowo 28,57% respondentów wybrało odpowiedź „inne, jakie?” wymieniając: „znajomy” i „ktoś inny”.

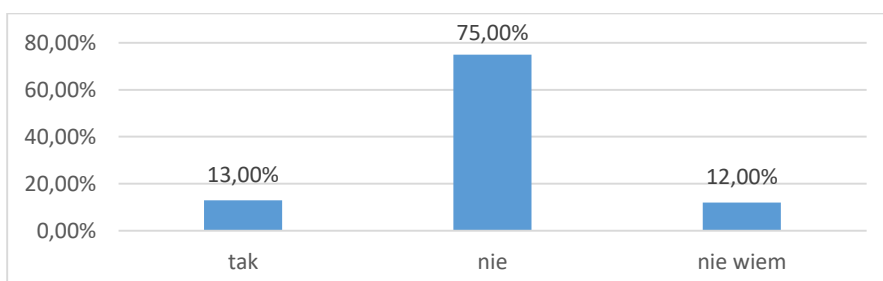
Wykres 41 W stosunku do kogo zastosowałeś zachowanie przemocowe?

Ankietowani odpowiedzieli również, że gdy dokonywali aktu przemocy na drugiej osobie nie byli pod wpływem żadnych substancji odurzających (100,00%).

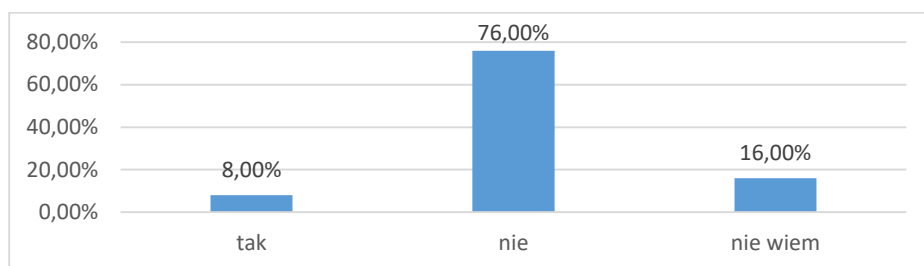
Wykres 42 Stosując przemoc był/a Pan/i pod wpływem wymienionych środków psychoaktywnych?

Co ciekawe, jeżeli chodzi o stosowanie przemocy to 75,00% spośród wszystkich badanych uważa, że nie istnieją okoliczności, które mogłyby usprawiedliwić tego typu zachowania. 13,00% ankietowanych twierdzi przeciwnie, a 12,00% nie ma zdania.

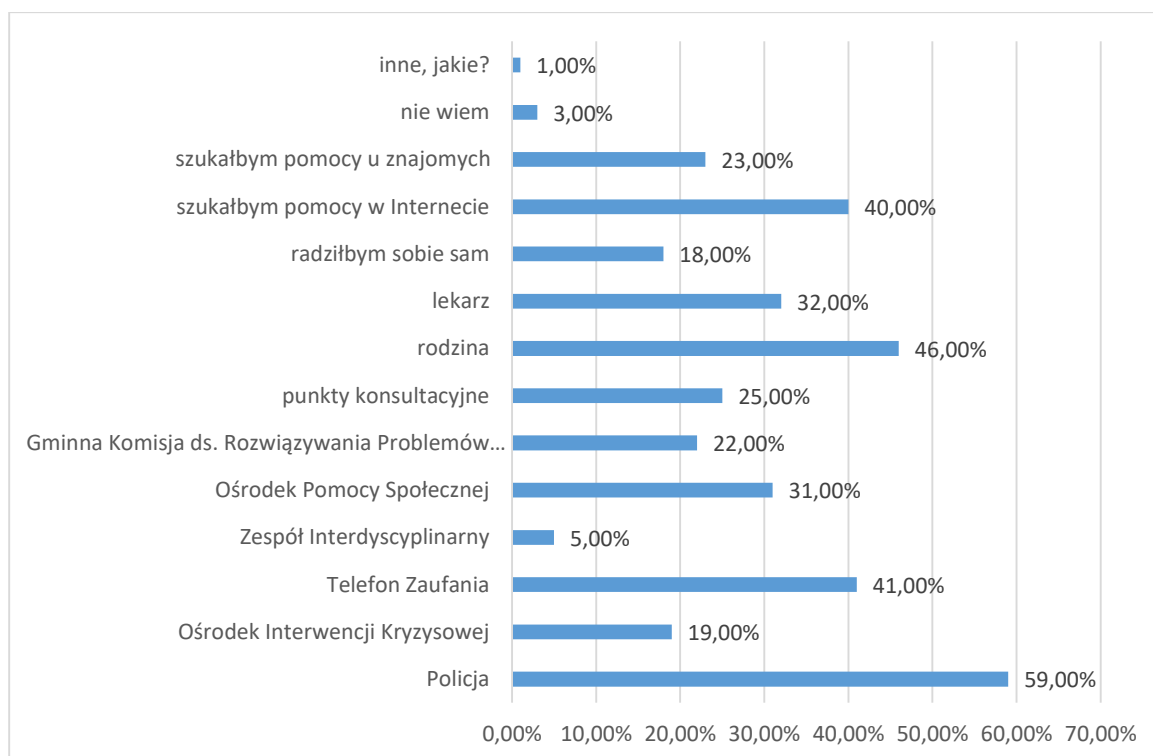
Wykres 43 Czy Pana/i zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy?

Według 76,00% mieszkańców nie powinno się stosować kar wobec dzieci. 16,00% osób nie potrafiło określić swojego zdania w tym temacie. Natomiast 8,00% mieszkańców uważa, że stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą.

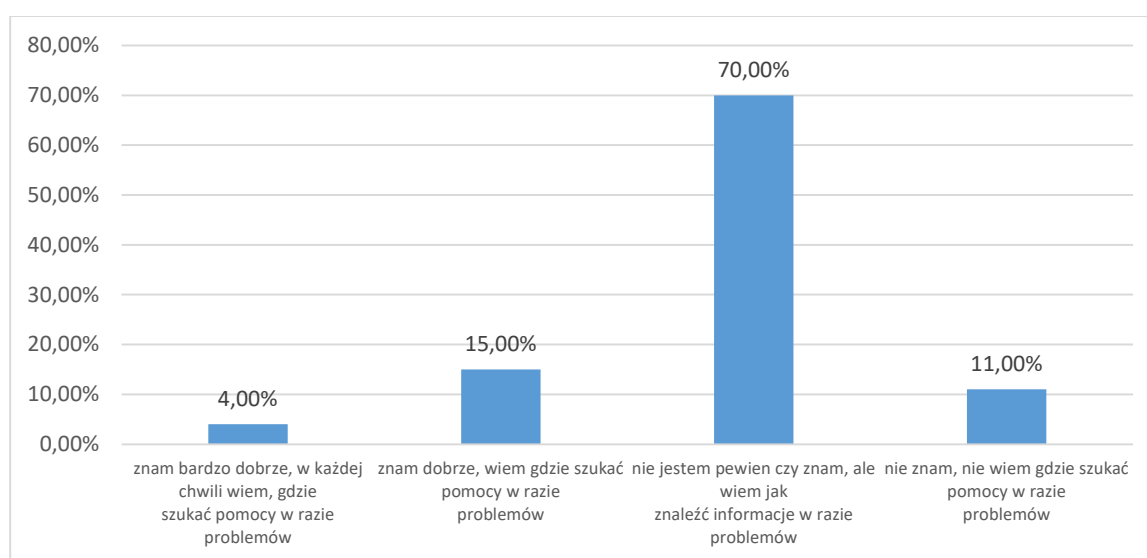
Wykres 44 Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

Następnie mieszkańcy zostali zapytani o to, do kogo zwróciliby się w razie problemu przemocy lub zjawiska uzależnienia w rodzinie. Respondenci najczęściej zgłosiliby się na Policję (59,00%), poprosiliby o pomoc rodzinę (46,00%), czy też zadzwonili by na Telefon Zaufania (41,00%). Dodatkowo w pytaniu „inne, jakie?” (1,00%) wskazano: „w niektórych środowiskach do księdza”.

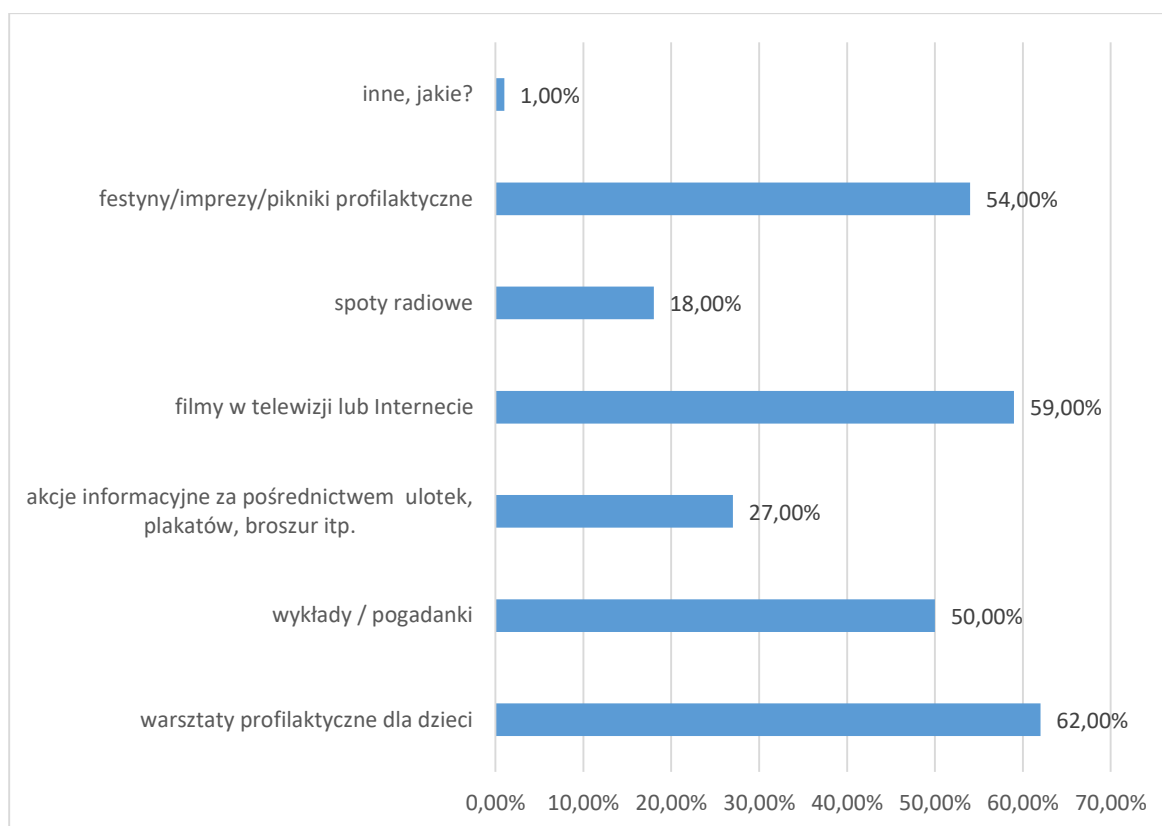
Wykres 45 Do kogo zwróciliby się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?

Ponadto respondentów poproszono, by określili czy znają dane kontaktowe do instytucji pomocowych, w których można szukać pomocy w razie problemów. 70,00% ankietowanych mieszkańców twierdzi, że nie są pewni czy znają konkretne dane kontaktowe lecz wiedzą, gdzie mogą znaleźć takie informacje w razie potrzeby. 15,00% osób zna dobrze dane kontaktowe i wie, gdzie szukać pomocy w razie wyknięcia sytuacji problemowych. 4,00% zna bardzo dobrze, i w każdej chwili wie, gdzie szukać pomocy. Pozostałe 11,00% mieszkańców przyznało, że nie mają pojęcia, gdzie mogą szukać pomocy i nie znają danych kontaktowych do tego typu placówek pomocowych.

Wykres 46 Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?

Ankietowani mieszkańcy zostali poproszeni, by ustosunkować się, które według nich działania profilaktyczne przyniosą najlepsze efekty w przeciwdziałaniu uzależnień i przemocy w Gminie Stara Biała. Ankietowani najczęściej wymieniali m.in.: warsztaty profilaktyczne dla dzieci (62,00%), filmy w telewizji lub Internecie (59,00%), czy też festyny/imprezy/pikniki profilaktyczne (54,00%). W odpowiedzi „inne, jakie?” (1,00%) wskazano: „rozmowy z bliskimi (rodzina, przyjaciele), warsztaty z psychologiem”.

Wykres 47 Poniżej wymieniono różne formy działań, które z nich według Pana/i przyniosą najlepsze efekty w oddziaływaniach profilaktycznych? Możesz zaznaczyć kilka odpowiedzi.

POSTRZEGANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH PRZEZ MIESZKAŃCÓW GMINY STARA BIAŁA.

Niniejsza diagnoza została poszerzona o pytania dotyczące postrzegania problemów społecznych przez mieszkańców. Najpierw dowiedzmy się jednak co to jest właściwie termin „społeczność”. Według definicji K.A. Wojtaszczyk, społecznością nazywamy zbiorowość, w której więzi i stosunki społeczne, tworzą w miarę uporządkowany i kompletny układ. Możemy mówić o kilku rodzajach społeczności:

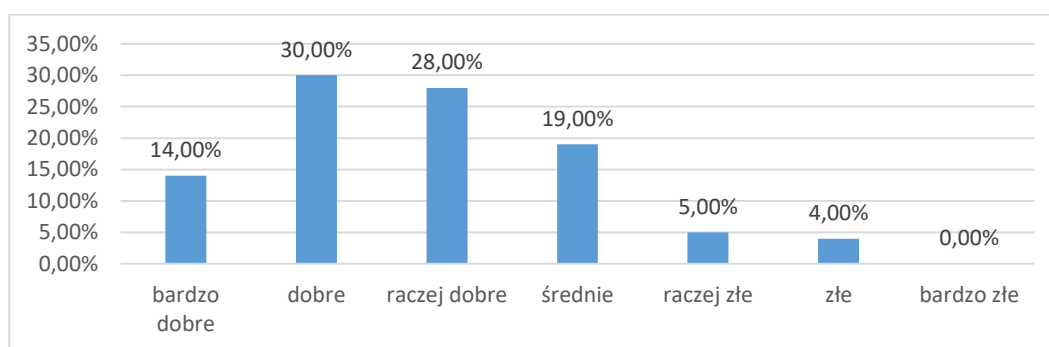
- Lokalnej (obejmującej wszystkich, którzy mieszkają na określonym terenie (np. w mieście, na wsi, dzielnicy),
- Regionalnej (obejmującej ludzi mieszkających w pewnym rejonie administracyjnym np. gminie, województwie, powiecie),
- Państwowej (obejmującej wszystkich ludzi, którzy mieszkają na terytorium i w granicach jednego państwa),

- Światowej (obejmującej ludzi z różnych rejonów świata, którzy jednak posiadają wspólne interesy np. z dziedziny ekonomii, czy gospodarki¹¹.

Trzeba wspomnieć również o zjawisku jakim jest problem społeczny. Jest to zjawisko, które dla większej lub znaczącej części pewnej zbiorowości stanowi fakt uciążliwy oraz wymagający przeciwdziałania. Problem społeczny możemy rozpatrywać w dwóch znaczeniach:

- znaczenie szerokie – stosuje się go, gdy chcemy opisać zjawiska, które są lub mogą w przyszłości stanowić przedmiot zainteresowania socjologii lub innych nauk społecznych;
- znaczenie węższe – czyli problemy, które powstały w wyniku zjawisk, jakie są nie tylko przedmiotem refleksji uczonych, ale i przedmiotem ogólnego zainteresowania ludzi danego społeczeństwa; są to problemy niezgodne z normami przyjętymi przez ogół oraz takie, których pokonanie możliwe jest wspólnymi siłami¹².

Pierwsze pytanie, które dotyczyło problemów społecznych w gminie dotyczyło oceny aktualnych warunków życia przez osoby ją zamieszkujące. Ankietowani w większości przyznawali, iż są one dobre – takiej odpowiedzi udzieliło 30,00% badanych dorosłych osób. 28,00% badanych wskazało odpowiedź „raczej dobre”, a 19,00% - średnie. Kolejno 14,00% osób twierdzi, iż są one bardzo dobre, a negatywnie oceniło je łącznie 9,00% mieszkańców odpowiadając - „raczej złe” (5,00%) oraz „złe” (4,00%).

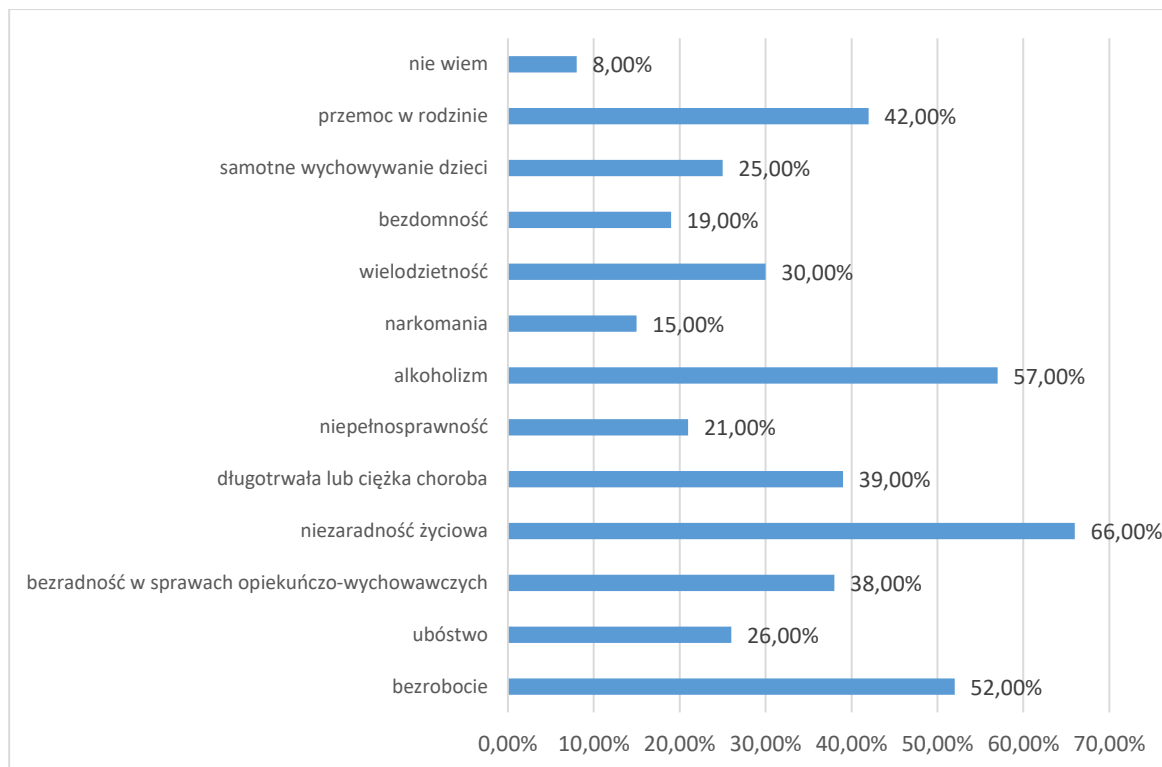

Wykres 48 Jak ocenia Pan/i aktualne warunki życia mieszkańców gminy?

¹¹ Wojtaszczyk K.A (1997), „Wiedza o społeczeństwie”, Warszawa.

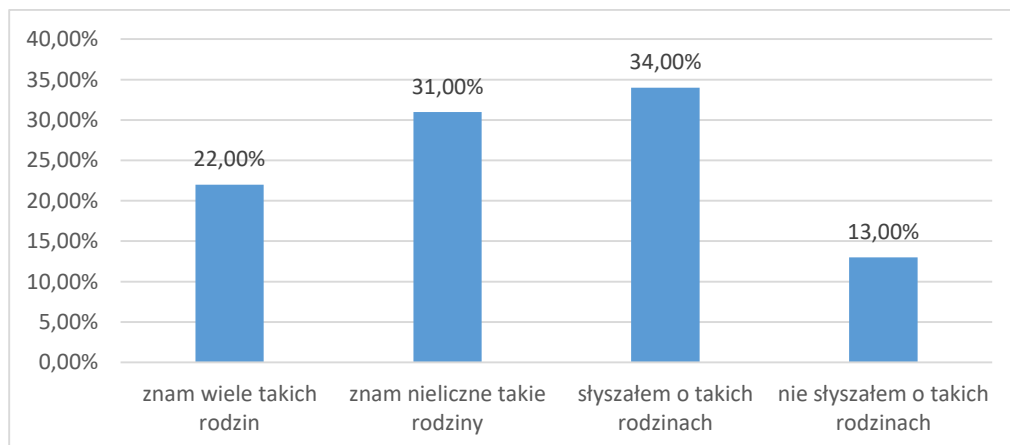
¹² Sztumski J. (2010), Wstęp do metod i technik badań społecznych, „Śląsk”, Katowice.

Następnie mieszkańców poproszono o wskazanie w ich opinii głównych przyczyn problemów społecznych, które powodują trudne warunki życia w Gminie Stara Biała. Większość ankietowanych mieszkańców, jako przyczynę wskazało niezaradność życiową (66,00%), alkoholizm (57,00%), a także bezrobocie (52,00%).

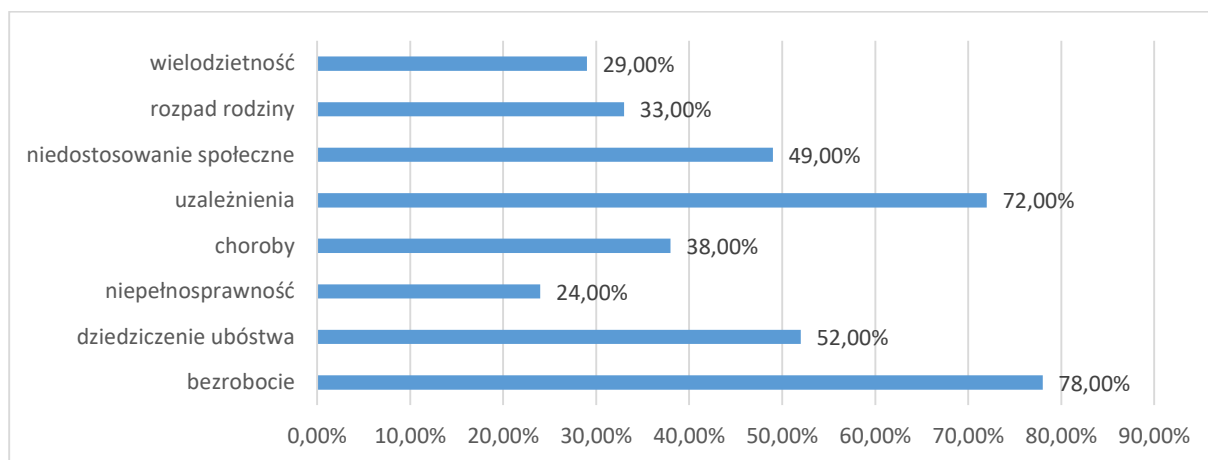
Wykres 49 Jakie są według Pana/i główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców powodujące trudne warunki życia?

Poniższe pytanie miało na celu oszacowanie liczby rodzin ubogich w gminie. Łącznie 87,00% ankietowanych przyznało, że zna lub słyszało o takich rodzinach. Pozostałe 13,00% badanych osób nie spotkało się z problemem ubóstwa w innych rodzinach.

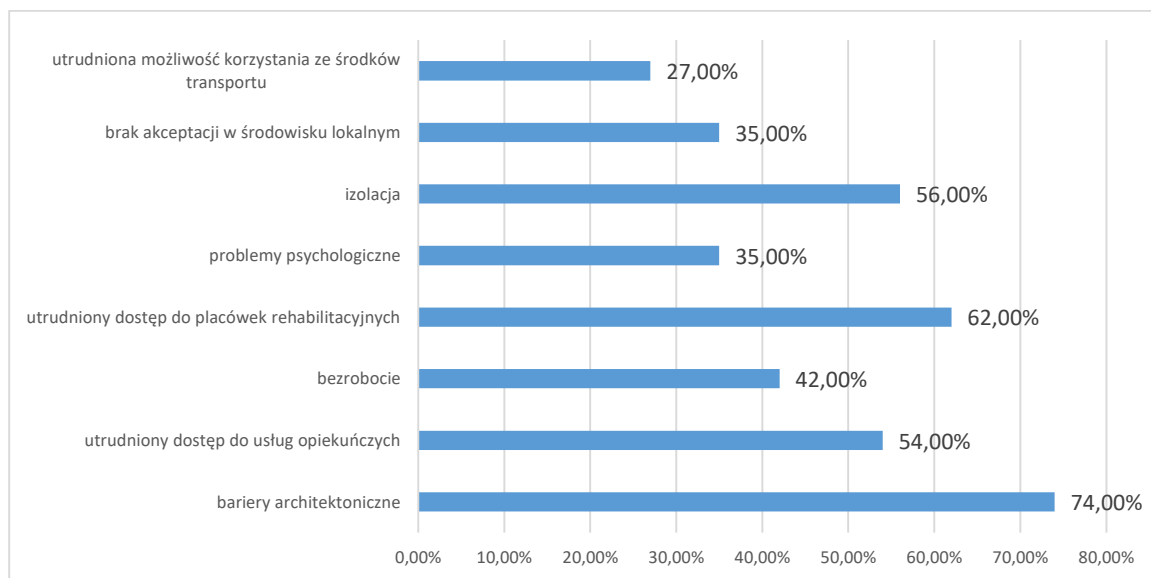
Wykres 50 Czy Pana/i zdaniem na terenie gminy jest dużo rodzin ubogich?

Zdaniem ankietowanych głównymi przyczynami popadania w ubóstwo są m.in.: bezrobocie (78,00%), uzależnienia (72,00%) oraz dziedziczenie ubóstwa (52,00%).

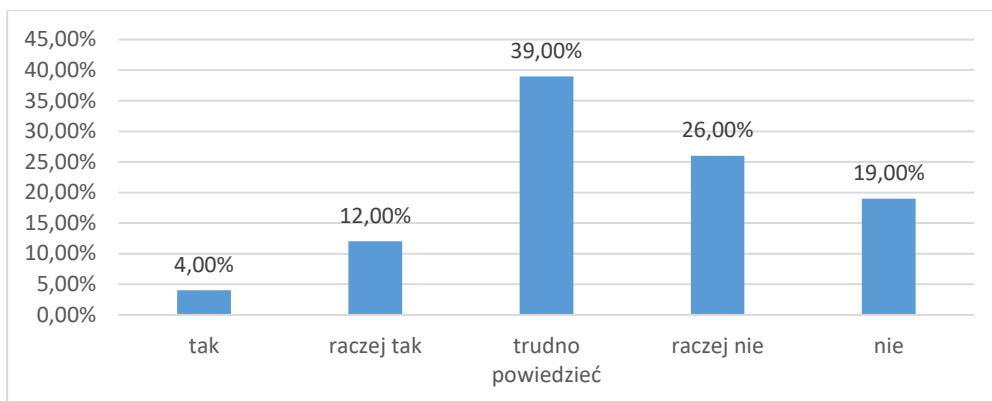
Wykres 51 Jakie są Pana/i zdaniem przyczyny popadania w ubóstwo? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Dodatkowo, mieszkańcy określali, z jakimi problemami społecznymi najczęściej mogą spotykać się osoby niepełnosprawne w Gminie Stara Biała. Najczęściej były to: bariery architektoniczne (74,00%), utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (62,00%), a także izolacja (56,00%) i utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (54,00%).

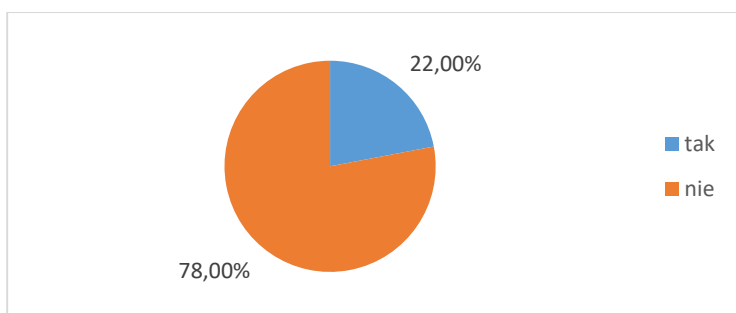
Wykres 52 Według Pana/i z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi).

Następnie 12,00% osób badanych uważa, że oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych w gminie jest raczej wystarczająca, a 4,00% osób twierdzi, iż jest ona wystarczająca. Z tą opinią nie zgodziło się łącznie 45,00% osób, w tym 26,00% uważa, że jest ona raczej niewystarczająca, a dla 19,00% osób jest ona niewystarczająca. Pozostałym mieszkańcom (39,00%) trudno udzielić jednoznacznej odpowiedzi na pytanie.

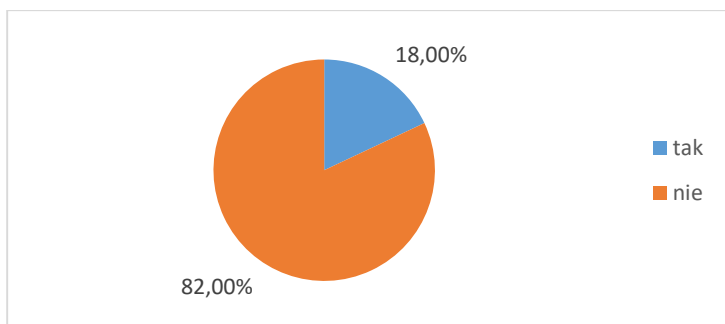
Wykres 53 Czy oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych na terenie gminy (np. dostęp do placówek rehabilitacyjnych) jest wystarczająca?

Kolejno, 22,00% ankietowanych przyznało, że w skład ich rodziny wchodzi osoba długotrwale chora.

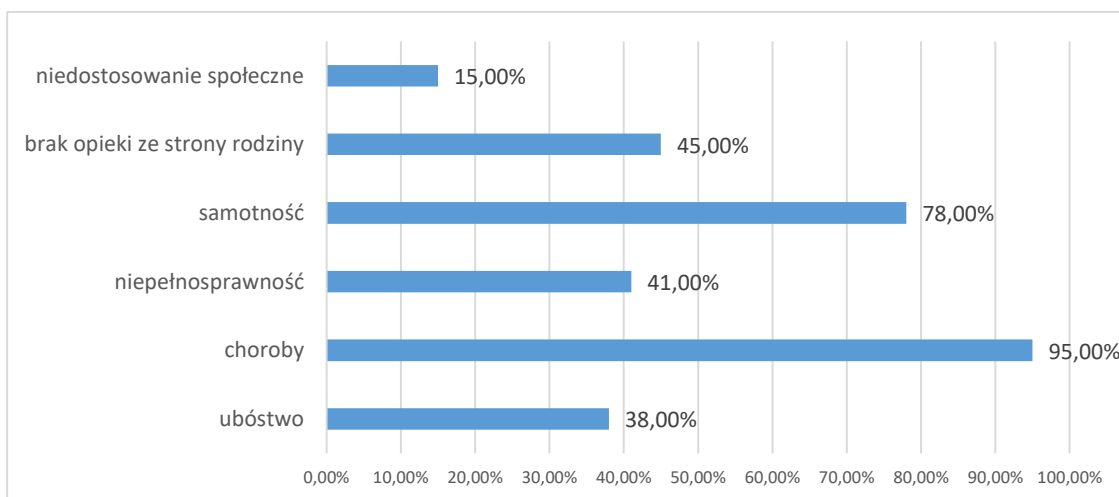
Wykres 54 Czy w skład Pana/i rodziny wchodzi osoba długotrwale chora?

Większość ankietowanych uważa, że dostęp do opieki zdrowotnej w Gminie Stara Biała jest nie wystarczający (82,00%), jednak 18,00% osób nie zgodziło się z tą opinią.

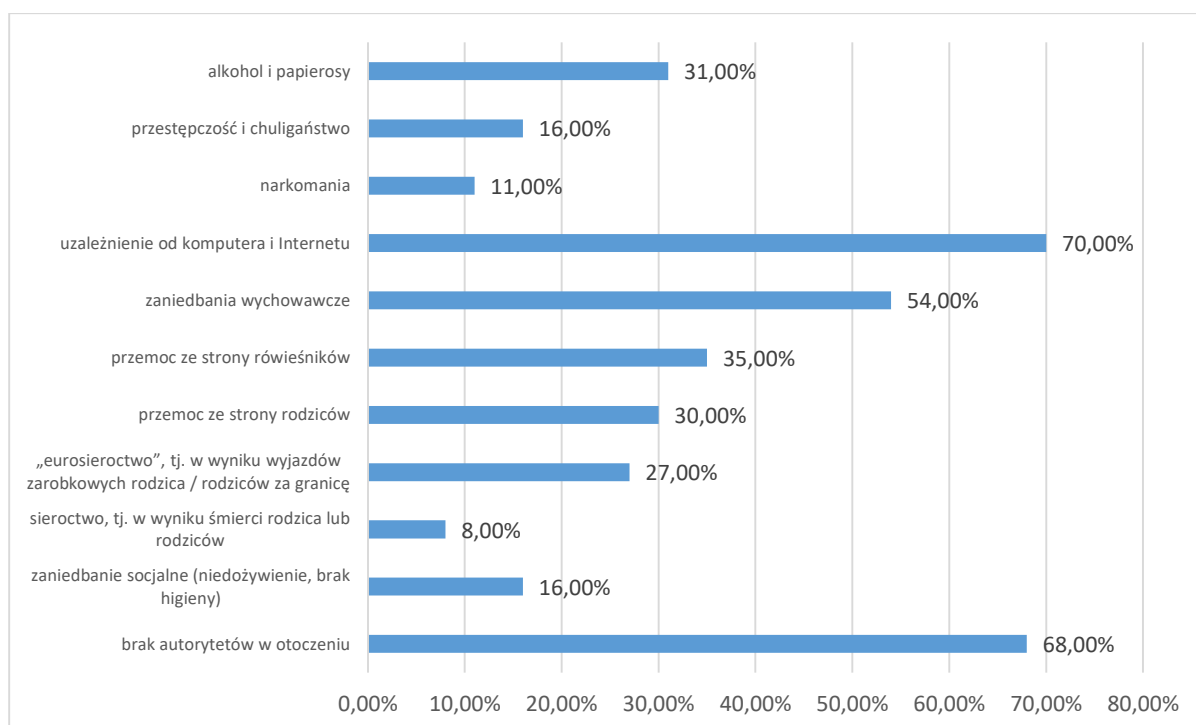
Wykres 55 Czy dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie gminy jest wystarczający?

Mieszkańców poproszono również o wskazanie problemów, z jakimi borykają się osoby starsze w gminie. Ankietowani wskazywali najczęściej na: choroby (95,00%), samotność (78,00%), brak opieki ze strony rodziny (45,00%) oraz niepełnosprawność (41,00%).

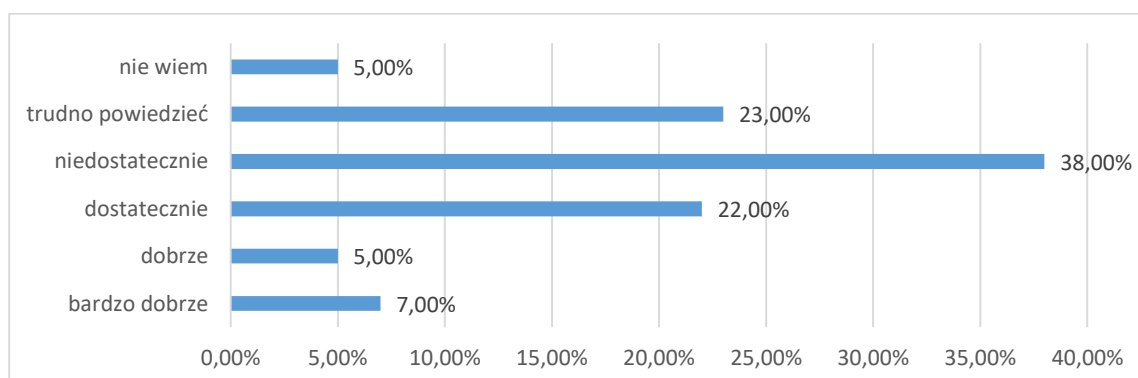
Wykres 56 Z jakimi problemami społecznymi na terenie gminy najczęściej borykają się osoby starsze? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Ankietowani zostali zapytani o negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży, które dostrzegają najczęściej na terenie Gminy Stara Biała. 70,00% respondentów odpowiedziało, iż jest to uzależnienie od komputera i Internetu, następnie brak autorytetów w otoczeniu (68,00%) oraz zaniedbanie wychowawcze (54,00%).

Wykres 57 Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pan/i najczęściej? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi).

Na koniec respondenci zostali zapytani o stopień zaangażowania władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców. 5,00% ankietowanych twierdzi, iż jest ono na poziomie dobrym, a 7,00% - bardzo dobrym. 23,00% osób przyznało iż ciężko im odpowiedzieć na to pytanie. Dodatkowo 22,00% uważa, że jest dostateczne, 38,00% ocenia niedostatecznie stopień zaangażowania władz lokalnych, a 5,00% nie wie jak ocenić stopień zaangażowania władz.

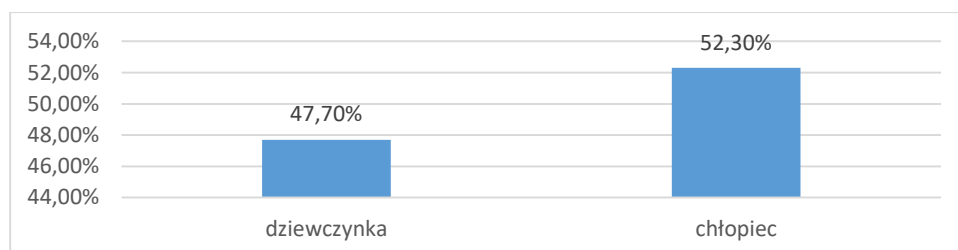
Wykres 58 Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?

4. Badanie dzieci i młodzieży na terenie gminy Stara Biała

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

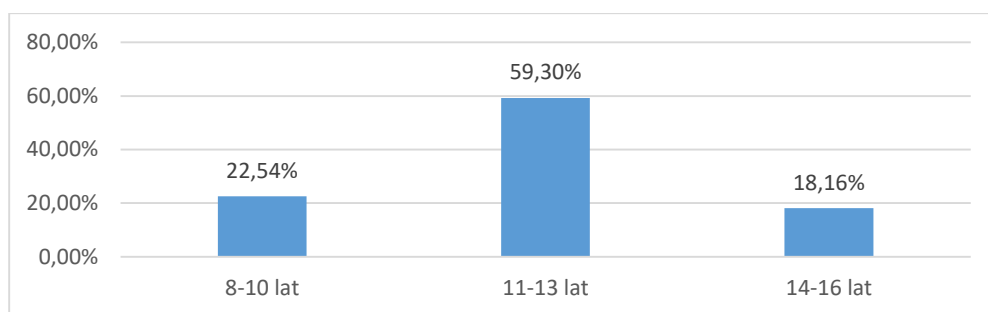
Zachowania ryzykowne są obecnie dużym problemem na całym świecie. Zwłaszcza młodzież, która wchodzi w wiek dojrzewania często jest zagrożona takimi zachowaniami. Stanowią one również przedmiot wielu badań naukowych, których celem jest uzyskanie odpowiedzi, dlaczego młodzi ludzie tak bardzo są na nie podatni. Coraz trudniej jest żyć we współczesnym społeczeństwie pełnym pokus takich jak np. Internet, propagowanie picia alkoholu (w reklamach i przez rówieśników) czy też załatwianie spraw poprzez agresję. Młodzież jest wręcz zasypywana negatywnymi bodźcami ze środowiska i niestety tylko nielicznym udaje się pozostać asertywnym. Współczesna cywilizacja niesie ze sobą elementy, które bardzo obciążają psychicznie młodych ludzi. Życie w pośpiechu, niepokoju, dążenia do jak najlepszego statusu w hierarchii między rówieśnikami zwiększa ryzyko podejmowania ryzykownych zachowań. I to dlatego szczególnym terenem, na którym można przeprowadzić badania dotyczące właśnie tych zachowań jest środowisko dzieci i młodzieży.

W niniejszym badaniu problemów społecznych Gminy Stara Biała wzięło udział 457 uczniów szkół podstawowych, gdzie 47,70% próby to dziewczynki, a 52,30% to chłopcy.

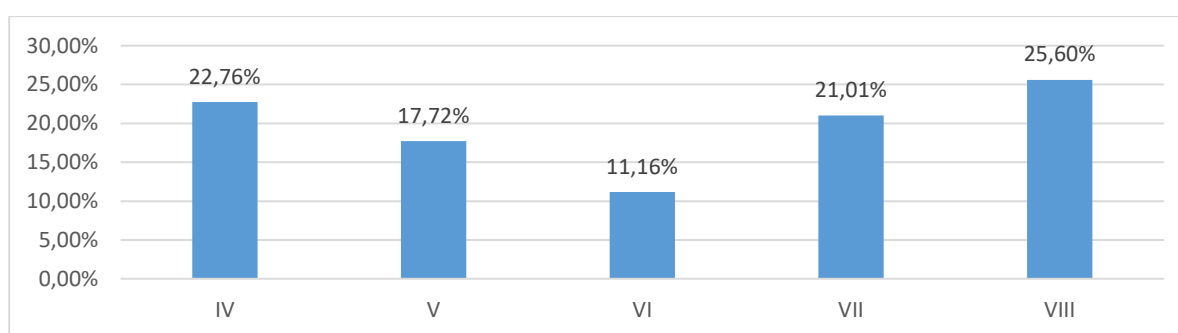
Wykres 59 Płeć.

Młodzi respondenci, byli w wieku 11-13 lat (59,30%), w wieku 14-16 lat (18,16%) oraz w przedziale wiekowym 8-10 lat (22,54%).

Wykres 60 Wiek.

Większość badanych uczniów uczęszcza do klasy VIII (25,60%). Pozostali ankietowani to uczniowie klas: VII (21,01%), IV (22,76%), V (17,72%) oraz klasy VI (11,16%).

Wykres 61 Klasa

PROBLEM ALKOHOLOWY ORAZ NIKOTYNOWY Z PERSPEKTYWY DZIECI I MŁODZIEŻY

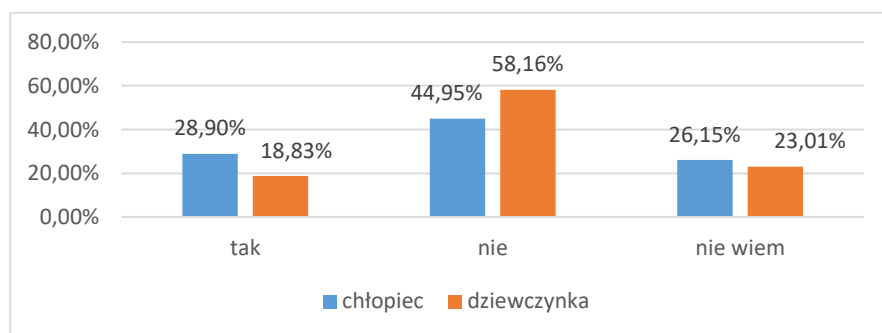
Jednym z zachowań ryzykownych od którego można się łatwo uzależnić jest alkohol. Picie napojów wysokoprocentowych wśród młodzieży jest coraz bardziej popularne. W okresie dorastania negatywnym wynikiem nadużywania alkoholu mogą być problemy zdrowotne, rodzinne, społeczne, psychiczne, czy też fizyczne. Według Ireny Pospiszyl „*najbardziej powszechną konsekwencją nadużywania alkoholu są stany zapalne różnych narządów(...). Najpoważniejsze zmiany dotyczą jednak mózgu, prowadząc do ciężkich zaburzeń psychicznych. Do najcięższych i najczęściej wymienianych objawów należą delirium tremens - majaczenie alkoholowe- ujawniające się w postaci urojeń dotykowych, zapachowych, manii prześladowczych*”¹³. Picie alkoholu przez dzieci i młodzież pozostawia konsekwencje nie tylko na tle fizycznym i psychicznym. Poprzez odurzanie się takim środkiem młodzi ludzie często stają się agresywni wobec innych. Występują kłótnie z najbliższymi (np. rozpad rodziny), problemy w szkole, problemy z prawem (kradzieże), czy też, co się często zdarza, zepsucie

¹³ I.Pospiszyl, *Patologie Społeczne*, Warszawa 2012 s. 151.

mienia (np. malowanie budynków obraźliwymi sloganami). I. Pospiszyl wyróżnia następujące konsekwencje społeczne, które obejmują najważniejsze sfery życia człowieka:

- **sfera osobista**- rozpad bliskich więzi, obniżenie się standardu życia, często poniżej minimum egzystencji, utrata przyjaciół, utrata możliwości realizacji ważnych życiowych celów, wzrost agresywności, degradacja osobowości, utrata zdrowia, wzrost ubóstwa, izolacja społeczna itp.,
- **sfera prawna**- naruszenie prawa, problemy z policją¹⁴.

Pierwszym diagnozowanym problemem wśród dzieci i młodzieży w Gminie Stara Biała, był problem alkoholowy. Celem było oszacowanie skali zjawiska problemu alkoholowego wśród najmłodszych mieszkańców oraz sprawdzenie wiedzy dotyczącej problemu alkoholowego. Na początek uczniom zadano pytanie, czy ich zdaniem, ich rówieśnicy piją alkohol. Zdaniem uczniów płci męskiej (28,90%) ich rówieśnicy piją alkohol, 26,15% badanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie, a 44,95% uczniów twierdzi, że ich rówieśnicy nie piją alkoholu. Dziewczynki w 58,16% stwierdziły, że ich koledzy i koleżanki nie piją alkoholu. 18,83% młodych kobiet uważa, że picie alkoholu przez rówieśników jest zjawiskiem powszechnym. Natomiast uczennice w 23,01% przypadków nie udzieliły jednoznacznej odpowiedzi.

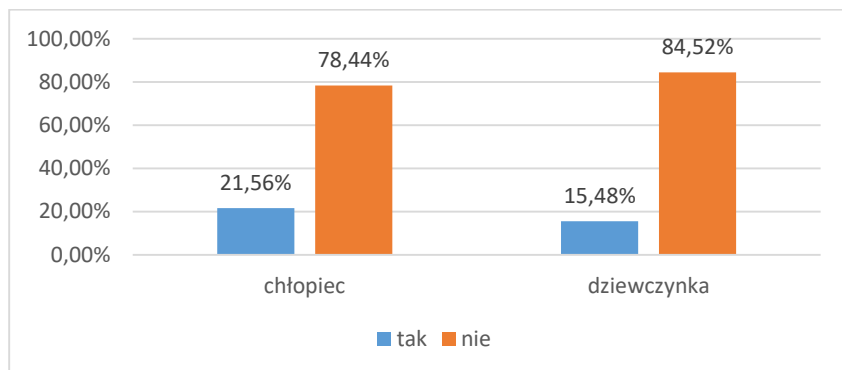

Wykres 62 Czy osoby w Twoim wieku piją alkohol?

Następnie uczniów zapytano, czy oni sami próbowali kiedykolwiek sięgać po alkohol. Na wykresie możemy zaobserwować, że chłopcy w 78,44% oraz dziewczęta w 84,52%

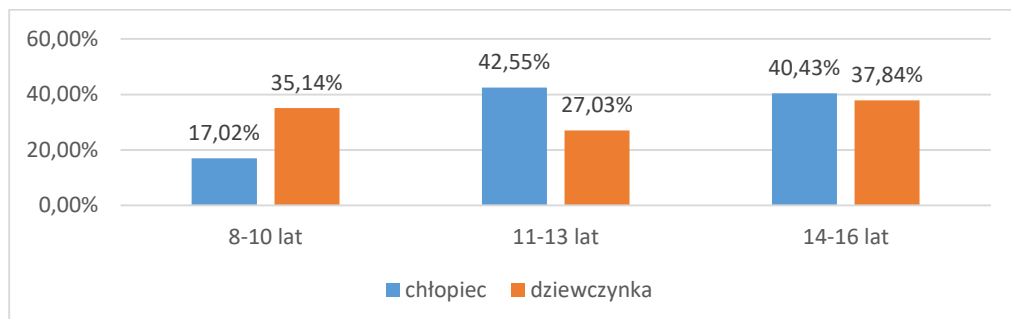
¹⁴ Tamże, s. 152.

przypadków, nigdy nie próbowali alkoholu. Do spożywania alkoholu przyznało się 15,48% dziewczynek oraz 21,56% chłopców¹⁵.

Wykres 63 Czy próbowałeś/aś pić alkohol?

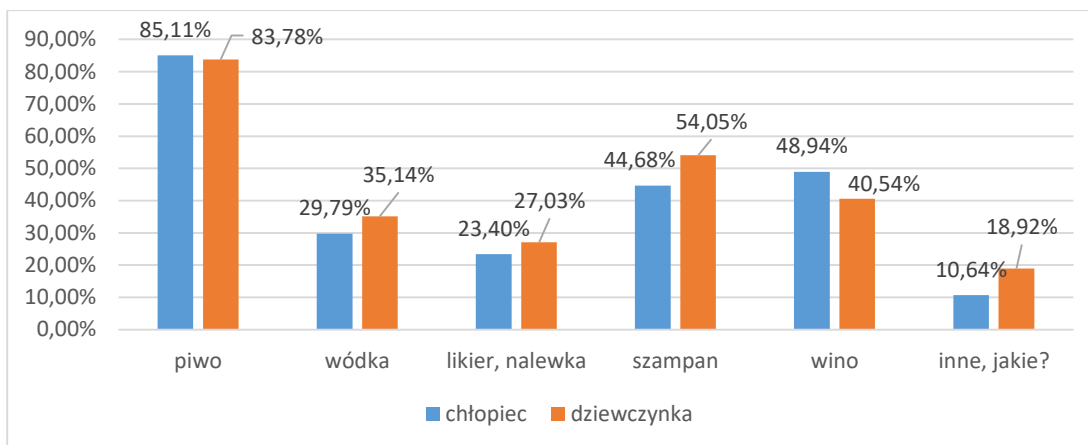
Młodzi mieszkańcy, którzy mieli już kontakt z alkoholem przyznają, iż po raz pierwszy próbowali tej substancji najczęściej w wieku od 14 do 16 lat (40,43% chłopców i 37,84% dziewczynek). Następnie uczniowie spożywali alkohol w wieku 11-13 lat (42,55% chłopców oraz 27,03% dziewczynek), a także w wieku 8-10 lat (17,02% chłopców, 35,14% dziewczynek).

Wykres 64 W jakim wieku zaczęłeś/zaczęłaś pić alkohol?

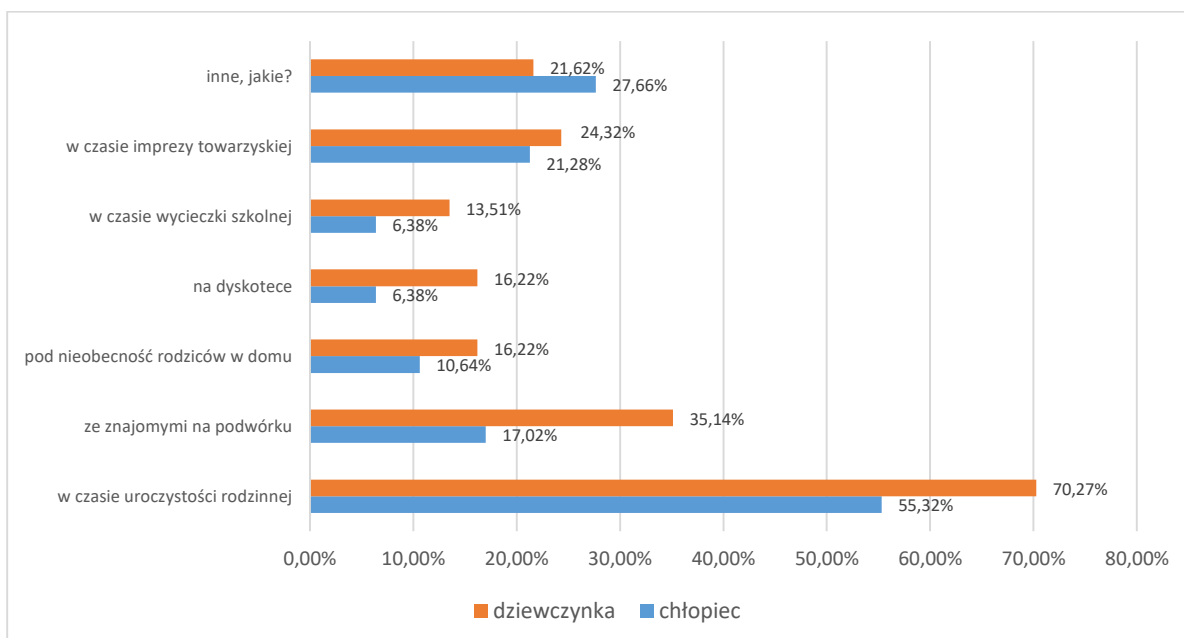
Uczniów, którzy przyznali, że kiedykolwiek spożywali alkohol, zapytano również, jaki rodzaj zakazanych napojów zdarzyło im się próbować. Najpopularniejszą odpowiedzią było piwo (85,11% chłopców, 83,78% dziewczynek), szampan (44,68% chłopców, 54,05% dziewczynek) oraz wino (48,94% chłopców, 40,54% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (10,64% chłopców oraz 18,92% dziewczynek) badani wskazywali na: bimber bądź spirytus.

¹⁵ 37 dziewczynek, 47 chłopców.

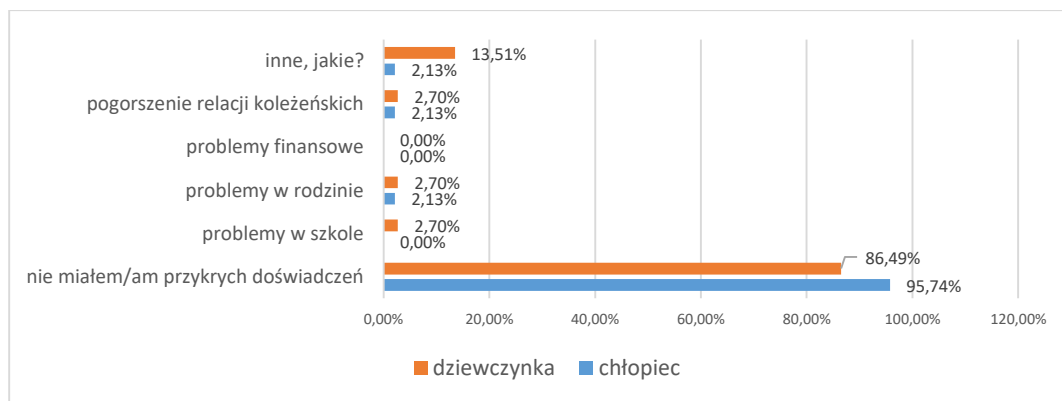
Wykres 65 Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś? (Odpowiedź wielokrotnego wyboru).

Ankietowani uczniowie, którzy przyznali, że spróbowali alkoholu deklarują, że najczęściej po raz pierwszy próbowali go w czasie uroczystości rodzinnej (55,32% chłopców, 70,27% dziewczynek), ze znajomymi na podwórku (17,02% chłopców, 35,14% dziewczynek), czy też w czasie imprezy towarzyskiej (21,28% chłopców, 24,32% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (27,66% chłopców, 21,62% dziewczynek) respondenci napisali: „na urodzinach koleżanki”, „na wakacjach”, „w domu na obiad” oraz „na spotkaniu ze znajomymi u nich w domu”.

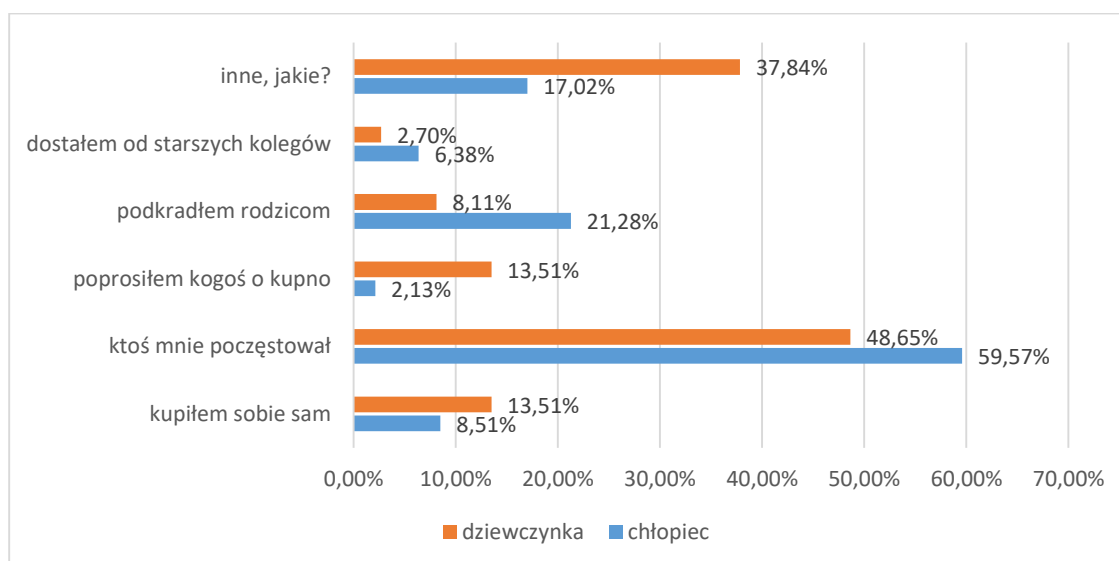
Wykres 66 W jakich okolicznościach spożyłeś/aś alkohol po raz pierwszy?

Młodzi mieszkańcy zapytani o jakiegokolwiek przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu, odpowiedzieli niemal jednogłośnie, że nie doświadczyli żadnych negatywnych skutków picia alkoholu (95,74% chłopców, 86,49% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (2,13% chłopców, 13,51% dziewczynek), uczniowie nie wskazali konkretnych odpowiedzi.

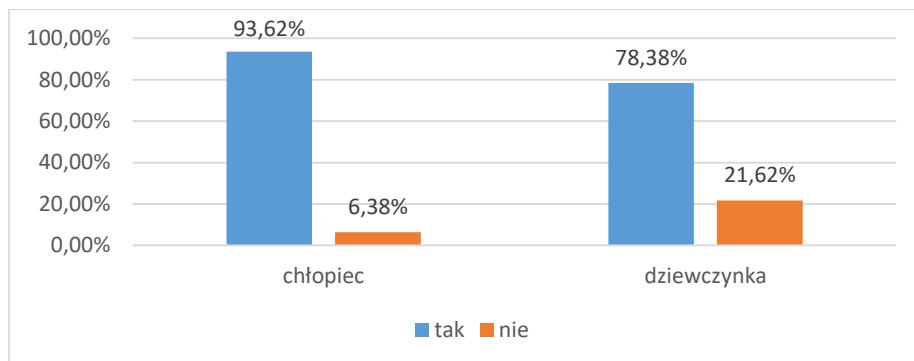
Wykres 67 Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?

Na pytanie, w jaki sposób uczniowie otrzymywali alkohol, 59,57% chłopców oraz 48,65% dziewczynek wskazywało, że zostali przez kogoś poczęstowani, następnie 21,28% chłopców i 8,11% dziewczynek podkraśćło alkohol rodzicom, czy też w odpowiedzi „inne, jakie?” (17,02% chłopców, 37,84% dziewczynek) uczniowie napisali: „podkraśćłem z ciekawości dziadkom”, „podkraśćłem na ślubie”, a także „spróbowałem od rodziców”.

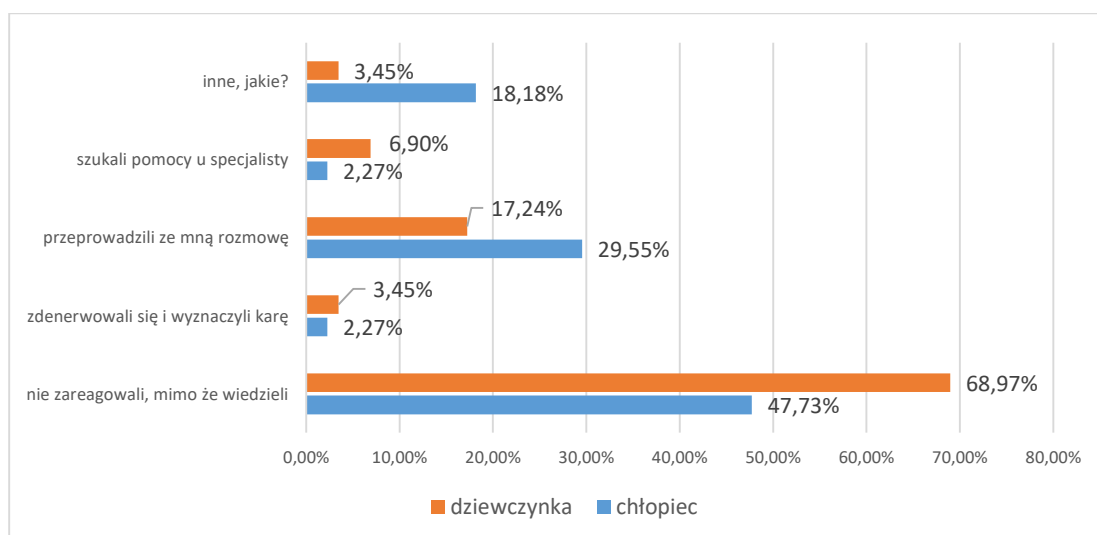
Wykres 68 Jak otrzymałeś/aś alkohol?

Dodatkowo uczniowie, którzy mieli już kontakt z alkoholem zostali zapytani, czy ich rodzice wiedzą o tym fakcie. Co ciekawe, 93,62% chłopców oraz 78,38% dziewcząt przyznało, że ich rodzice wiedzą o spożywaniu przez nich alkoholu. Pozostałe 6,38% chłopców oraz 21,62% dziewczynek uważa, że ich rodzice nie są świadomi tego faktu.

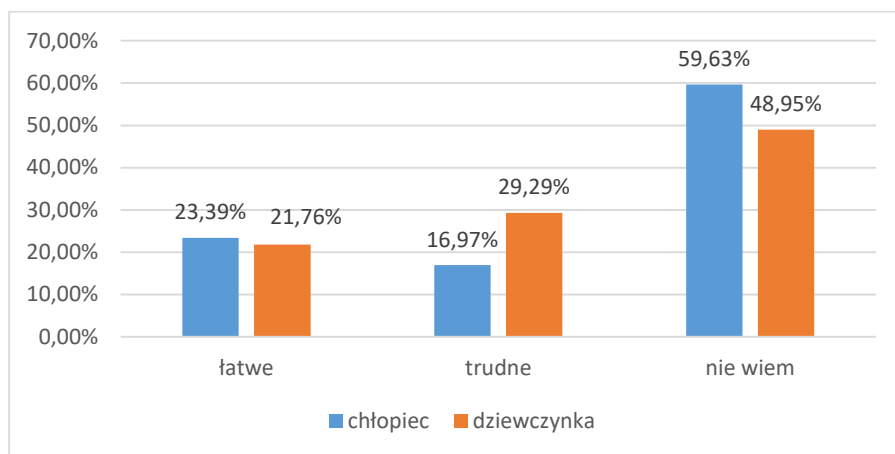
Wykres 69 Czy rodzice wiedzą, że próbowałeś/aś pić alkohol?

Młodym mieszkańcom, którzy przyznali, że ich rodzice wiedzą o spożywaniu przez nich alkoholu zadano pytanie o reakcję ich opiekunów. Większość badanych stwierdziło, że rodzice nie zareagowali na ten fakt, mimo, że wiedzieli (47,73% chłopców, 68,97% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (18,18% chłopców, 3,45% dziewczynek), ankietowani napisali: „byli zażenowani i kazali mi przestać robić takich rzeczy, więc przestałam”, a także „pozwolili mi ponieważ oni mi go dali”.

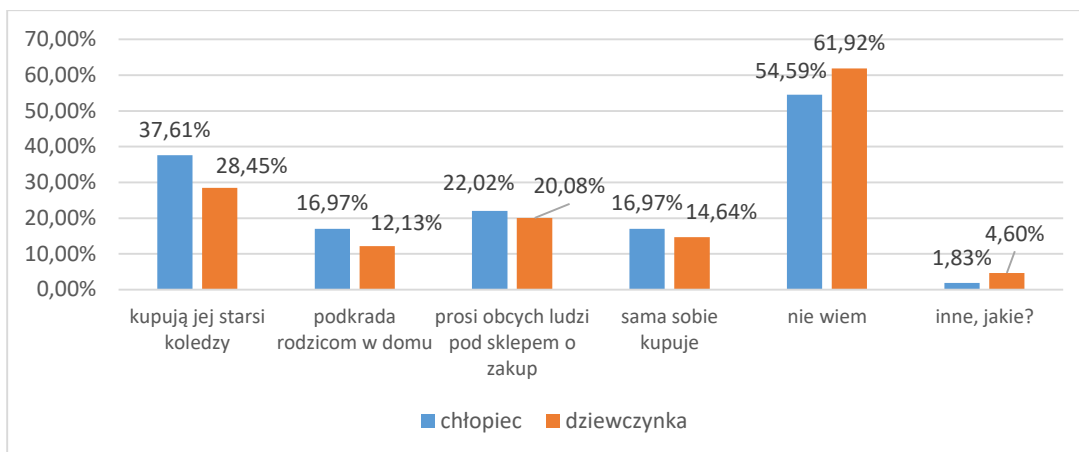
Wykres 70 Jak Twoi rodzice zareagowali na spożywanie przez Ciebie alkoholu?

Zdania wszystkich ankietowanych uczniów na temat łatwości zdobycia alkoholu na terenie Gminy Stara Biała są podzielone. 16,97% chłopców oraz 29,29% dziewczynek przyznało, że alkohol jest trudny do zdobycia w ich miejscowości. Następnie 23,39% chłopców oraz 21,76% dziewczynek stwierdziło, że kupno alkoholu jest łatwe na terenie Gminy Stara Biała. Pozostałe 59,63% chłopców, a także 48,95% dziewczynek nie ma zdania na ten temat, może to świadczyć o tym, że nie są oni zainteresowani kupnem lub zdobyciem alkoholu.

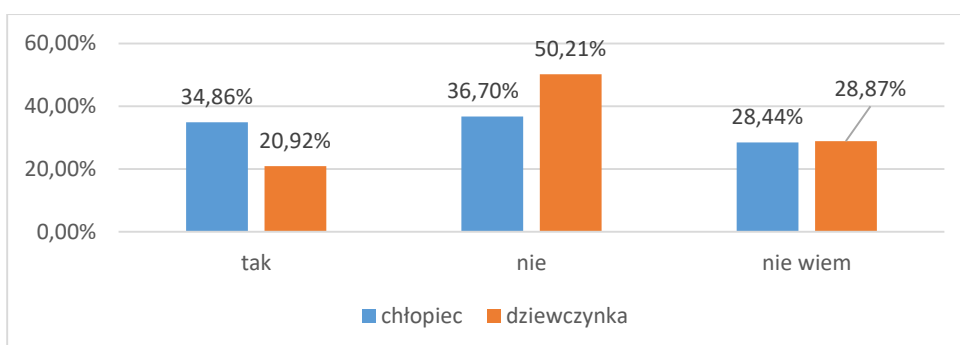
Wykres 71 Gdybyś chciał/a zdobyć alkohol w swojej miejscowości byłoby to?

Dodatkowo, uczniowie wymieniali jak ich rówieśnicy mogą zdobywać alkohol. Najczęściej w opinii uczniów kupują go starsi koledzy (37,61% chłopców, 28,45% dziewczynek), rówieśnicy proszą obcych ludzi pod sklepem o zakup alkoholu (22,02% chłopców, 20,08% dziewczynek), czy też podkradają rodzicom (16,97% chłopców, 12,13% dziewczynek). Natomiast największy odsetek uczniów (54,59% chłopców oraz 61,92% dziewczynek) udzielił odpowiedzi „nie wiem”. Może to świadczyć o tym, że nie są oni zainteresowani tematem spożywania alkoholu. W odpowiedzi „inne, jakie?” (1,83% chłopców, 4,60% dziewczynek), młodzi mieszkańcy wymienili: „mówią że to dla dziadka”.

Wykres 72 Jak młodzież w Twojej okolicy może zdobyć alkohol?

Wraz z piciem alkoholu wiąże się również problem nikotynowy. Pomimo tego, że są to wyroby dozwolone od lat 18, młodzież bezproblemowo może sięgnąć po **papierosy**. W młodym wieku rozpoczynanie palenia papierosów jest niebezpieczne, ponieważ jednostka szybciej się uzależnia oraz ciężiej jest jej zerwać z nałogiem. Papierosy szkodzą przede wszystkim osobie palącej, ale również innym osobom w towarzystwie. Uczniowie (34,86%) oraz uczennice (20,92%) przyznają, że ich rówieśnicy palą papierosy. Kolejno 28,44% chłopców oraz 28,87% dziewczynek nie wie czy takie zjawisko występuje wśród ich znajomych i rówieśników. Następnie 36,70% uczniów oraz 50,21% uczennic uważa, że ich rówieśnicy nie palą papierosów.

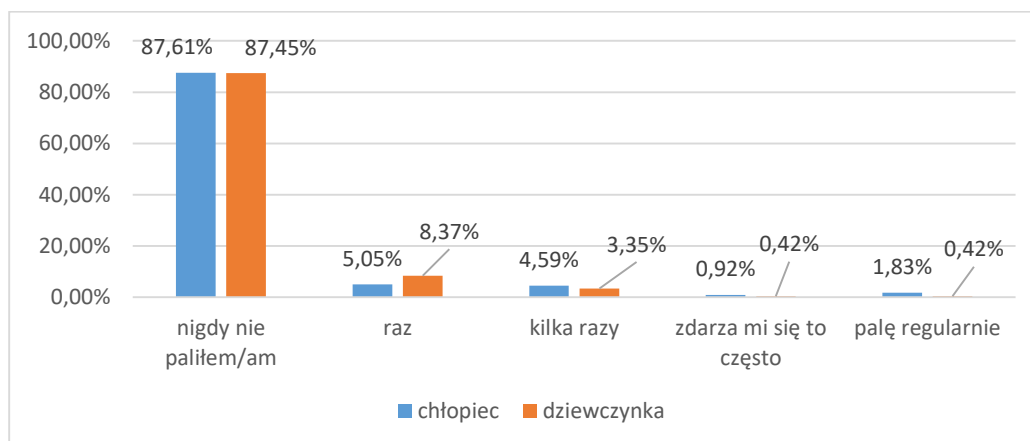

Wykres 73 Czy osoby w Twoim wieku palą papierosy?

Ponadto 87,61% chłopców oraz 87,45% dziewczynek odpowiedziało, że nigdy nie paliło papierosów. Uczniowie, którzy przyznali, że próbowali palić papierosy to 12,39% chłopców oraz 12,56% dziewcząt¹⁶ w tym chłopcy palili: raz (5,05%), kilka razy (4,59%), często (0,92%)

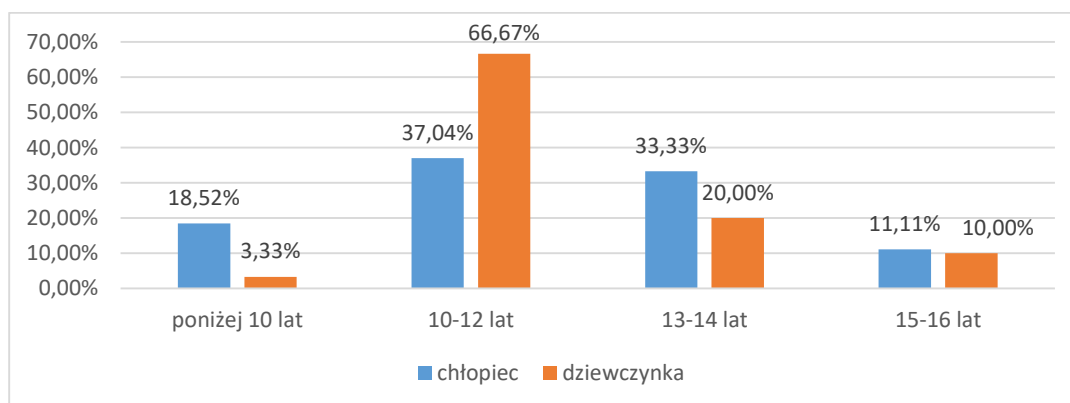
¹⁶ Łącznie 24 dziewczynki oraz 33 chłopców.

oraz palą regularnie (1,83%). Dziewczynki, natomiast zapaliły papierosa: raz (8,37%), kilka razy (3,35%), często (0,42%), a także palą regularnie (0,42%).

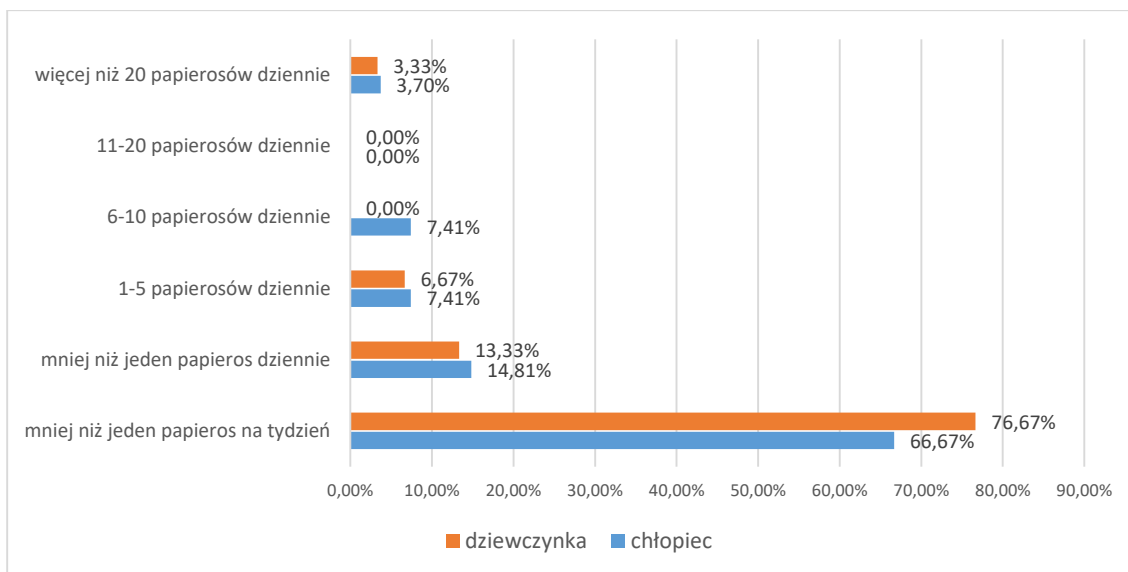
Wykres 74 Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosa?

Uczniowie, którzy przyznali, że palą papierosa poproszeni zostali o określenie wieku w jakim zaczęli to robić. Młodzi anketowani przyznali iż, po raz pierwszy, zapalili papierosa kolejno w wieku: 10-12 lat (37,04% chłopców, 66,67% dziewczynek), 13-14 lat (33,33% chłopców, 20,00% dziewczynek), poniżej 10 lat (18,52% chłopców, 3,33% dziewczynek) oraz w wieku 15-16 lat (11,11% chłopców, 10,00% dziewczynek).

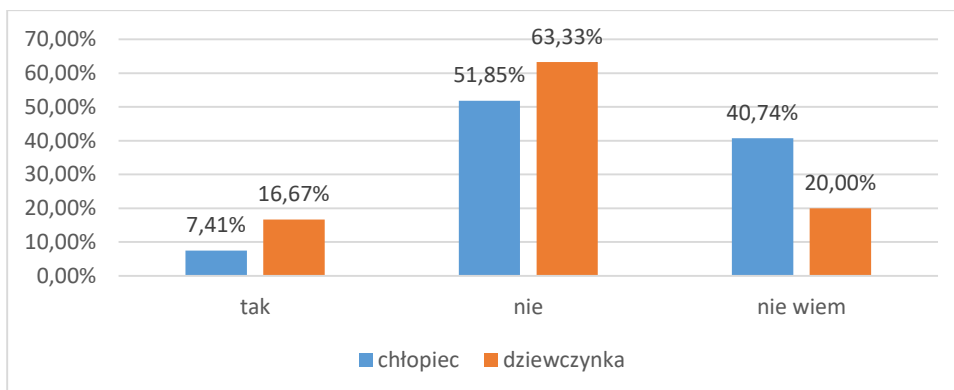
Wykres 75 W jakim wieku paliłeś/aś papierosa po raz pierwszy?

Pocieszający jest fakt, że uczniowie (66,67% chłopców, 76,67% dziewczynek), którzy zadeklarowali się, że palą, robią to rzadko, bowiem głównie palą mniej niż jednego papierosa na tydzień.

Wykres 76 Jak często palisz/aś papierosa w ciągu OSTATNICH 30 DNI?

51,85% chłopców, 63,33% dziewczynek spośród deklarujących palenie tytoniu przyznało, że ich rodzice nie wiedzą o tym, że palą oni papierosa. Kolejne 7,41% chłopców i 16,67% dziewczynek twierdzi, że rodzice wiedzą o tym fakcie. Pozostałe 40,74% uczniów i 20,00% uczennic nie ma wiedzy na ten temat.

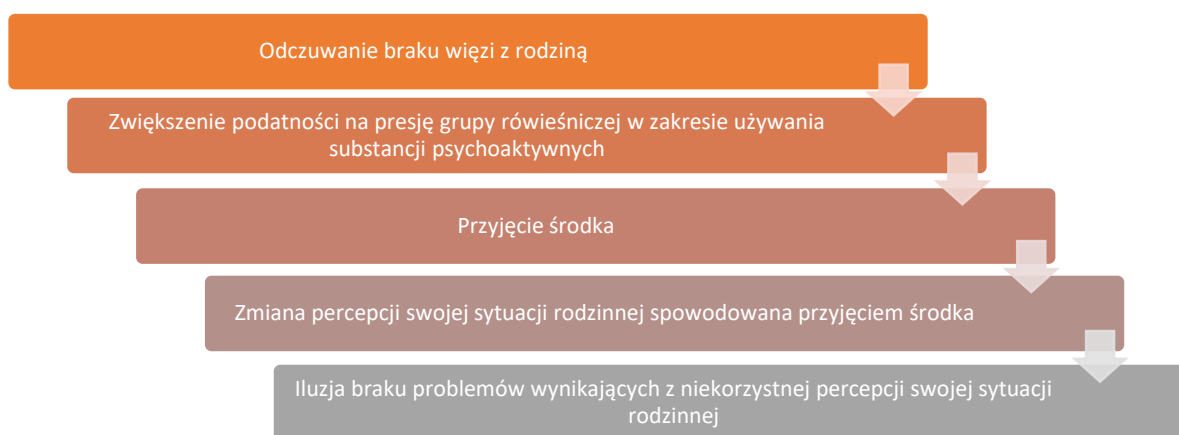
Wykres 77 Czy rodzice wiedzą, że palisz papierosa?

PROBLEM NARKOTYKOWY Z PERSPEKTYWY DZIECI I MŁODZIEŻY

We współczesnym świecie na niespotykaną wcześniej skalę pojawiło się zjawisko nadużywania substancji odurzających. Szczególnie wśród ludzi młodych, którzy często nie mają świadomości zagrożenia, odurzanie stanowi alternatywę – sposób na życie. Ta pląga społeczna dotknęła wiele krajów, szczególnie na zachodzie i w szybkim czasie dotarła

do naszego kraju. Już od samego początku miała ona charakter dynamiczny. Badania pokazują, iż już coraz młodsze dzieci deklarują zażywanie substancji psychoaktywnych oraz sięganie po alkohol i nikotynę. Okres dojrzewania jest dla młodych ludzi czasem wyjątkowym. W związku z tym, wiek adolescencji to również czas, w którym młodzi ludzie często sięgają po substancje psychoaktywne. Są one próbą zaspokojenia specyficznych potrzeb wieku dorastania: integracji z rówieśnikami, manifestowania niezależności od dorosłych oraz wyrażeniu tożsamości.

Na podjęcie próby sięgania po substancje uzależniające wpływa wiele czynników. Ogromny wpływ na to zjawisko mają m.in.: więzi rodzinne, rówieśnicy, media oraz social media. Współcześnie obserwuje się coraz większe osłabienie relacji rodzinnych, które w dużej mierze przekładają się na jakość kontaktów dzieci z rodzicami. Wzorce rodzinne mogą skutkować szybszym sięganiem po substancje psychoaktywne, niższym wiekiem eksperymentów, jak również wyborem określonej substancji. Tym samym nieprawidłowo funkcjonująca rodzina może spowodować ukształtowanie się osobowości dziecka podatnej na uzależnienie, jak również być powodem wielu stresogennych sytuacji, mogących stać się przyczyną inicjacji narkotykowej, alkoholowej, czy też nikotynowej¹⁷. Na poniższym diagramie możemy zaobserwować jak działa ten mechanizm¹⁸:

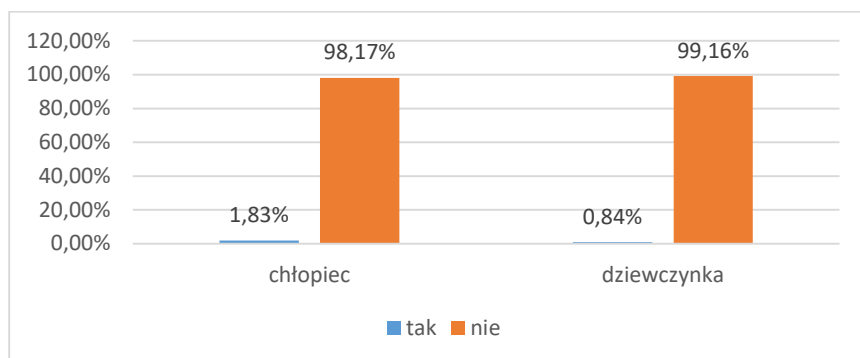

Kolejny rozdział niniejszej diagnozy dotyczy powyższego problemu (narkotykowego). Jego celem było oszacowanie skali zażywania narkotyków, dopalaczy oraz innych substancji psychoaktywnych wśród uczniów ze szkół zlokalizowanych na terenie Gminy Stara Biała oraz sprawdzenie wiedzy dotyczącej środków psychoaktywnych. Uczniów zapytano, czy próbowali kiedykolwiek zażywać narkotyki i/lub dopalacze. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, 98,17% chłopców i 99,16% dziewczynek nigdy nie próbowało substancji psychoaktywnych.

¹⁷ Gaś Z, „Rodzina a uzależnienia”, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1994, Lublin.

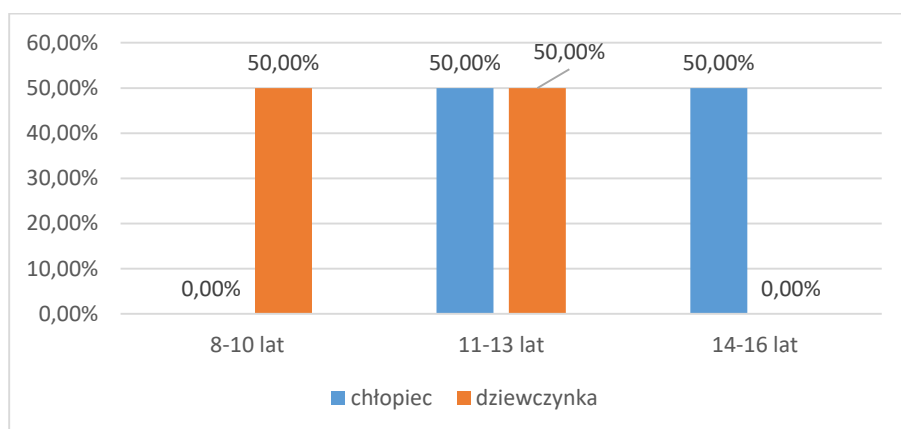
¹⁸ Mechanizm wg. F.Streit.

Do zażywania narkotyków czy dopalaczy przyznało się 1,83% chłopców i 0,84% dziewczynek¹⁹.

Wykres 78 Czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki/dopalacze?

Uczennice, które przyznały się do próbowania środków psychoaktywnych stwierdziły, że zażywały je w przedziale wiekowym od 8 do 10 lat oraz między 11, a 13 rokiem życia (po 50,00%.) Chłopcy przyznali iż, zażywali środki psychoaktywne mając od 11 do 13 lat oraz od 14 do 16 lat (po 50,00%).

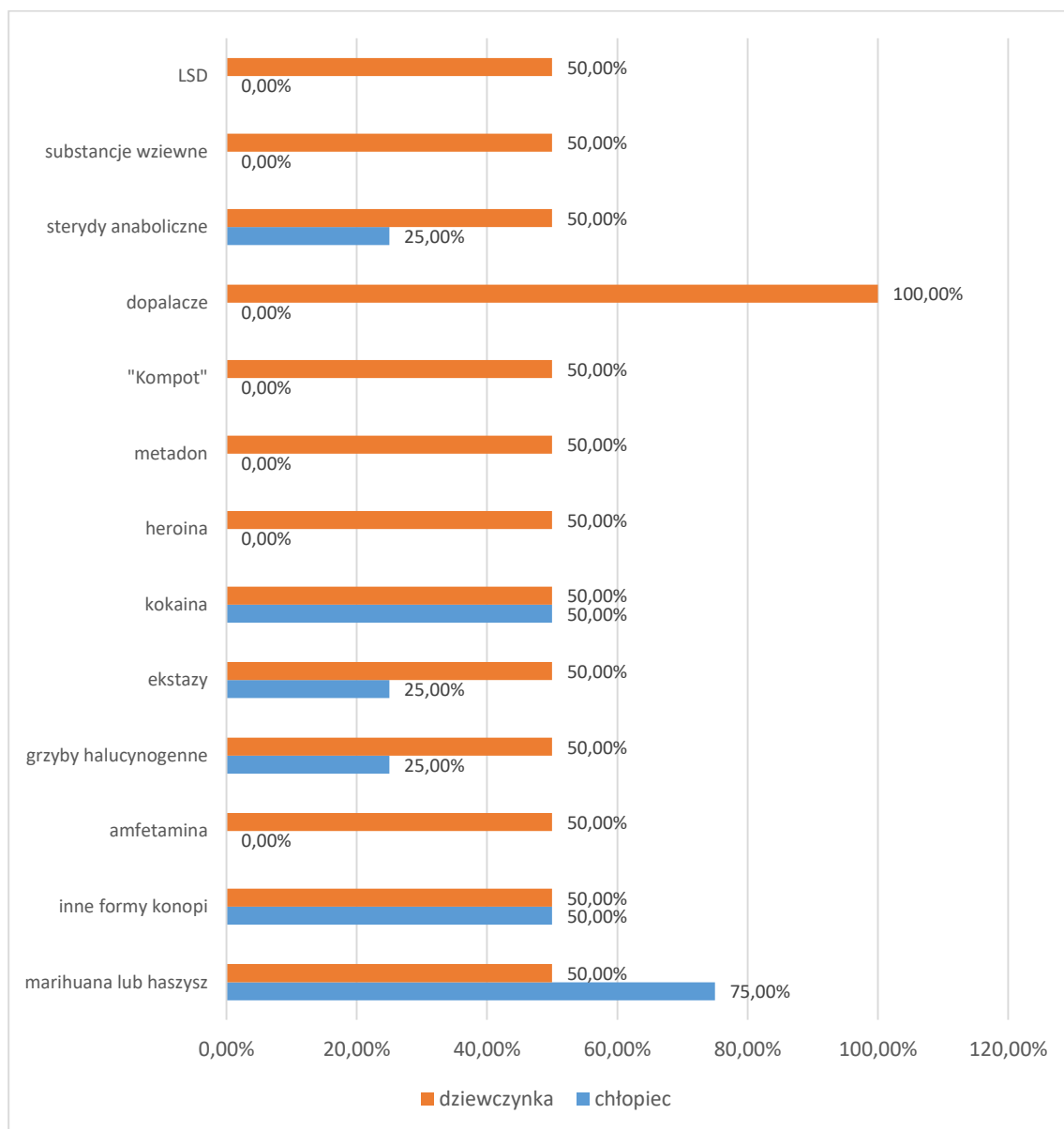

Wykres 79 Jeśli tak, to ile miałeś/aś wtedy lat?

Pomimo niewielkiego zainteresowania środkami psychoaktywnymi wśród uczniów, należy przyjrzeć się, jakie substancje młodzi ankietowani zdecydowali się spróbować. Ankietowane dziewczynki wskazywały najczęściej, że zażywały dopalacze (100,00%) oraz po 50,00% wszystkie inne substancje wymienione na poniższym wykresie. Odpowiedzi dziewcząt nasuwają wnioski, że mogą być nie zgodne z prawdą i faktycznie obraz zażywanych substancji

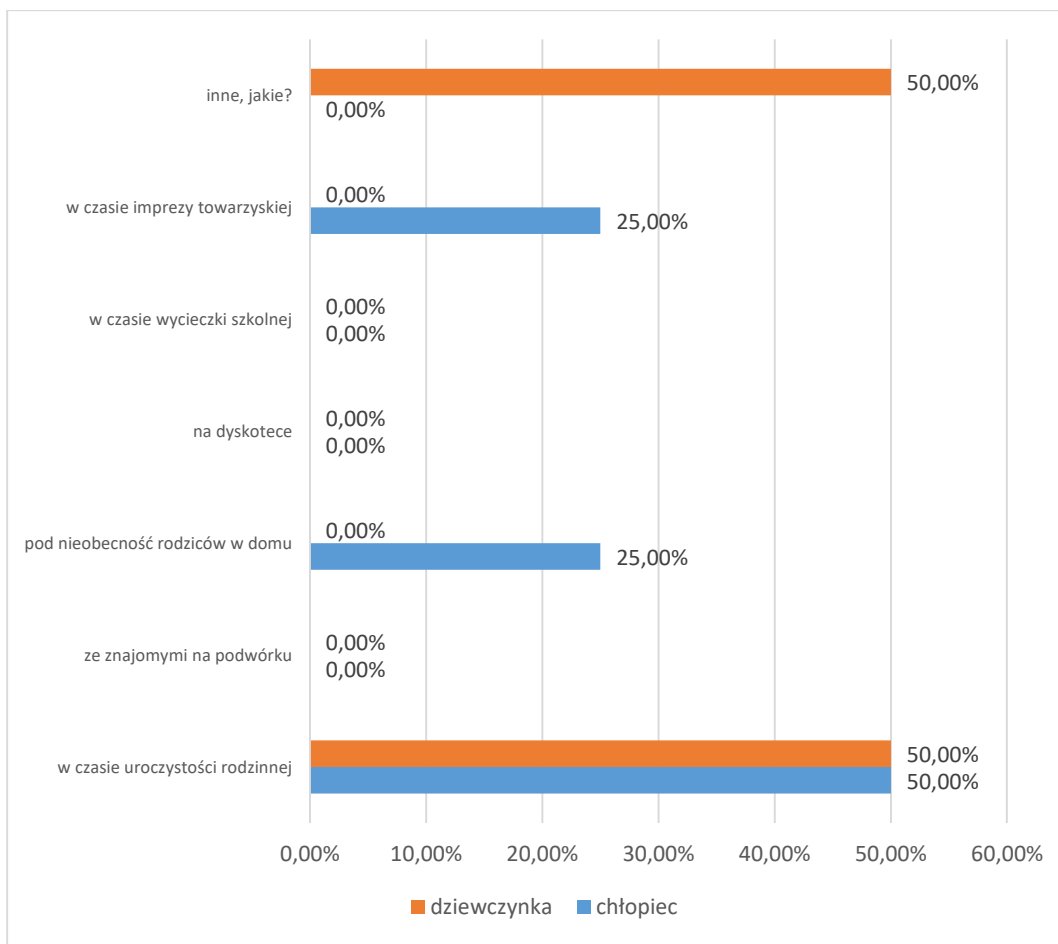
¹⁹ Łącznie 2 dziewczynki, 4 chłopców.

wygląda inaczej. Chłopcy najczęściej zażywali marihuanę lub haszysz (75,00%), kokainę (50,00%) oraz sterydy anaboliczne, ekstazy, a także grzyby halucynogenne (po 25,00%).

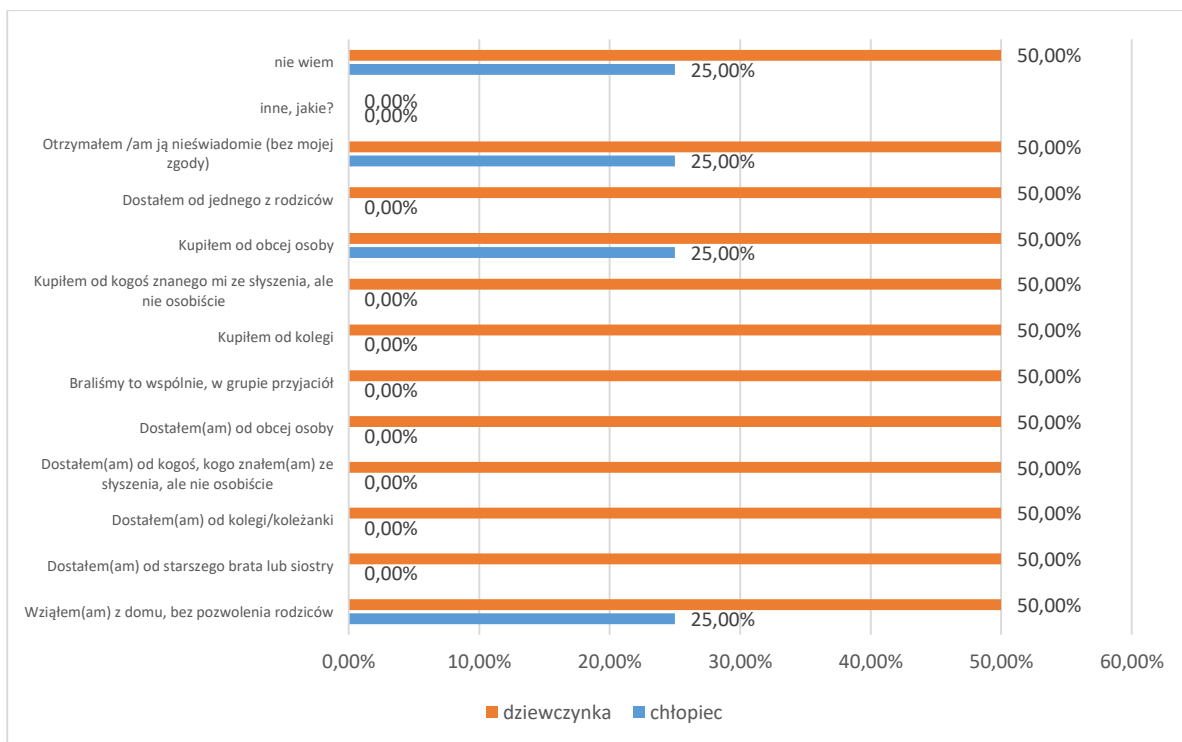
Wykres 80 Jakimi były to substancje? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Dodatkowo na poniższym wykresie można dowiedzieć się, że uczniowie po raz pierwszy zażywali narkotyki w czasie uroczystości rodzinnej (50,00% chłopców, 50,00% dziewczynek), w czasie imprezy towarzyskiej i pod nieobecność rodziców w domu (po 25,00% chłopców). W odpowiedzi „inne, jakie?” (50,00% dziewczynek) nie wskazano konkretnych odpowiedzi.

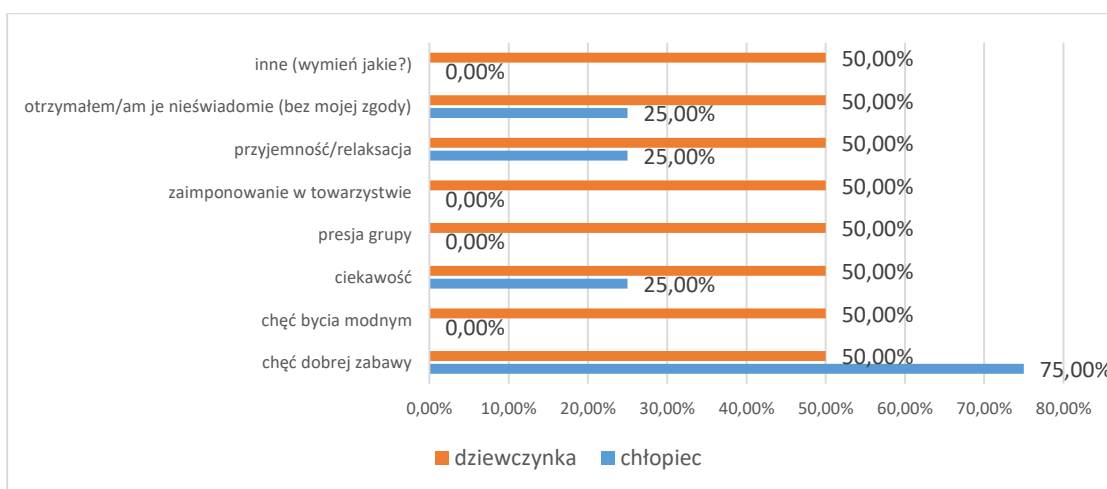
Wykres 81 W jakich okolicznościach zażyłeś/aś narkotyki/dopalacze po raz pierwszy? Można wybrać kilka odpowiedzi.

Ponadto uczniowie, którzy wskazali, że zażywali kiedykolwiek narkotyki lub dopalacze zostali poproszeni o wskazanie, skąd wzięli substancje psychoaktywną. Dziewczynki zaznaczyły każdą wymienioną odpowiedź z poniższego wykresu (po 50,00%), natomiast chłopcy wybrali odpowiedzi: „nie wiem”, „otrzymałem nieświadomie”, „kupiłem od obcej osoby”, a także „wziąłem z domu, bez pozwolenia rodziców” (po 25,00%).

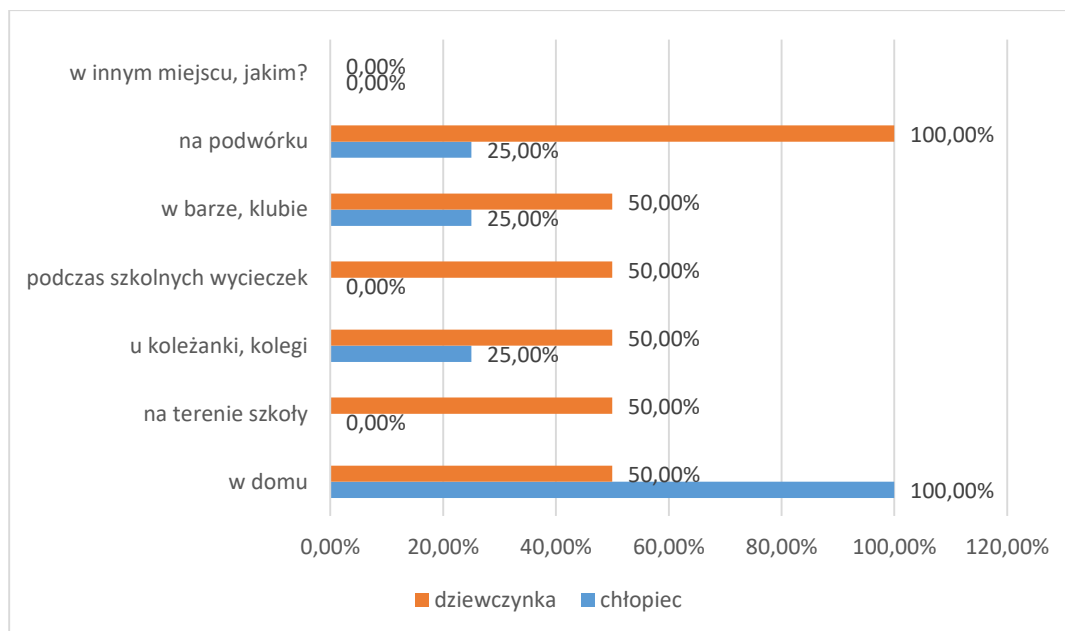
Wykres 82 Skąd wzięłeś/ęłaś tę substancję?

Respondenci zostali zapytani, co skłoniło ich do zażywania substancji psychoaktywnych. Uczennice kolejno zaznaczyły każdą odpowiedź z poniższego wykresu (po 50,00%). Natomiast chłopcy odpowiedzieli w większości, iż tym co skłoniło ich do zażycia substancji psychoaktywnych była chęć lepszej zabawy (75,00%), a po 25,00% uczniów wybrało odpowiedzi: „otrzymałem je nieświadomie”, „dla przyjemności” oraz „z ciekawości”.

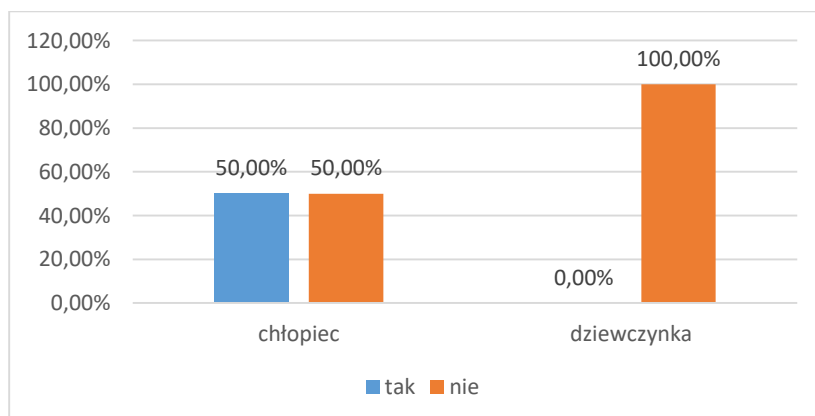
Wykres 83 Co skłoniło Cię do zażywania narkotyków/dopalaczy? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Uczniowie, którzy przyznali, że zażywali narkotyki lub dopalacze wskazywali również, gdzie zdarzyło im się zażywać te substancje. Dziewczynki wskazywały najczęściej na: podwórkę (100,00%), bar/klub, wycieczki szkolne, teren szkoły, dom lub u koleżanki i kolegi (po 50,00%). Natomiast chłopcy zażywali narkotyki w domu (100,00%) oraz po 25,00%: na podwórku, w barze/klubie oraz u koleżanki lub kolegi.

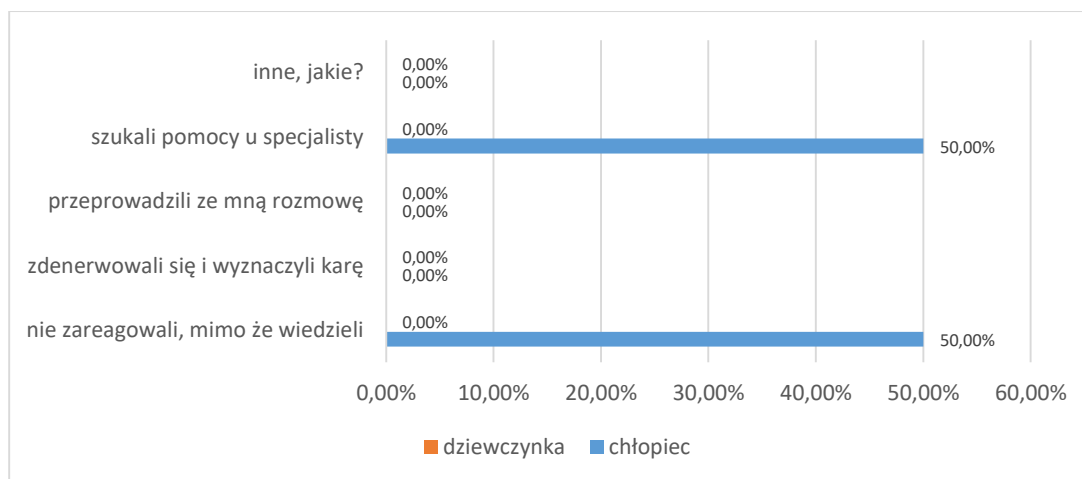
Wykres 84 Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyki/dopalacze? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

50,00% chłopców, twierdzi, że ich rodzice wiedzą o tym, iż zażywają narkotyki, a druga połowa (50,00%) twierdzi odwrotnie. 100,00% dziewczynek odpowiedziało, że ich opiekunowie nie są świadomi, iż zażywają one substancje psychoaktywne.

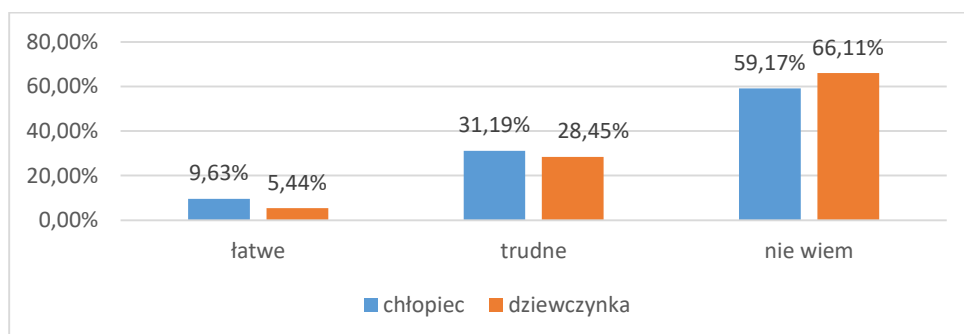
Wykres 85 Czy rodzice wiedzą, że zażywasz narkotyki/dopalacze?

Ponadto, chłopcy w 50,00% przyznali, że rodzice nie zareagowali, mimo, że wiedzieli o tym, iż ich dziecko zażywa substancje psychoaktywne oraz opiekunowie szukali pomocy u specjalisty (50,00%).

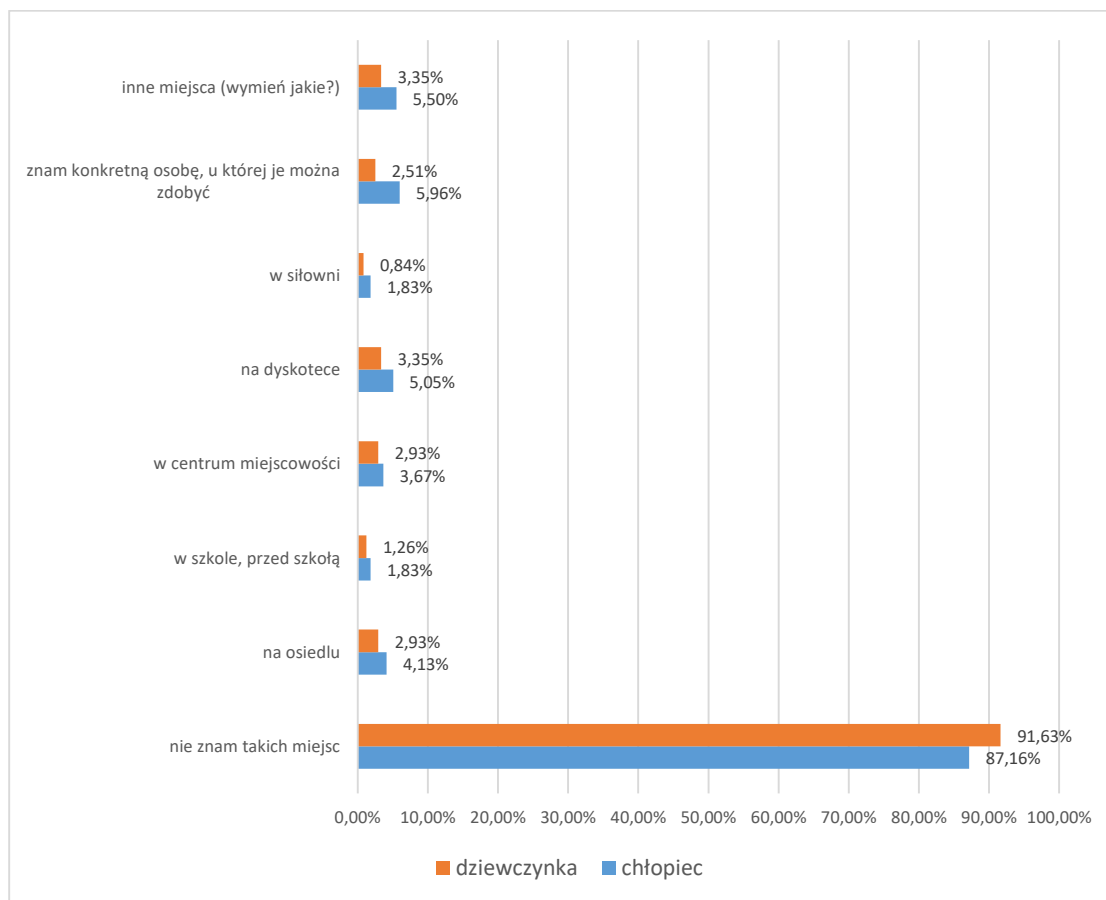
Wykres 86 Jak Twoi rodzice zareagowali na zażywanie przez Ciebie narkotyków/dopalaczy?

Wszystkich ankietowanych uczniów zapytano, o trudność zdobycia narkotyków i dopalaczy w ich miejscowości. Uczniowie obu płci uważają, że pozyskanie substancji psychoaktywnych w ich najbliższym otoczeniu jest trudne (31,19% chłopców oraz 28,45% dziewczynek). Pozostałe 59,17% chłopców oraz 66,11% dziewczynek nie udzieliło konkretnej odpowiedzi, a 9,63% uczniów oraz 5,44% uczennic uważa, że zdobywanie narkotyków i dopalaczy na terenie Gminy Stara Biała jest łatwe.

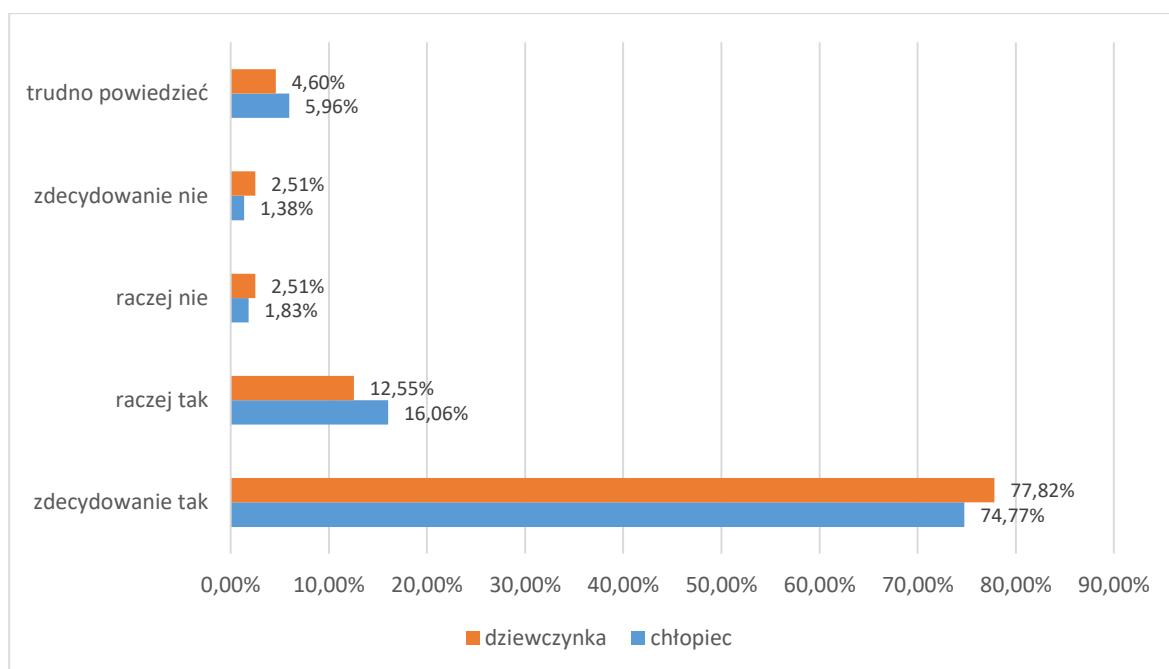
Wykres 87 Gdybyś chciał zdobyć narkotyki/dopalacze w swojej miejscowości byłoby to:

Większość uczniów (87,16%) oraz uczennic (91,63%) nie zna miejsc, w których mogą zakupić lub dostać narkotyki lub dopalacze. W odpowiedzi „inne miejsca (wymień jakie?)” (5,50% chłopców, 3,35% dziewczynek) młodzi mieszkańcy nie wymienili nic konkretnego.

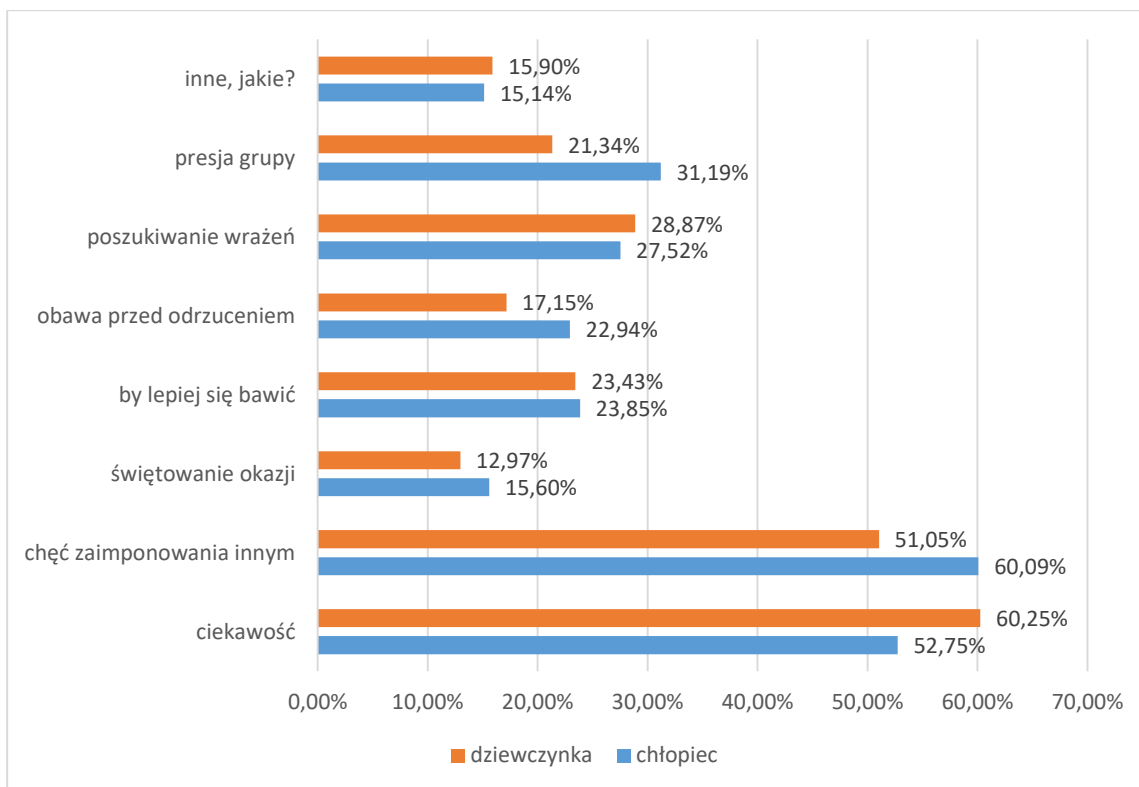
Wykres 88 Czy znasz miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Uczniów zapytano również o to, czy według nich zażywanie narkotyków i dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia. Większość młodych respondentów przyznała, że narkotyki i dopalacze są zdecydowanie szkodliwe dla zdrowia (74,77% chłopców, 77,82% dziewczynek).

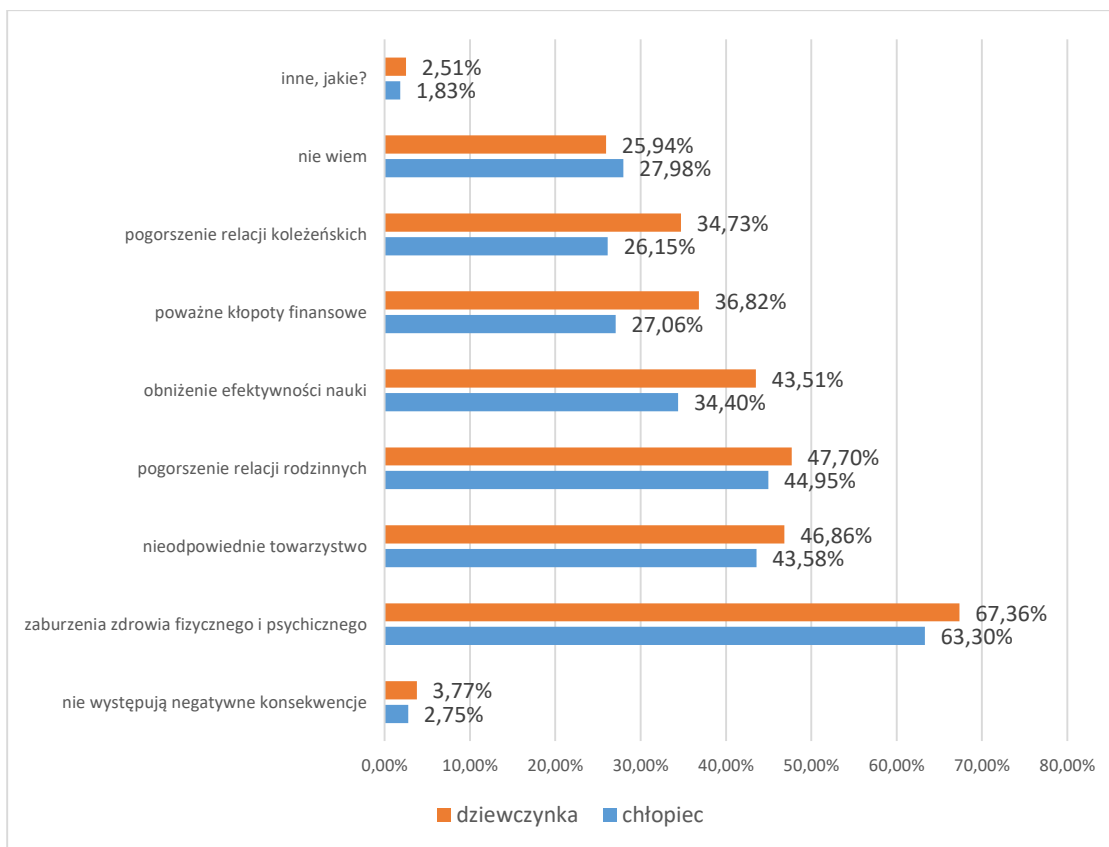
Wykres 89 Czy uważasz, że zażywanie narkotyków i dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia?

Respondenci wymieniali również, z jakich powodów w ich opinii młodzi mieszkańcy sięgają po alkohol, tytoń, dopalacze i narkotyki. Najczęściej wymieniali: ciekawość (52,75% chłopców, 60,25% dziewczynek) czy też chęć zaimponowania innym (60,09% chłopców, 51,05% dziewczynek). Dodatkowo w odpowiedzi „inne, jakie?” (15,14% chłopców, 15,90% dziewczynek), uczniowie wymieniali: „aby spróbować”, „depresja”, „aby zagłuszyć problemy”, „stres, ucieczka od życia rzeczywistego, dręczenie w szkole, depresja w młodym wieku”, „poważne problemy psychiczne/fizyczne”, „lepsze samopoczucie, załamanie” oraz „głupstwo”.

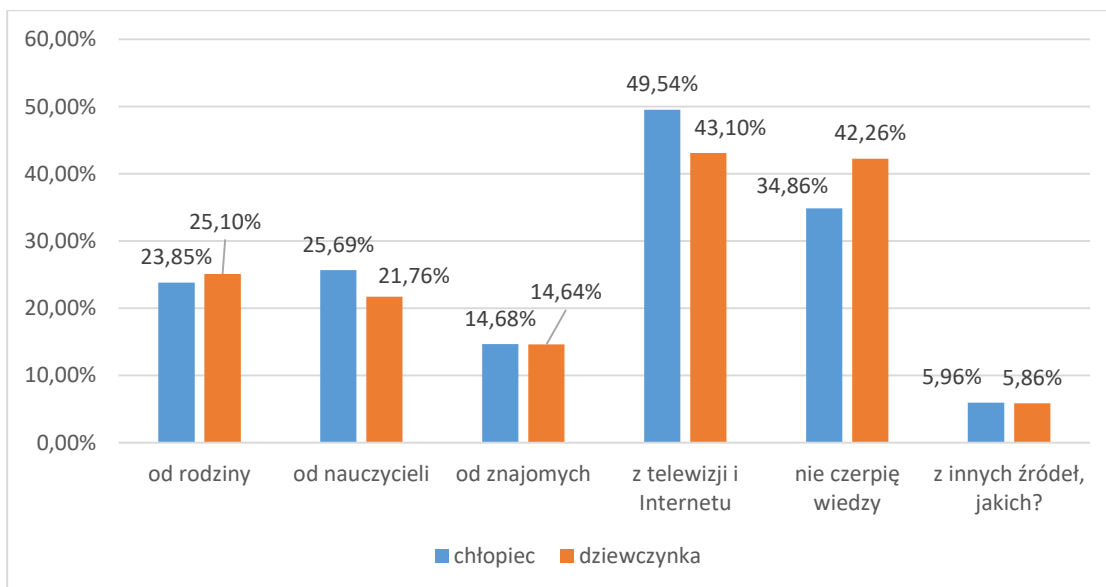
Wykres 90 Z jakich powodów według Ciebie osoby w Twoim wieku sięgają po alkohol, narkotyki, dopalacze, tytoń? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Respondenci wskazywali, jakie mogą być negatywne konsekwencje uzależnienia od alkoholu, tytoniu, narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych. Młodzi ankietowani najczęściej wskazywali: zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (63,30% chłopców, 67,36% dziewczynek), nieodpowiednie towarzystwo (43,58% chłopców, 46,86% dziewczynek), czy też pogorszenie relacji rodzinnych (44,95% chłopców, 47,70% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (1,83% chłopców, 2,51% dziewczynek), młodzi napisali: „nie wiem” oraz „to bardzo indywidualne. Każdy ma swoją historię i swoje czynniki które to uwarunkowały”.

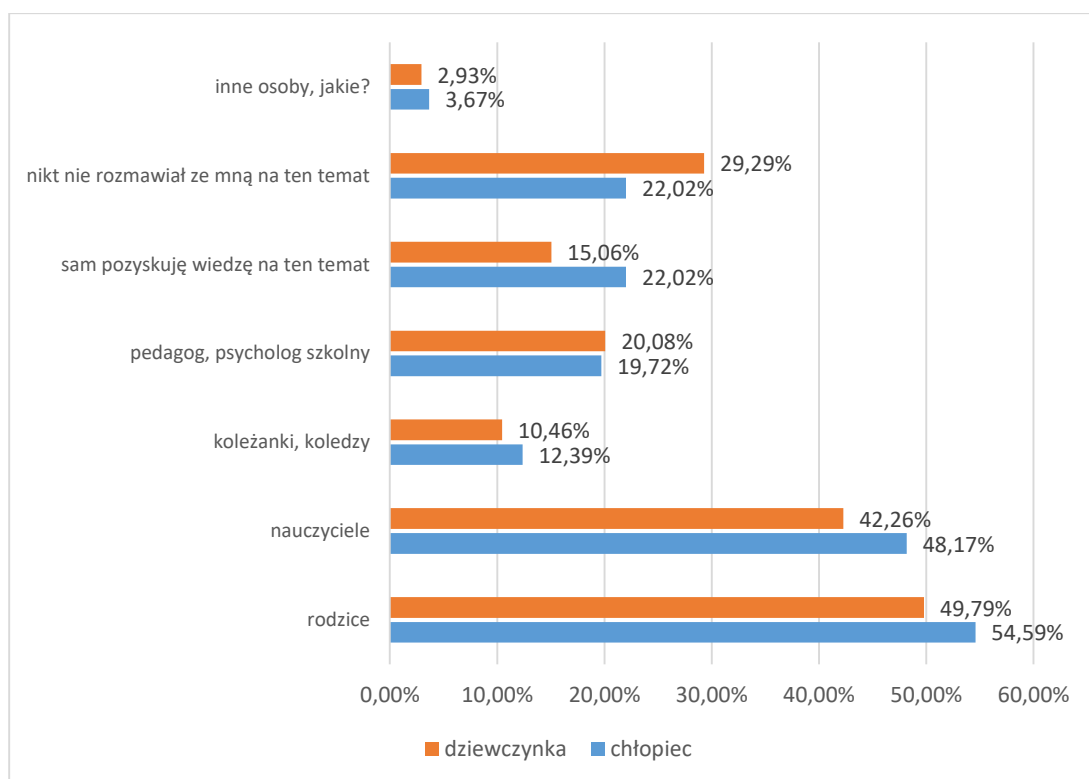
Wykres 91 Jak według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z uzależnieniem od alkoholu, tytoniu, narkotyków, dopalaczy? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Ważną rzeczą w dzisiejszych czasach jest odpowiednie edukowanie młodzieży w temacie zagrożeń i konsekwencji płynących z zażywania środków psychoaktywnych, tytoniu, czy też alkoholu. Większość uczniów czerpie wiedzę ze środków masowego przekazu, jakimi są Internet i telewizja, gdzie informacje na powyższy temat znalazło 49,54% chłopców oraz 43,10% dziewcząt. Pokażna grupa ankietowanych, stanowiąca 34,86% chłopców i 42,26% dziewczynek, nie czerpie żadnych informacji na ten temat, może to oznaczać, że młodzi mieszkańcy nie są zainteresowani tym tematem. W odpowiedzi „z innych źródeł, jakich?” (5,96% chłopców, 5,86% dziewczynek) młodzi mieszkańcy napisali: „z życia”, „z Internetu” oraz „z doświadczenia innych obcych ludzi”.

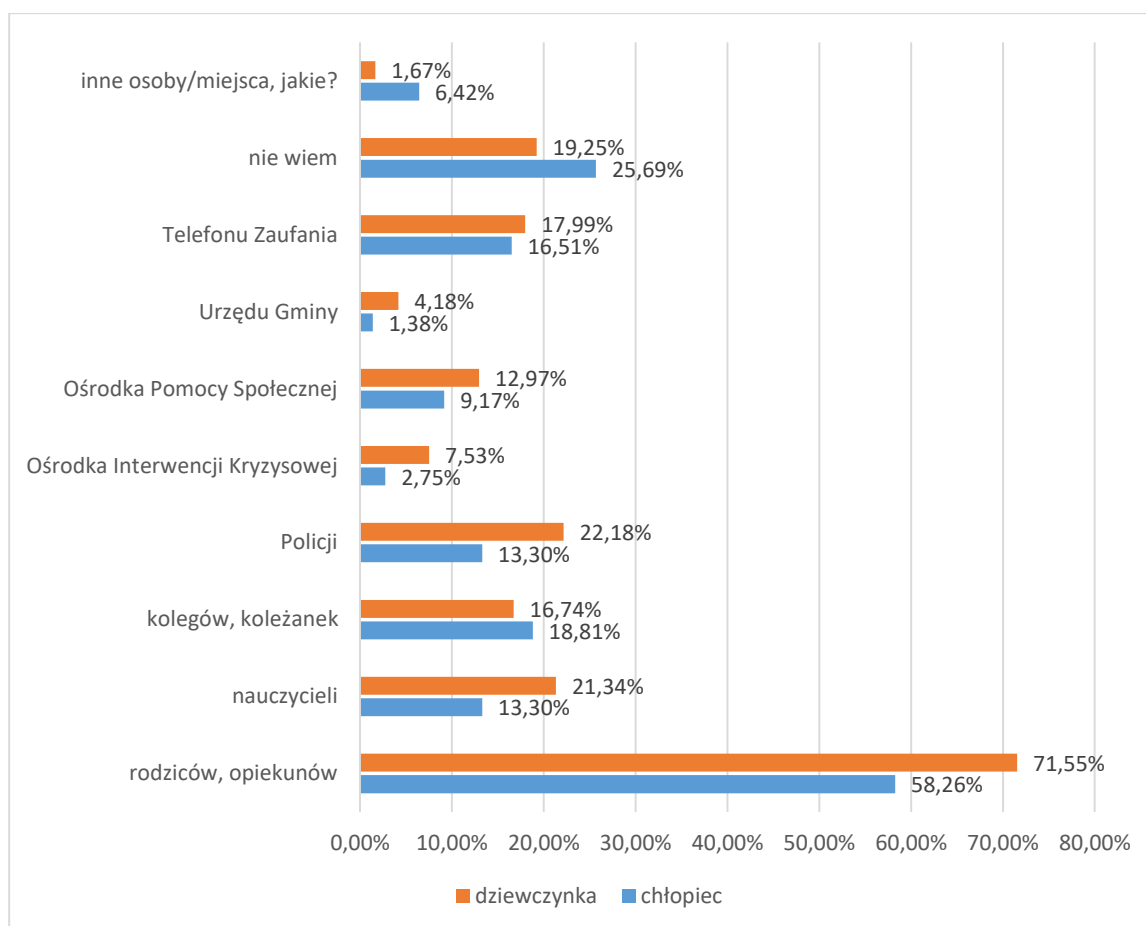
Wykres 92 Skąd czerpiesz wiedzę dotyczącą alkoholu, tytoniu, narkotyków i dopalaczy? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Zdaniem uczniów to rodzice (54,59% chłopców, 49,79% dziewczynek) oraz nauczyciele (48,17% chłopców, 42,26% dziewczynek) najczęściej rozmawiają z młodzieżą na temat szkodliwości substancji psychoaktywnych. Niepokojący jest fakt, że 22,02% uczniów i 15,06% dziewczynek samodzielnie pozyskuje wiedzę na ten temat oraz, 22,02% chłopców i 29,29% dziewczynek uważa, że nikt z nimi na ten temat nie rozmawiał. W odpowiedzi „inne osoby, jakie?” (3,67% chłopców, 2,93% dziewczynek), młodzi mieszkańcy niestety nie wskazali konkretnych osób.

Wykres 93 Kto rozmawiał z Tobą na temat działania i szkodliwości środków, takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy?

Kolejno, młodzi ankietowani najchętniej zwróciliby się z problemem dotyczącym uzależnienia od narkotyków, dopalaczy, tytoniu, czy alkoholu do ich rodziców i opiekunów (58,26% chłopców, 71,55% dziewczynek), do Policji (13,30% chłopców, 22,18% dziewczynek), czy też zwrócili by się na Telefon Zaufania (16,51% chłopców, 17,99% dziewczynek). Ponadto uczniowie wskazali, że nie wiedzą do kogo mogą się zwrócić (25,69% chłopców, 19,25% dziewczynek). Natomiast w odpowiedzi „inne osoby/miejsca, jakie?” (6,42% chłopców, 1,67% dziewczynek), uczniowie napisali: „psychologa”, „pedagoga”, „lekarz farmaceuta”, „siostra”, „kolega”, „do nikogo, zapewne bym się sama bała otwierać na ten temat”.

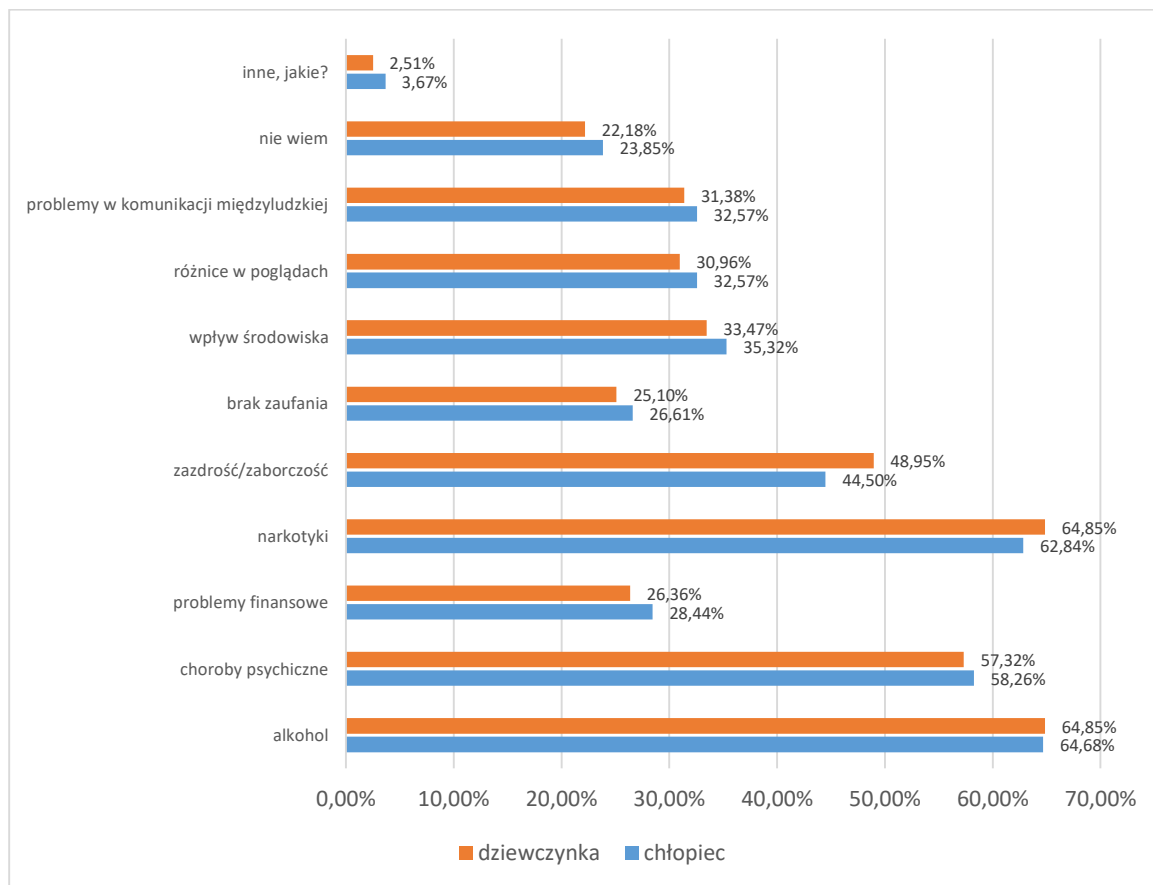

Wykres 94 Do kogo zwróciłbyś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, tytoniem, narkotykami lub dopalaczami? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

PROBLEM PRZEMOCY Z PERSPEKTYWY DZIECI I MŁODZIEŻY

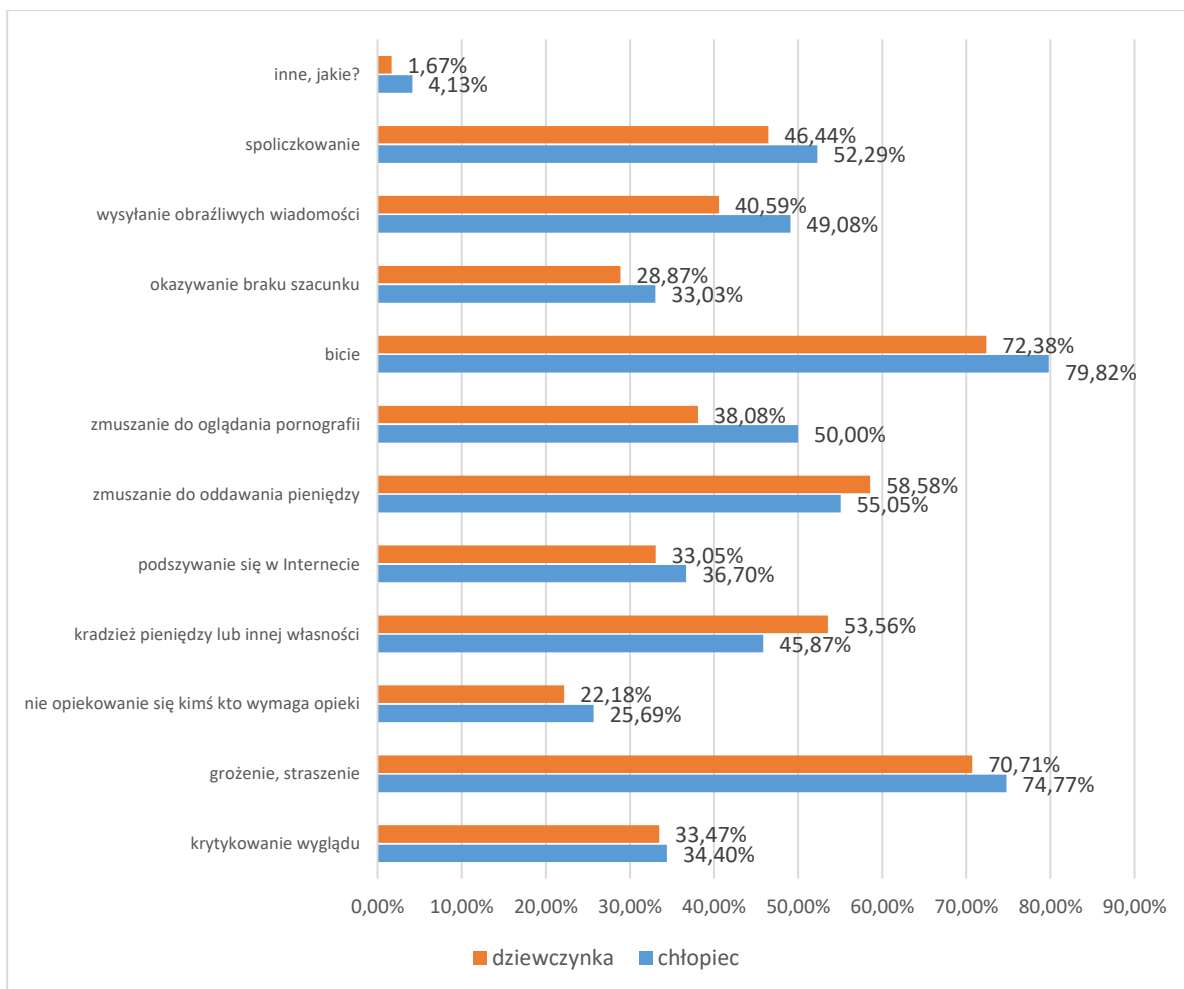
Przemoc – jest to kolejny problem, który został poruszony w badaniu wśród młodych mieszkańców Gminy Stara Biała. O samej przemocy jesteśmy w stanie mówić, gdy zostaną spełnione pewne warunki takie jak: gdy jest to intencjonalne działanie lub zaniechania działania, jedna z osób ma wyraźną przewagę nad drugą (która staje się ofiarą przemocy), działanie sprawcy przemocy narusza prawa i dobra osobiste drugiej osoby, ofiara doznaje cierpienia, szkód psychicznych oraz często fizycznych. Młodzi respondenci zostali poproszeni o wskazanie sytuacji, które ich zdaniem mogą prowokować agresję oraz przemoc wśród młodzieży. Uczniowie uważają, że przemoc wynika głównie z nadużywania alkoholu (64,68% chłopców, 64,85% dziewczynek) i narkotyków (62,84% chłopców, 64,85% dziewczynek), ale także z: zazdrości/zaborczości (44,50% chłopców, 48,95% dziewczynek), wpływu środowiska (35,32% chłopców, 33,47% dziewczynek), czy też różnicach w poglądach (32,57% chłopców,

30,96% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (3,67% chłopców, 2,51% dziewczynek) wymieniło: „dopalacze”, „przemoc przez kolegów” oraz „to indywidualne”.

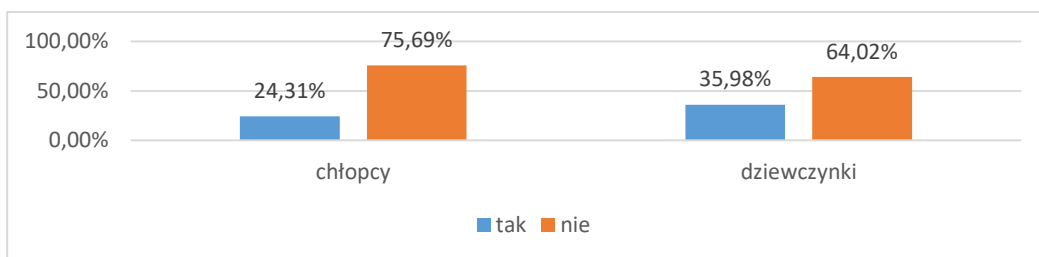
Wykres 95 Które z wymienionych poniżej sytuacji Twoim zdaniem prowokują agresję/przemoc wśród młodzieży?

Ankietowanych poproszono również o wskazanie sytuacji, które ich zdaniem mogą być aktem przemocy. Najczęściej było to: bicie (79,82% chłopców, 72,38% dziewczynek), grożenie i straszenie (74,77% chłopców, 70,71% dziewczynek) czy też zmuszanie do oddawania pieniędzy (55,05% chłopców, 58,58% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (4,13% chłopców, 1,67% dziewczynek), młodzi mieszkańcy wskazali: „gwałt”, „szarpanina”, a także „wyśmiewanie”.

Wykres 96 Które z wymienionych poniżej sytuacji są Twoim zdaniem aktem przemocy? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

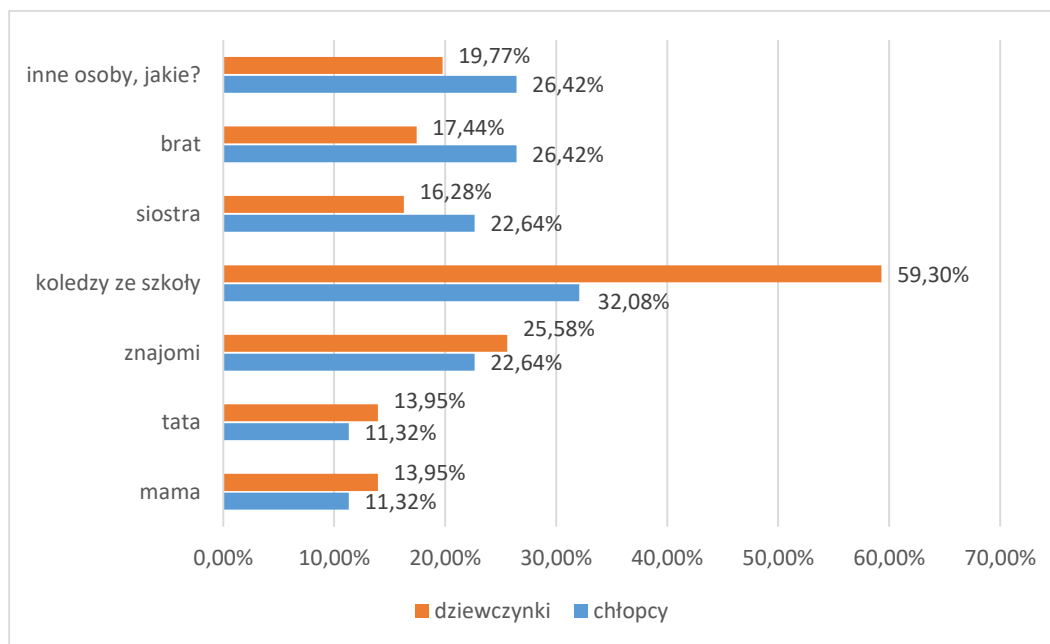
24,31% chłopców oraz 35,98% dziewczynek przyznało, iż doświadczyło kiedykolwiek przemocy²⁰.

Wykres 97 Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

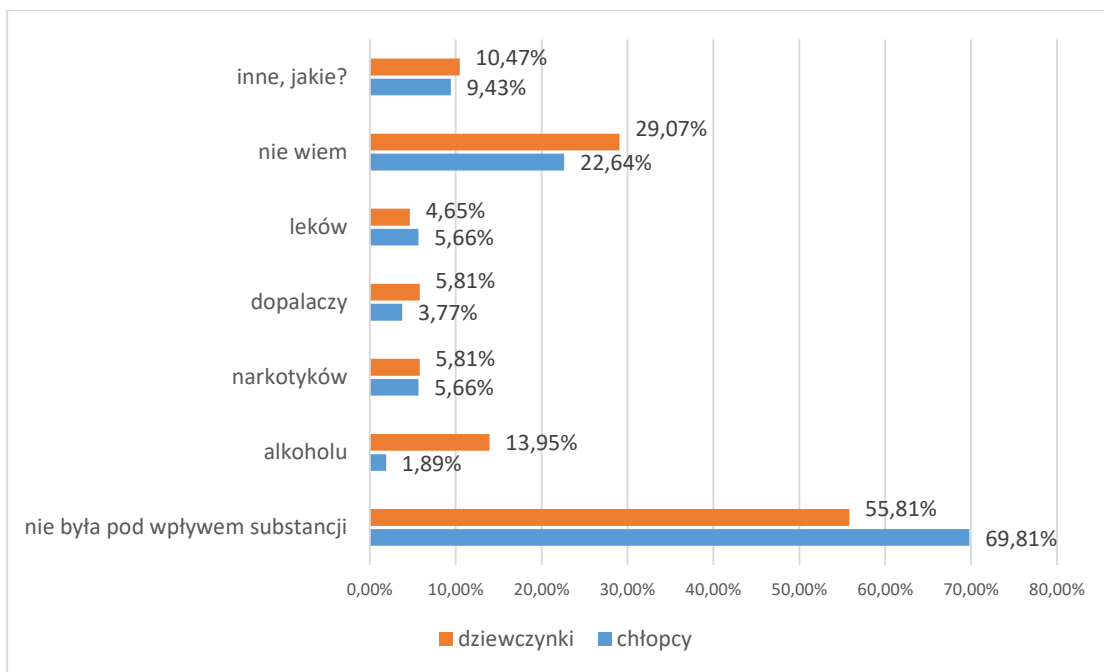
²⁰ 86 dziewczynek, 53 chłopców.

Uczniowie, którzy przyznali, że stosowano wobec nich przemoc zostali poproszeni o wskazanie, kto przeciwko nim ją zastosował. Wobec uczniów płci męskiej, przemoc najczęściej stosowali koledzy ze szkoły (32,08%), a także znajomi, brat lub siostra (po 22,64%). Dziewczynki również przyznały, że najczęściej doznawały przemocy od szkolnych kolegów (59,30%), znajomych (25,58%) lub brata (17,44%) czy siostry (16,28%). Młodzi mieszkańcy w odpowiedzi „inne osoby, jakie?” (26,42% chłopców, 19,77% dziewczynek) wymieniali: „nikt”, „nie chce odpowiadać”, „osoby które opuściły naszą szkołę z różnych powodów”, „koleżanki ze szkoły”, „osoby w Internecie (chodzi o przemoc psychiczną)”, „widziałem przemoc, ale nikt mnie nie bił, dwie osoby się biły, ale nic się nie stało bo nauczyciel zareagował”, „nie bezpośrednio, ale nauczyciele, którzy szeptali między sobą na temat wyglądu mnie i mojego rodzeństwa”, czy też „koleżanka”.

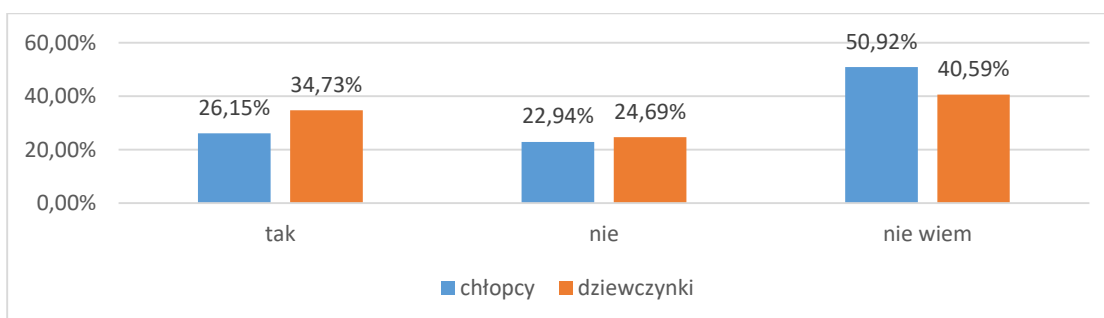
Wykres 98 Kto stosował wobec Ciebie przemoc? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Dodatkowo respondenci zostali zapytani czy osoba, która stosowała wobec nich przemoc, była pod wpływem jakiegokolwiek substancji psychoaktywnej. Uczniowie (69,81%) oraz uczennice (55,81%) twierdzą w większości, że osoby, które stosowały wobec nich przemoc nie były pod wpływem żadnej substancji oraz, że nie mają takich informacji (22,64% chłopców, 29,07% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (9,43% chłopców, 10,47% dziewczynek), młodzi mieszkańcy napisali: „nikt nie stosował przemocy wobec mnie”, „to były żarty”, „nie miałam problemu” oraz „nikt”.

Wykres 99 Czy osoba, która stosowała wobec Ciebie przemoc była pod wpływem?

Wszystkim młodym mieszkańcom zadano pytanie dotyczące tego, czy według nich w ich szkole występuje zjawisko przemocy między uczniami. 22,94% chłopców oraz 24,69% dziewcząt uważa, że takie sytuacje się nie zdarzają. 50,92% uczniów oraz 40,59% uczennic nie ma zdania na ten temat. Natomiast 26,15% chłopców oraz 34,73% dziewczynek uważa, że sytuacje przemocowe pomiędzy uczniami się zdarzają.

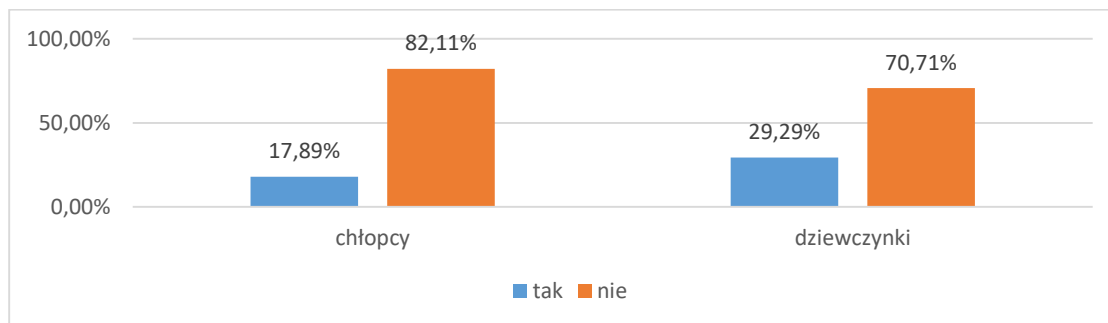

Wykres 100 Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?

Ankietowani zostali poproszeni również o przyznanie się do tego, czy zdarzyło się im stosować przemoc wobec innych osób. 17,89% chłopców oraz 29,29% dziewczynek przyznało, że zdarzały się sytuacje, gdzie stosowali oni przemoc wobec innych²¹. Pozostałe 82,11%

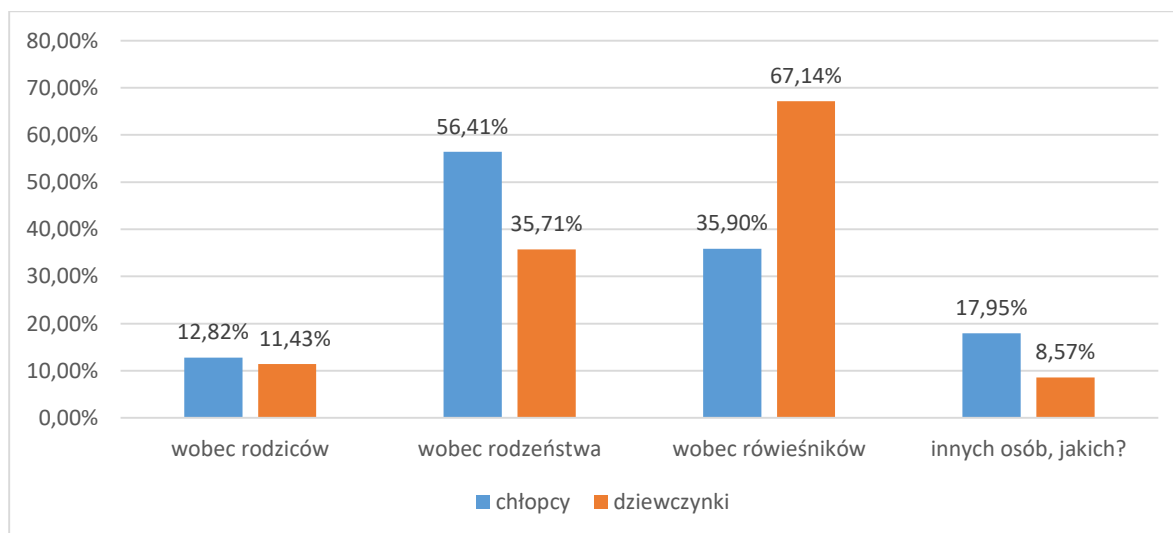
²¹ 70 dziewczynek oraz 39 chłopców.

chłopców oraz 70,71% dziewczynek twierdzi, że nigdy nie zastosowało przemocy wobec innych.

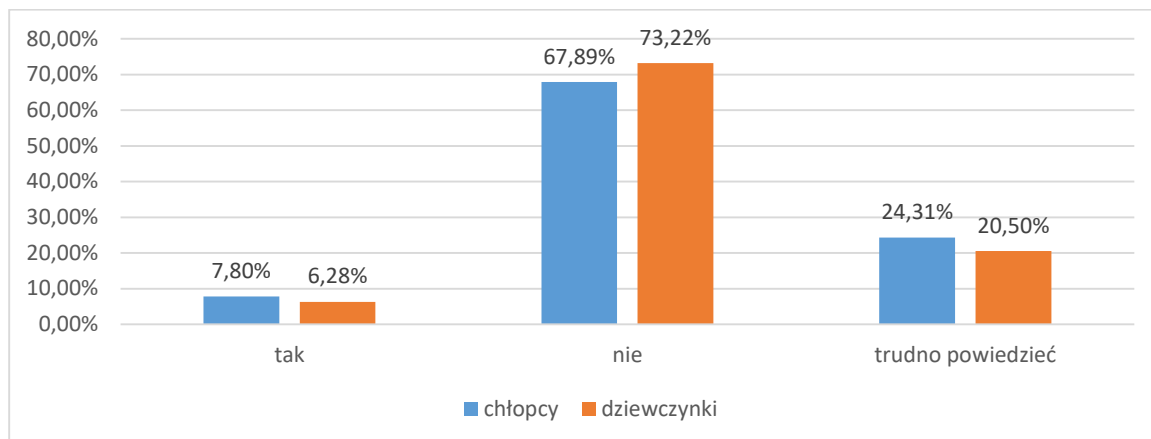
Wykres 101 Czy samemu zdarzyło Ci się stosować przemoc wobec innych?

Uczniowie, którzy odpowiedzieli twierdząco na pytanie dotyczące tego, że stosowali przemoc wobec innych, odpowiadali również wobec kogo ją stosowali. Uczniowie (35,90%) oraz uczennice (67,14%) najczęściej przyznawali, że zdarzyło im się stosować przemoc wobec rówieśników. Chłopcy i dziewczynki wymieniali również rodzeństwo (56,41% chłopców, 35,71% dziewczynek) oraz rodziców (12,82% chłopców, 11,43% dziewczynek). W odpowiedzi „innych osób, jakich?” (17,95% chłopców, 8,57% dziewczynek) młodzi ankietowani napisali: „nie pamiętam”, „wrednych znajomych”, „jak ktoś zaczynał to mu oddałem”, „wobec kolegi”, czy też „wobec kolegów dla zabawy”.

Wykres 102 Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?

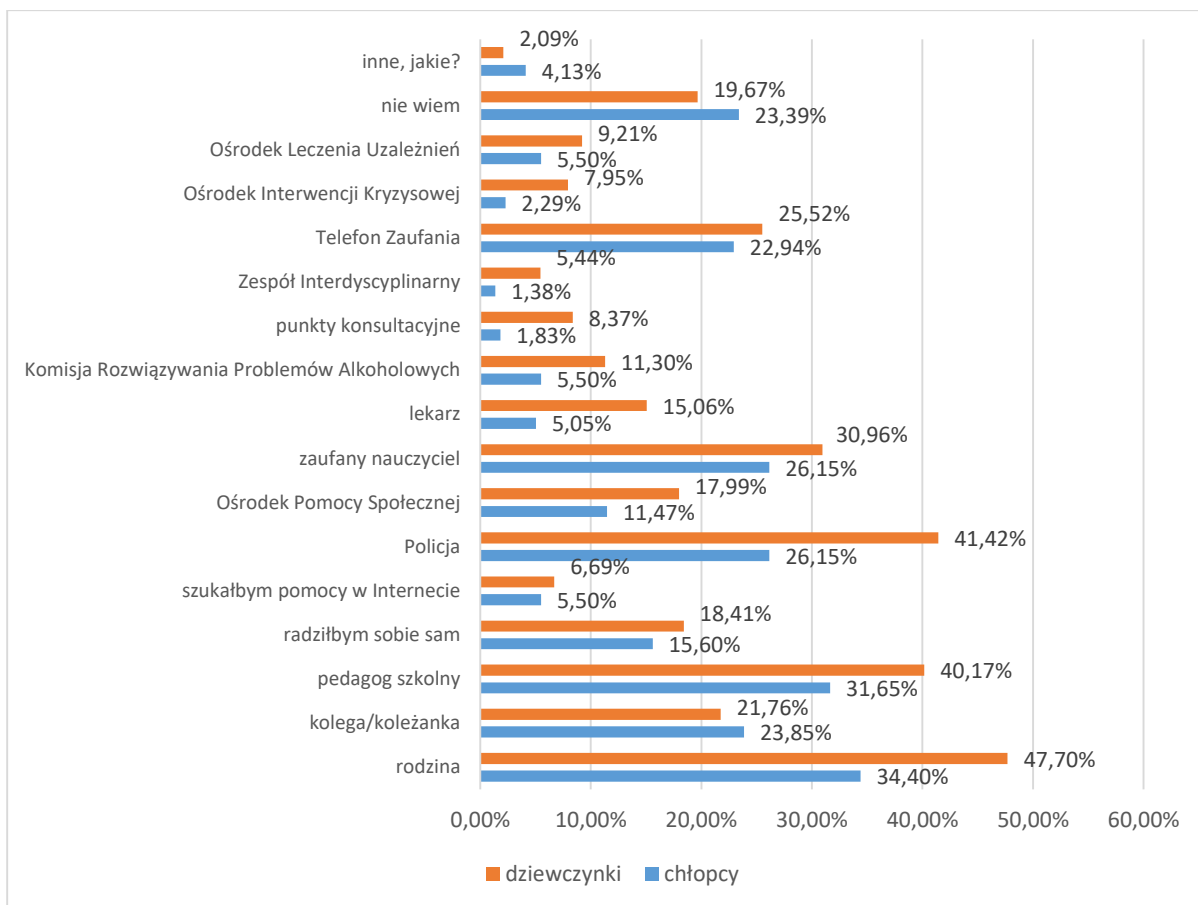
7,80% uczniów oraz 6,28% uczennic zna kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu. Pozostałe 67,89% chłopców i 73,22% dziewczynek nie zna takich osób.

Wykres 103 Czy znasz kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu?

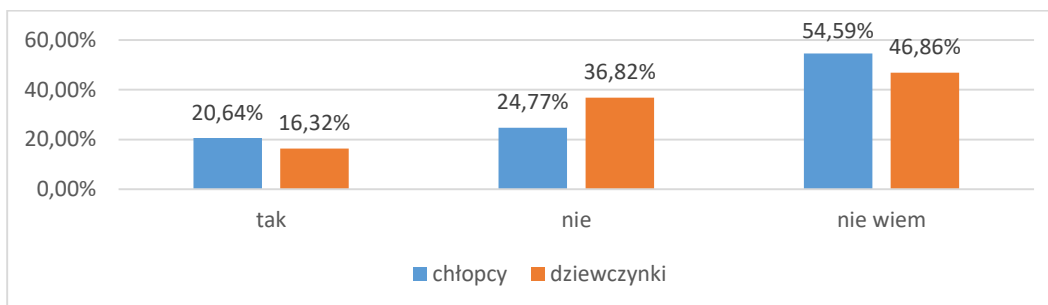
Czy znasz kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu?

Młodzi respondenci zostali poproszeni o wskazanie do kogo zgłosiliby się o pomoc, gdyby doświadczali przemocy. Najczęściej ankietowani wskazywali, że zgłosiliby się: do rodziny (34,40% chłopców, 47,70% dziewczynek), pedagoga szkolnego (31,65% chłopców, 40,17% dziewczynek), czy też zaufanego nauczyciela (26,15% chłopców, 30,96% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (4,13% chłopców, 2,09% dziewczynek), młodzi mieszkańcy napisali: „nauczyciel”, „nie wiem”, „nikomu”, „w domu nie ma przemocy”, „do rodziców”, czy też „moja siostra cioteczna”.

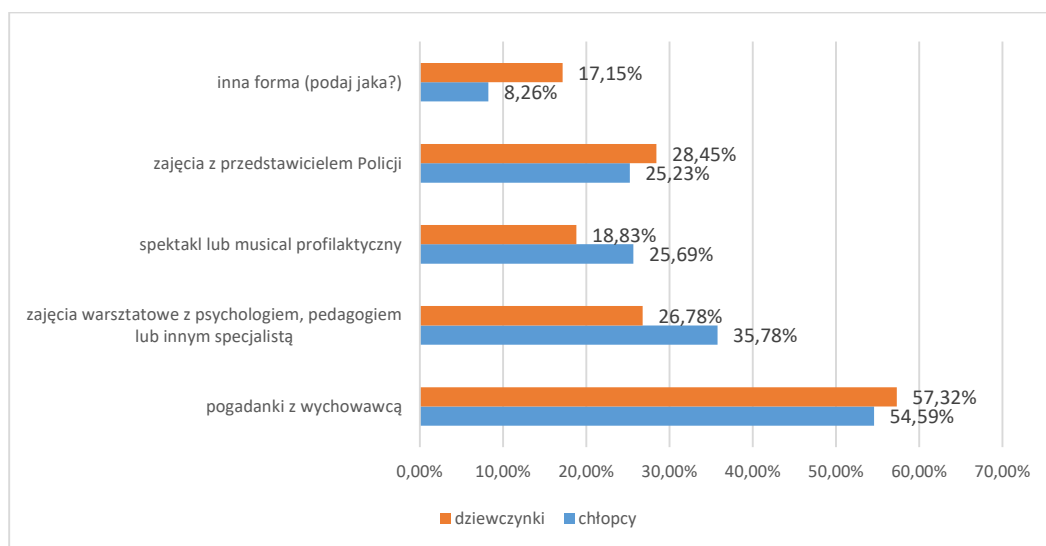
Wykres 104 Do kogo zwrócił/a byś się o pomoc w przypadku, gdybyś był/a ofiarą przemocy? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Ankietowani uczniowie zostali zapytani, czy w ich ocenie występują bariery architektoniczne, które utrudniają funkcjonowanie osobom niepełnosprawnym. Większość badanych nie ma wiedzy na ten temat (54,59% chłopców, 46,86% dziewczynek). Natomiast 24,77% uczniów i 36,82% uczennic uważa, że takie bariery nie występują w ich szkole. Pozostałe 20,64% chłopców oraz 16,32% dziewczynek wybrało odpowiedź twierdzącą.

Wykres 105 Czy w Twojej ocenie występują bariery architektoniczne utrudniające funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w Twojej szkole?

Ostatnie w niniejszym rozdziale pytanie zadane młodym mieszkańcom Gminy Stara Biała dotyczyło zajęć profilaktycznych jakie są według uczniów najciekawsze. Dla chłopców są to: pogadanki z wychowawcą (54,59%), zajęcia z pedagogiem, psychologiem lub innym specjalistą (35,78%), spektakle lub musicale profilaktyczne (25,69%) oraz zajęcia z przedstawicielem Policji (25,23%). Dziewczynki również najczęściej wybierały pogadanki z wychowawcą (57,32%), zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą (26,78%), zajęcia z przedstawicielem Policji (28,45%) oraz spektakle lub musicale profilaktyczne (18,83%). W odpowiedzi „inne, jakie?” (8,26% chłopców, 17,15% dziewczynek) młodzi mieszkańcy nie wymienili nic konkretnego.

Wykres 106 Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?

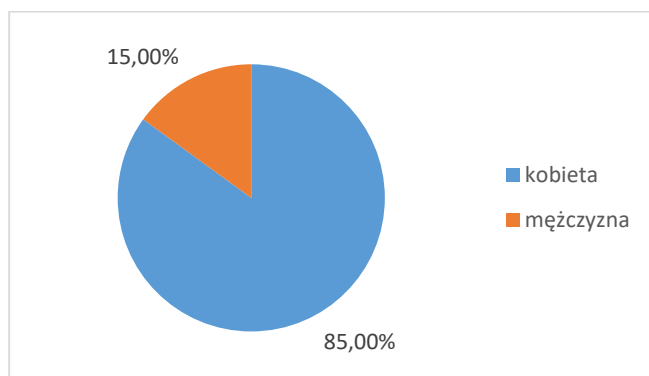
5. Badanie sprzedawców na terenie gminy Stara Biała

STRUKTURA BADANEJ GRUPY

W celu dokładniejszego zdiagnozowania problemu alkoholowego i tytoniowego przeprowadzone zostało również badanie sprzedawców pracujących w punktach sprzedaży alkoholu. Ich wiedza jest niezwykle cenna ze względu na fakt, iż na co dzień spotykają się z osobami kupującymi napoje alkoholowe lub wyroby tytoniowe, w związku z tym są w stanie nie tylko ocenić skalę problemu w Gminie Stara Biała, ale również scharakteryzować grupę zagrożoną najbardziej problemem uzależnień. Kwestionariusz skierowanej do nich ankiety

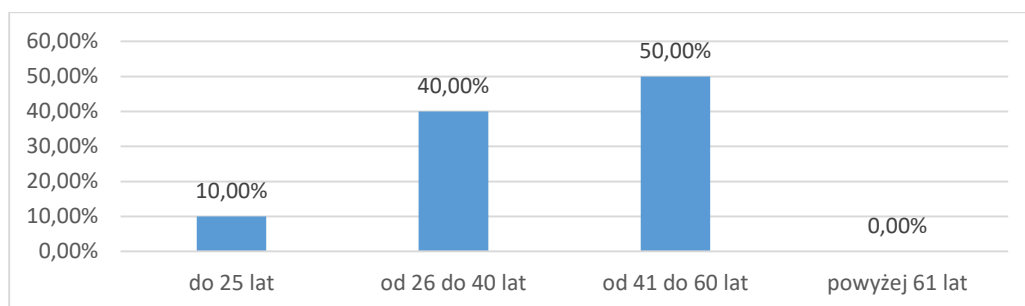
zawierał pytania dotyczące zarówno samego handlu trunkami i możliwych związanych z tym negatywnych konsekwencji, jak również innych problemów społecznych. W sumie respondenci udzielili odpowiedzi na 20 pytań jednokrotnego wyboru.

Najbardziej rozbudowany został blok poświęcony kwestiom dotyczącym alkoholu, a kwestionariusz kończył się metryczką z pytaniami o wiek, płeć oraz staż pracy w charakterze sprzedawcy napojów alkoholowych. W badaniu wzięło udział łącznie 20 sprzedawców napojów alkoholowych. 85,00% stanowiły kobiety, a 15,00% to mężczyźni.

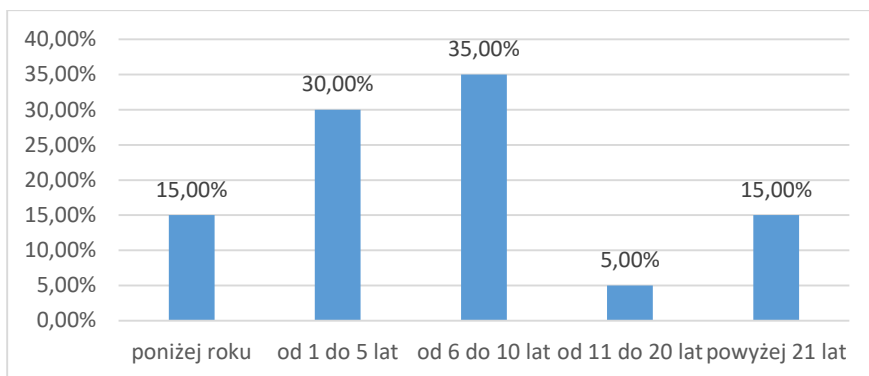
Wykres 107 Płeć.

Osoby ankietowane znajdowały się w przedziale wiekowym: od 41 do 60 lat (50,00%), od 26 do 40 lat (40,00%), a także do 25 roku życia (10,00%).

Wykres 108 Pana/i wiek mieści się w przedziale.

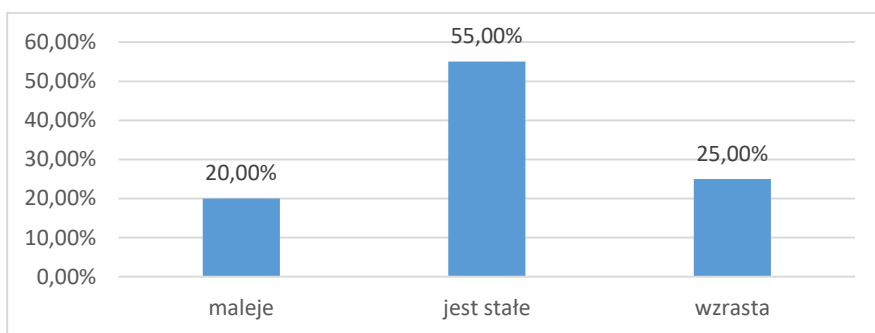
Staż pracy badanych sprzedawców rozkłada się następująco: 35,00% respondentów pracuje w zawodzie od 6 do 10 lat, 30,00% od roku do 5 lat, po 15,00% poniżej roku oraz powyżej 21 lat. Najmniej liczną grupę stanowiły osoby posiadające staż pracy od 11 do 20 lat (5,00%).

Wykres 109 Od ilu lat pracuje Pan/i w punkcie, gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu.

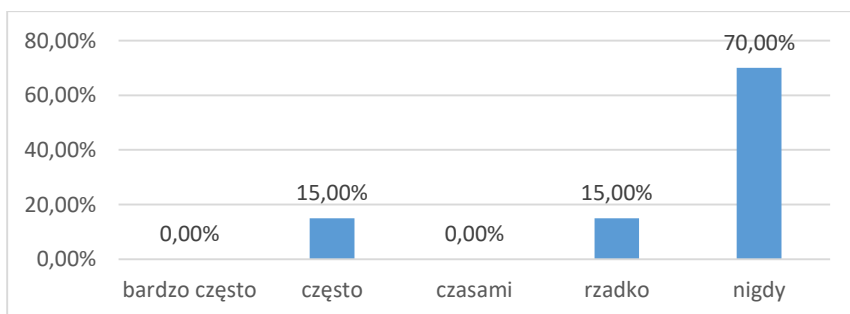
PROBLEM UZALEŻNIEŃ W GMINIE STARA BIAŁA Z PERSPEKTYWY SPRZEDAWCÓW ALKOHOLU

55,00% ankietowanych uważa, że spożycie alkoholu na terenie gminy jest stałe, 20,00% uważa, że maleje, a 25,00% osób twierdzi, iż wzrasta.

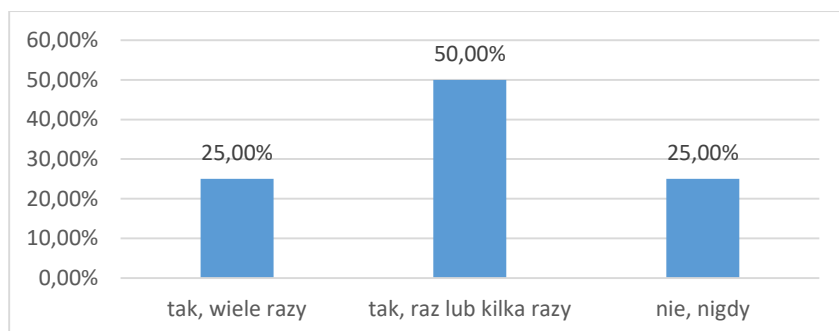
Wykres 110 Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i gminie.

Według 70,00% sprzedawców, alkohol w Gminie Stara Biała nie jest sprzedawany osobom niepełnoletnim. Jednak po 15,00% uważa, że takie sytuacje zdarzają się rzadko bądź często.

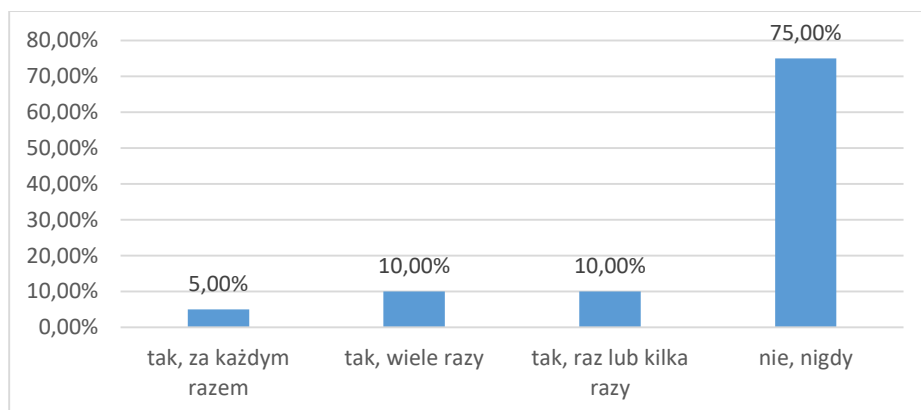
Wykres 111 Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom niepełnoletnim w Pana/i gminie ?

Następnie, 25,00% osobom ankietowanym nigdy nie zdarzyło się, że osoba niepełnoletnia chciała zakupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie. 50,00% badanych sprzedawców twierdzi, że taka sytuacja zdarzyła się raz lub kilka razy bądź wiele razy (25,00%).

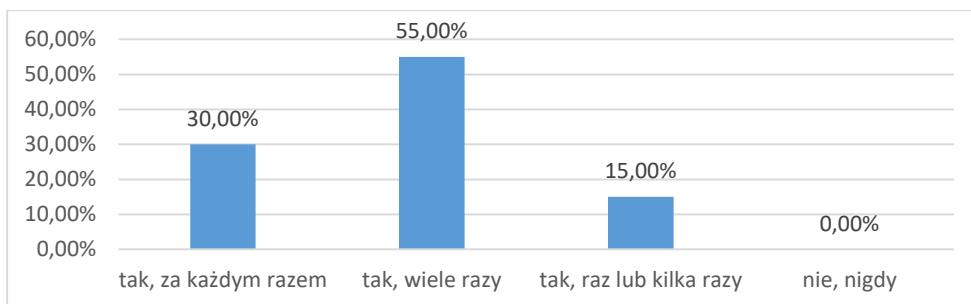
Wykres 112 Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

Co istotne większość sprzedawców (75,00%) zgodnie przyznało, że nigdy nie sprzedawało alkoholu osobie niepełnoletniej na terenie Gminy Stara Biała. Jednak po 10,00% badanych kobiet wybrało odpowiedź „tak, raz lub kilka razy” bądź „tak, wiele razy” oraz 5,00% - „tak, za każdym razem”.

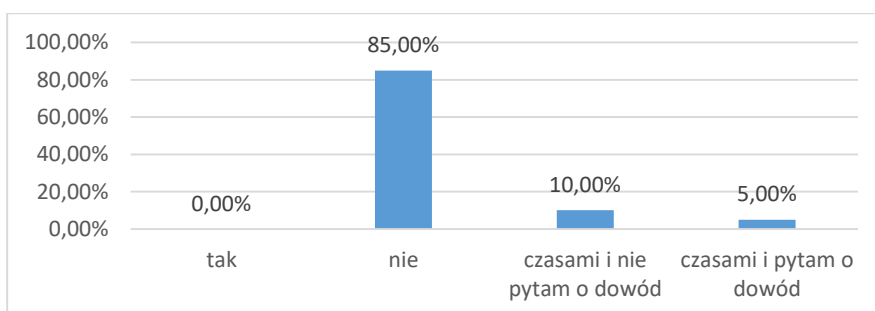
Wykres 113 Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej?

30,00% osób ankietowanych stwierdziło, że za każdym razem pytają o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni. 55,00% badanych sprzedawców przyznaje, że wiele razy pytało o dowód osobisty, a 15,00% wybrało odpowiedź „tak, raz lub kilka razy”.

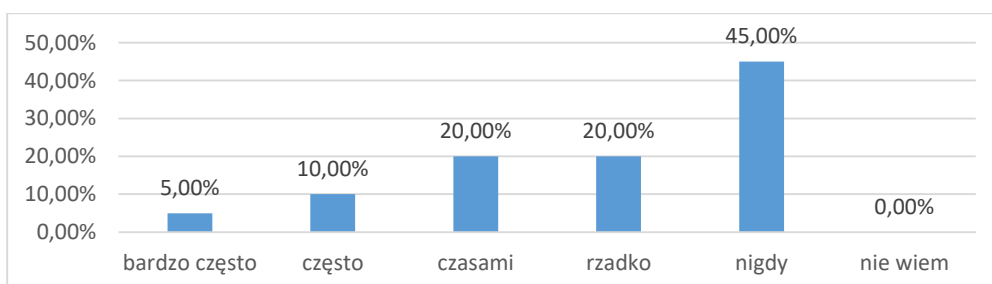
Wykres 114 Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni?

Następnie, 85,00% osób nie czuje się skrupowana prosząc o dowód, w momencie kiedy ma wątpliwości co do pełnoletności klienta. 10,00% ankietowanych twierdzi, iż zdarza się to czasami i nie pyta w takiej sytuacji o dowód, natomiast 5,00% respondentów czasami ma problem z tym pytaniem, ale pyta o dowód klienta.

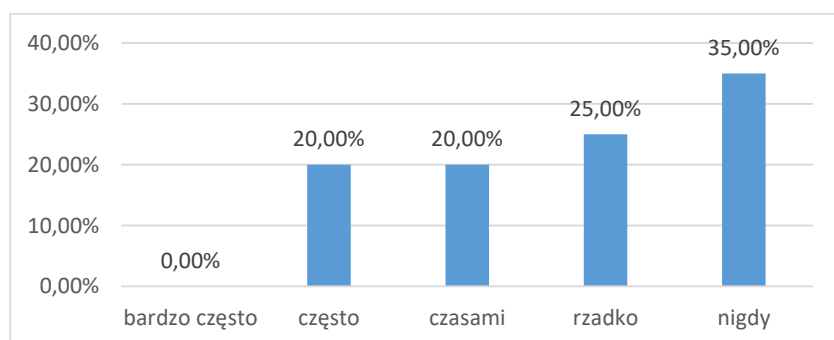
Wykres 115 Czy czuje się Pan/i skrupowany/a prosząc o dowód, w momencie kiedy ma Pan/i wątpliwości co do pełnoletności klienta?

5,00% sprzedawców przyznaje, że w ich opinii bardzo często zdarzają się sytuacje, gdzie zostaje złamane prawo o zakazie jazdy samochodem po wypiciu alkoholu. Według badanych takie sytuacje zdarzają się czasami bądź rzadko (po 20,00%), następnie 10,00% osób wybrało odpowiedź „często”. W opinii 45,00% ankietowanych takie sytuacje nigdy nie mają miejsca.

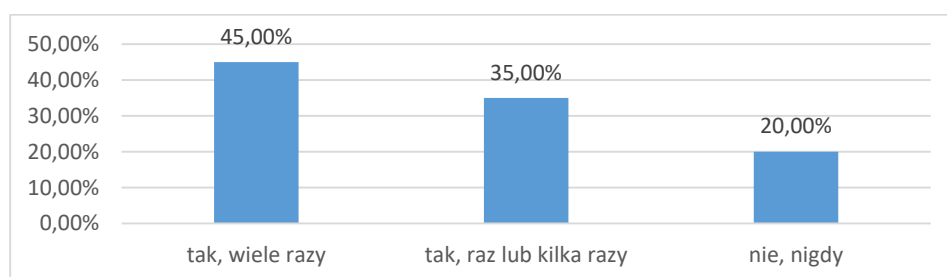
Wykres 116 Proszę ocenić jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w Pana/i gminie ?

Sprzedawcy oceniali również, czy zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym w Gminie Stara Biała. W opinii 35,00% ankietowanych alkohol nie jest sprzedawany osobom nietrzeźwym na terenie gminy, a 25,00% wybrało odpowiedź „rzadko”. Pozostali badani twierdzą, że takie sytuacje zdarzają się czasami bądź często (po 20,00%).

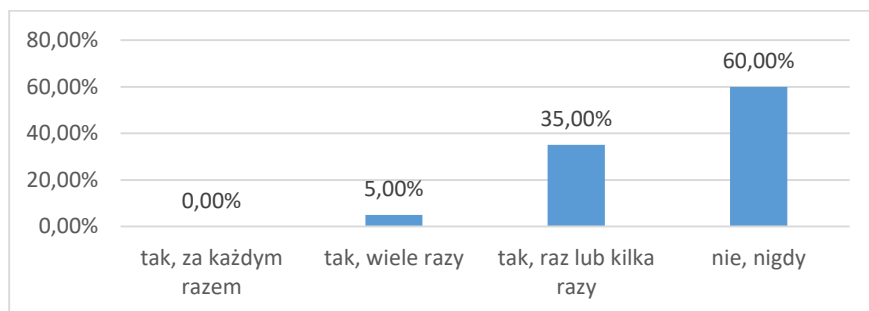
Wykres 117 Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym w Pana/i miejscowości?

Dodatkowo 35,00% osób przyznało, że raz lub kilka razy zdarzały się sytuacje, gdzie osoba nietrzeźwa chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie. Następnie 20,00% badanych osób nigdy nie spotkało się z taką sytuacją, a pozostałe 45,00% ankietowanych twierdzi, że wiele razy ktoś nietrzeźwy chciał zakupić alkohol w punkcie, w którym pracują.

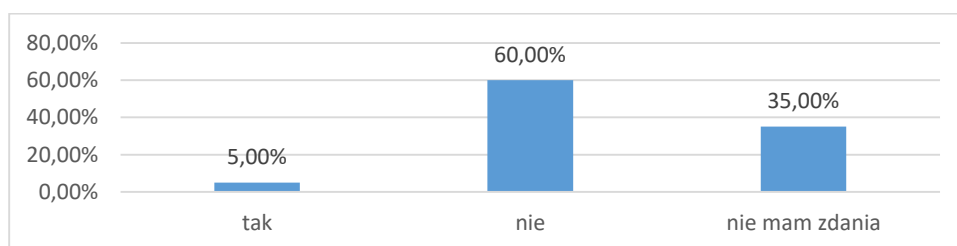
Wykres 118 Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

Natomiast 60,00% respondentów twierdzi, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobie nietrzeźwej, a 35,00% odpowiedziało, iż taka sytuacja zdarzyła się im raz lub kilka razy oraz wiele razy (5,00%).

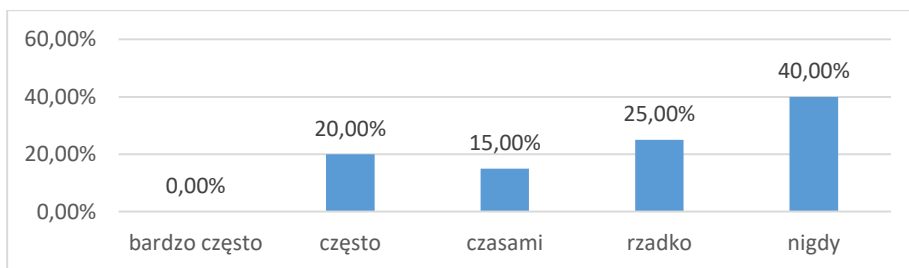
Wykres 119 Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej?

Kolejno, badani zostali zapytani, czy ich zdaniem stosowne jest spożywanie napojów alkoholowych w punktach sprzedaży. Większość sprzedawców twierdzi, że nie powinno się spożywać alkoholu na terenie sklepu, w którym sprzedawany jest alkohol (60,00%). 35,00% respondentów nie ma zdania na ten temat, a 5,00% osób wybrało odpowiedź „nie”.

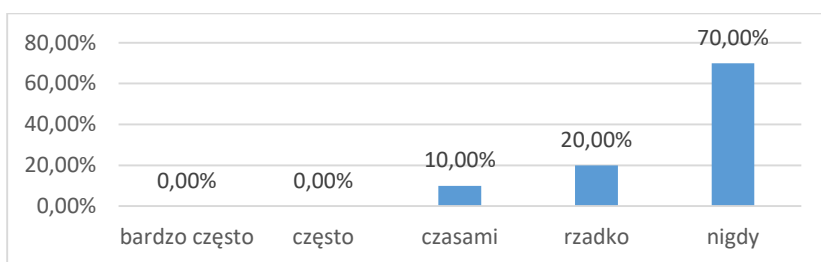
Wykres 120 Czy uważa Pan/i za stosowne spożywanie napojów alkoholowych w punktach sprzedaży?

Na pytanie, jak często zdarzają się sytuacje, że klienci sklepu spożywają alkohol na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży, 40,00% respondentów odpowiedziało, że nigdy takie sytuacje się nie zdarzają lub zdarzają się rzadko (25,00%). Pozostali badani wybrali odpowiedzi „czasami” (15,00%), oraz „często” (20,00%).

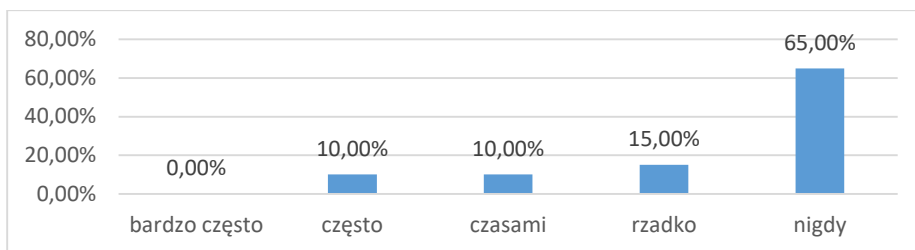
Wykres 121 Proszę ocenić jak często zdarza się sytuacja, że klienci sklepu spożywają alkohol na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży alkoholu w Pana/i miejscowości?

Dodatkowo 70,00% badanych sprzedawców przyznało, że nigdy nie zdarzyło im się wzywać policji z powodu zakłócania porządku przez osoby pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży lub w jego pobliżu oraz kolejne 20,00% osób twierdzi, iż takie sytuacje zdarzają się rzadko, a 10,00% - czasami.

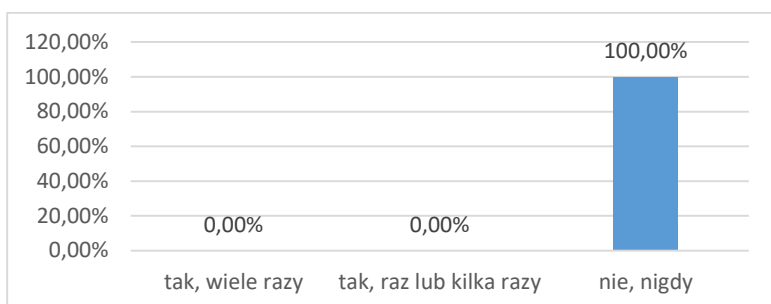
Wykres 122 Jak często zdarza się Panu/i wzywać Policję z powodu zakłócania porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy?

Następnie ankietowani zostali zapytani o sprzedaż papierosów osobom niepełnoletnim na terenie Gminy Stara Biała. 65,00% respondentów przyznało, że w ich opinii takie sytuacje nie mają miejsca, 15,00% uważa, że takie sytuacje zdarzają się rzadko oraz czasami lub często (po 10,00%).

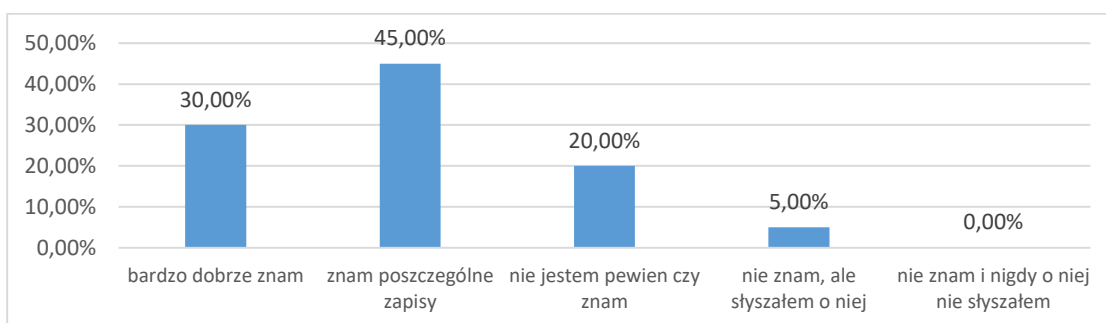
Wykres 123 Proszę ocenić jak często zdarza się, że osobom niepełnoletnim sprzedawane są papierosy w Pana/i gminie ?

Natomiast 100,00% ankietowanych przyznało, że nigdy nie zdarzyło im się sprzedać osobom niepełnoletnim papierosów w punkcie, w którym pracują.

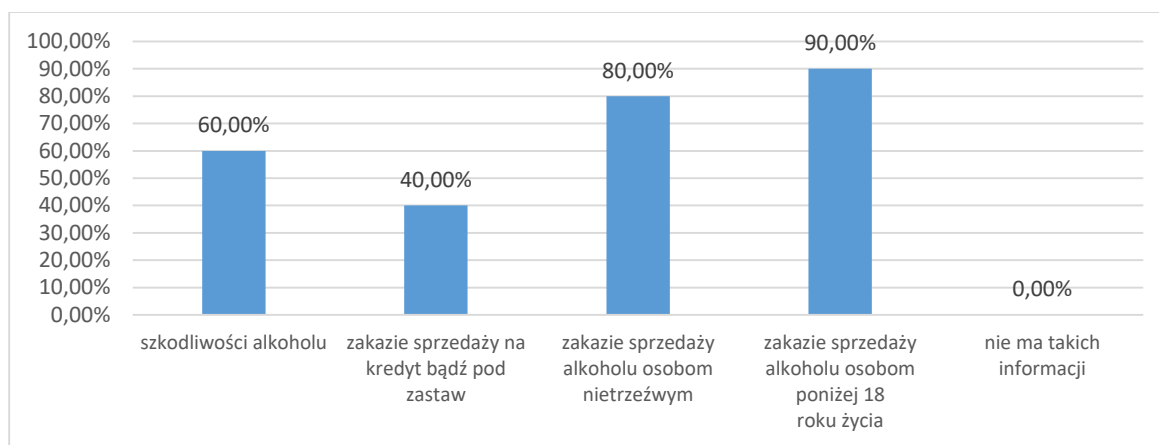
Wykres 124 Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej?

Ponadto sprzedawcy zostali poproszeni o przyznanie, czy znają ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. 45,00% osób przyznaje, że zna poszczególne zapisy ustawy o wychowaniu w trzeźwości, 30,00% twierdzi, że zna całą ustawę bardzo dobrze, 20,00% sprzedawców twierdzi, że nie są pewni czy ją znają oraz 5,00% ankietowanych nie zna ustawy, ale słyszało o niej.

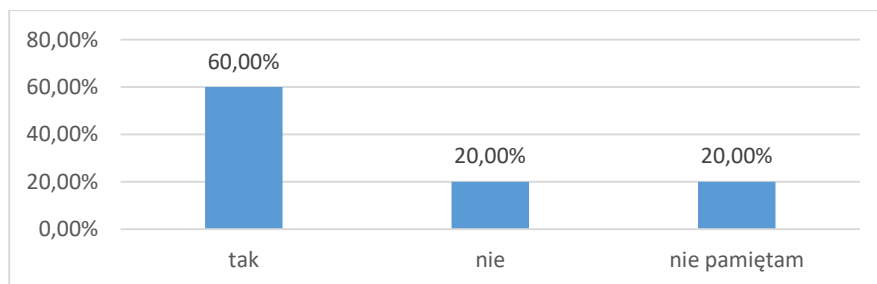
Wykres 125 Czy zna Pan/i ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2021 poz. 1119).

W nawiązaniu do ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, akt prawny zobowiązuje do umieszczania, w widocznych punktach sklepów, informacji na temat szkodliwości alkoholu oraz obligatoryjnie o zakazie sprzedaży osobom poniżej 18 roku życia, sprzedaży na kredyt lub pod zastaw oraz zakazie sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym. Badanie ankietowe pokazało, że nie we wszystkich sklepach widnieją takie wiadomości. Umieszczenie informacji o zakazie sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia zadeklarowało 90,00% osób, informację o zakazie sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym 80,00% osób, o szkodliwości alkoholu 60,00% ankietowanych sprzedawców oraz o zakazie sprzedaży na kredyt bądź pod zastaw zadeklarowało 40,00% badanych.

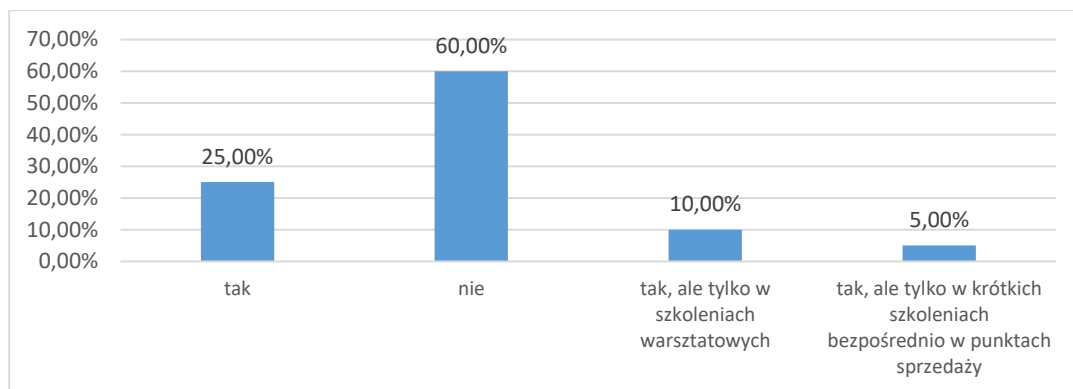
Wykres 126 Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat. (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Ponadto sprzedawcy przyznali w 20,00%, że nie uczestniczyli w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży. Natomiast 60,00% osób ankietowanych twierdzi, że brało udział w szkoleniach dotyczących odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, a 20,00% nie pamięta takiej sytuacji.

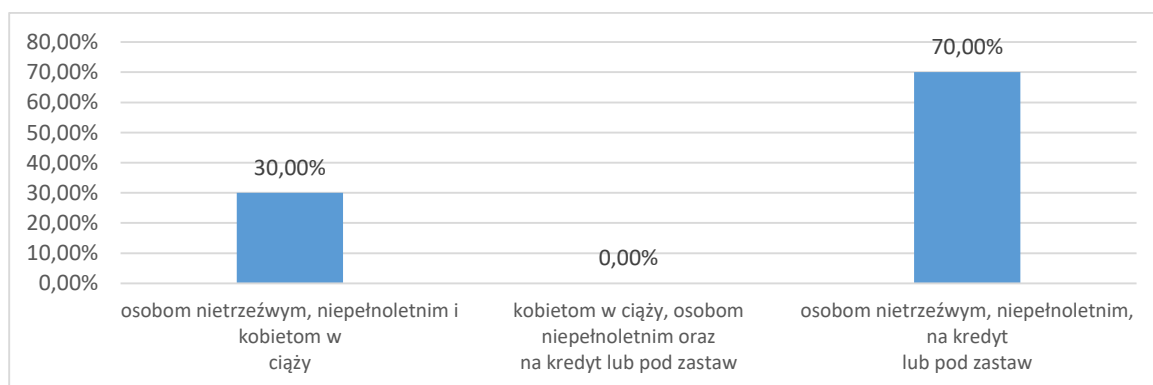
Wykres 127 Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?

Dodatkowo 60,00% badanych sprzedawców przyznało, że nie czuje potrzeby uczestnictwa w szkoleniach dla sprzedawców organizowanych przez Urząd Gminy. Kolejno 25,00% wyraża taką chęć lub wyraża chęć, ale tylko w szkoleniach warsztatowych (10,00%). 5,00% ankietowanych uważa, że czuje potrzebę uczestnictwa, jednak tylko w krótkich szkoleniach bezpośrednio w punktach sprzedaży.

Wykres 128 Czy czuje Pan/i potrzebę uczestniczenia w szkoleniach dla sprzedawców napojów alkoholowych/ wyrobów tytoniowych organizowanych przez urząd gminy?

Na koniec respondenci zostali poproszeni o ustosunkowanie się do pewnych stwierdzeń dotyczących ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz tego komu zabrania się sprzedaży alkoholu. 70,00% osób odpowiedziało poprawnie na pytanie, odpowiadając: „osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim, na kredyt lub pod zastaw”. Natomiast pozostali respondenci odpowiedzieli błędnie, wybierając odpowiedzi: „osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim i kobietom w ciąży” (30,00%).

Wykres 129 Komu zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych według ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

6. Wnioski i rekomendacje

Celem badania było przedstawienie wybranych problemów społecznych dotyczących Gminę Stara Biała w odniesieniu do opinii: dorosłych mieszkańców w tym sprzedawców podających i sprzedających napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe oraz dzieci i młodzieży. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie gminy, w tym jakości życia jej mieszkańców.

Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

- zapoznanie się z problemami mieszkańców,
- ujawnienie problemów z jakimi spotykają się na co dzień młodzi mieszkańcy – uczniowie z czterech szkół podstawowych,
- rozpoznanie czy sprzedawcy alkoholu, którzy pracują na terenie Gminy Stara Biała mają odpowiednią wiedzę dotyczącą odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu,
- sprawdzenie wśród wszystkich osób przebadanych jaka według nich jest dostępność narkotyków, dopalaczy, nikotyny, czy też alkoholu na terenie gminy,
- rozpoznanie, czy problem ubóstwa w gminie jest powszechny,
- poznanie problemów osób starszych, niepełnosprawnych, ubogich zamieszkujących Gminę Stara Biała.

Poniżej znajduje się podsumowanie wniosków z badania diagnozującego problemy społeczne na terenie Gminy Stara Biała wraz z rekomendacjami, co do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do mieszkańców gminy oraz instytucji, których celem jest profilaktyka.

Informacje zawarte w dokumencie diagnozy mogą zostać wykorzystane w przyszłości do prowadzenia dalszych pogłębionych badań wśród mieszkańców, uczniów szkoły podstawowej oraz sprzedawców napojów alkoholowych. W oparciu o dokonaną analizę problemów społecznych zostały sformułowane rekomendacje skierowane do mieszkańców Gminy Stara Biała, które powinny mieć charakter długofalowy i wielostronny. Światowa

Organizacja Zdrowia (WHO)²² podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych zachowań antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania. Dzieci i młodzież są, więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych. Należy skupić się przede wszystkim na najmłodszych, by zapobiec i zredukować takie zachowania. Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu. Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników ryzyka oraz czynnik chroniących²³:

Czynniki ryzyka:

- przemoc rówieśnicza,
- odrzucenie przez rówieśników,
- słaba więź ze szkołą,
- niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli),
- destrukcyjna grupa rówieśnicza,
- niepowodzenia szkolne.

Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć: wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki, a więc zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych²⁴. Można je pogrupować w kilka kategorii:

- poczucie przynależności,
- pozytywny klimat szkoły,
- prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza,
- okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć,
- zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy”.

²² World Health Organization, (2004), Mental Health Policy, Plans and Programs, Geneva.

²³ Monograph, (2000) Commonwealth Department of Health and Aged Care 2000. Promotion, Canberra.

²⁴ Słownik terminów według PARPA, źródło: http://www.parpa.pl/download/slownik_terminow.pdf (dostęp: 21.09.2021 r.).

Wymienione czynniki chroniące mają charakter uniwersalny. Są odpowiednim oddziaływaniem wśród młodszych mieszkańców gminy, czyli uczniów szkół. Najlepiej wdrażać czynniki chroniące poprzez organizowanie warsztatów profilaktycznych, gdzie wzmacniane są czynniki chroniące oraz osłabiane czynniki ryzyka. Warto pamiętać, że oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie przemocy może przynieść pozytywne rezultaty, także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych. Nadrzędną rekomendacją wyznaczającą kierunek działań profilaktycznych jest wzmacnianie pozytywnego stosunku do nauczycieli oraz budowanie klimatu współpracy pomiędzy nauczycielami w szkole oraz wspieranie konstruktywnych zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych młodzieży. Do najbardziej uniwersalnych i selektywnych czynników chroniących uczniów szkół przed angażowaniem się w zachowania problemowe należy włączyć:

- ✓ pozytywne nastawienie do nauczycieli,
- ✓ udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych,
- ✓ aktywny udział w praktykach i uroczystościach religijnych,
- ✓ dobry kontakt z rodzicami; monitorowanie przez rodziców miejsc, w których uczeń spędza czas wolny.

Efektywna ochrona młodzieży wiąże się z prawidłowym rozumieniem przez nauczycieli procesów rozwojowych właściwych dla okresu adolescencji. Dlatego zaleca się, aby wspierać pedagogów i nauczycieli zarówno na poziomie kształcenia formalnego, jak i nieformalnego, w zdobywaniu wiedzy oraz poszerzaniu umiejętności w zakresie rozpoznawania wyzwań oraz trudności specyficznych dla tego okresu rozwoju. Program profilaktyczny powinno się również uwzględnić w działaniach związanych z profilaktyką uzależnień oraz rozwiązywaniem problemów alkoholowych, które będą skierowane do wszystkich mieszkańców Gminy Stara Biała. Powinien zawierać działania profilaktyczno - informacyjne mające na celu propagowanie zdrowego stylu życia i zmianę postaw przy użyciu sprawdzonych i rekomendowanych programów profilaktycznych, odpowiadających na środowiskowe zapotrzebowanie. Powinno zostać również uwzględnione realizowanie działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej skierowanej do osób uzależnionych, spożywających alkohol w sposób ryzykowny i szkodliwy lub korzystających z innych używek, jak również do ich rodzin, także osób zagrożonych przemocą oraz takich, przeciwko którym ta przemoc jest stosowana regularnie. W celu zapewnienia skuteczności, uwzględnione

działania powinny być długofalowe, konsekwentne oraz wdrażane systematycznie na terenie Gminy Stara Biała.

Główne kierunki dalszych działań z zakresu przeciwdziałania i rozwiązywania problemu alkoholowego, narkotykowego, problemu ubóstwa, bezdomności, niepełnosprawności, problemów zdrowotnych, bezrobocia, problemów osób starszych oraz przemocy w rodzinie wśród **mieszkańców** Gminy Stara Biała powinny polegać na:

- ✓ Rozwoju pracy socjalnej na rzecz mieszkańców, którzy są zagrożeni uzależnieniem od alkoholu oraz wdrażanie najnowszych sposobów pomocy tym osobom.
- ✓ Ankietowani mieszkańcy (łącznie 54,29%) deklarują, że ich **spożywanie alkoholu** w ciągu dnia, w którym go piją, przekracza standardową porcję alkoholu²⁵. Jak najszybciej należy zacząć zapobiegać rozwijaniu się uzależnienia od alkoholu. Rekomenduje się tworzenie kampanii, które będą miały na celu informowanie mieszkańców, o tym jakie mogą być konsekwencje spożywania dużej ilości alkoholu. Warto zaproponować mieszkańcom, przychodzącym do Urzędu Gminy, Ośrodka Pomocy Społecznej, czy też innych instytucji, by wypełnili **test autodiagnozy**, który udostępniony jest przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA). Dzięki wypełnieniu testu, mieszkańcy będą mogli określić, czy np. są uzależnieni od spożywania alkoholu.
- ✓ W przypadku **prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu**, w sumie 7,14% mieszkańców przyznało, że kiedykolwiek taka sytuacja im się zdarzyła, a łącznie 46,00% badanych, było kiedykolwiek świadkami sytuacji, gdy ktoś prowadził samochód pod wpływem alkoholu. Dane te są ostrzeżeniem, ponieważ wiążą się nie tylko z łamaniem prawa, ale również stanowią bezpośrednie niebezpieczeństwo dla kierowców oraz społeczności lokalnej. By uniknąć takich zdarzeń na terenie Gminy Stara Biała rekomenduje się, aby Policja prowadziła szeroko zakrojone akcje prewencyjne, które będą związane z prowadzeniem pojazdów pod wpływem alkoholu.
- ✓ Dodatkowo, warto rozpocząć cykl szkoleń eksperckich skierowanych do kierowców z zakresu bezpiecznej jazdy oraz organizować kampanie informacyjne dla mieszkańców w celu uświadomienia im o konsekwencjach związanych z prowadzeniem

²⁵ Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5%, w ok. 100ml wina o mocy 12% oraz w ok. 30ml wódki o mocy 40%, a picie o niskim poziomie ryzyka zakłada wypijanie 1-2 porcji w ciągu dnia. (Źródło: Wikipedia).

pojazdów pod wpływem alkoholu poprzez różnego rodzaju akcje plakatowe, konkursy, czy też akcje ulotkowe na terenie gminy.

- ✓ Łącznie 6,00% mieszkańców Gminy Stara Biała przyznało, że zażywało kiedykolwiek **narkotyki i substancje psychoaktywne**. Jest to mały procent w stosunku do pozostałej liczby mieszkańców, natomiast rekomenduje się prowadzenie warsztatów w organizacjach pomocowych dotyczących profilaktyki na temat uzależnień od narkotyków i substancji psychoaktywnych.
- ✓ Rekomenduje się również szkolenia dla kadr – pracowników socjalnych, nauczycieli, terapeutów w zakresie pracy z osobami nadużywającymi alkoholu lub zażywającymi narkotyki w sposób okazjonalny lub szkodliwy, a także inwestycje w sprzęt i materiały, które będą podnosić umiejętności terapeutów.
- ✓ Dorośli mieszkańcy przyznają, że najczęściej na temat alkoholu i substancji psychoaktywnych znajdują informacje w **Internecie i telewizji** (77,00%). Warto zwrócić na to uwagę i dostosować się do współczesnego życia mieszkańców – udostępniać kampanie na stronach internetowych bądź społecznościowych, a także działać w lokalnej telewizji.
- ✓ Rekomenduje się kontynuowanie działań mających na celu wzmocnienie integracji społeczności lokalnych na rzecz wspierania rodzin borykających się z różnymi problemami społecznymi, w tym zagrożenia przemocą, alkoholizmem, czy też narkomanią.
- ✓ W przypadku **przemocy w rodzinie**, dorośli mieszkańcy przyznają, że doświadczają tego problemu bezpośrednio (21,00%). Rekomenduje się nawiązanie współpracy z przedstawicielami służb wymiaru sprawiedliwości. Do tego celu mogą posłużyć spotkania interdyscyplinarne oraz szkolenia dla wszystkich organizacji pomocowych. Dodatkowo, powinno się podnosić kompetencje Zespołu Interdyscyplinarnego czy służb wymiaru sprawiedliwości oraz warto skorzystać z kwestionariusza oceny ryzyka „SafeLives”, (RIC - Risk Identification Checklist – Kwestionariusz oceny ryzyka).
- ✓ Przedstawiciele podmiotów biorących udział w procedurze „**Niebieskiej Karty**” mogą skorzystać z plakatu, który jest udostępniony na stronie www.niebieskalinia.pl. Plakat, może pomóc również osobom, które są dotknięte problemem przemocy.

- ✓ Rekomenduje się organizowanie lokalnych kampanii społecznych, by przekazywać wiedzę osobom, które nigdy nie były ofiarami przemocy, aby mogły również mieć wiedzę na temat mechanizmów przemocy oraz były uświadomione o jej szkodliwości.
- ✓ Mieszkańcy powinni mieć dostęp do informacji na temat tego, z jakiej formy pomocy mogą skorzystać w przypadku uzależnień (nie tylko ich samych, ale też rodziny i bliskich).
- ✓ Rekomenduje się również przeprowadzenie warsztatów z różnych form samoobrony dla ofiar przemocy, zaś dla sprawców, należy zorganizować warsztaty z zachowań asertywnych oraz z poprawnej komunikacji, w celu nauczenia ich kontroli nad własnym zachowaniem.
- ✓ Rekomenduje się stworzenie kampanii społecznej potępiającej różnego rodzaju dyskryminację, a jednocześnie propagującej tolerancję, empatię oraz aktywną pomoc ofiarom wykluczenia.
- ✓ W Gminie Stara Biała łącznie 87,00% badanych dorosłych mieszkańców przyznało, że zna rodziny, które są dotknięte ubóstwem. Rekomenduje się stworzenie form **pomocy dla osób ubogich**: zasiłki i świadczenia, zbiórki pieniędzy, ubrań, żywności.
- ✓ Także warto zaangażować szkołę oraz kadre pedagogiczną w celu identyfikacji problemów finansowych w rodzinach uczniów oraz pomoc tym osobom (darmowe podręczniki, wyprawki szkolne, stypendia).
- ✓ Organizowanie staży/praktyk zawodowych dla dorosłych, w celu podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych, a także szkoleń z zakresu kompetencji kluczowych. Osoby, które mają mniejsze zasoby finansowe powinny mieć możliwość uzyskania dofinansowania przejazdów z miejsca zamieszkania do miejsca pracy, stażu lub praktyk zawodowych.
- ✓ Poszerzenie oferty programów pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, starszych, niepełnosprawnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz stworzenie miejsc wsparcia i poradnictwa dla tych grup.
- ✓ Badani dorośli mieszkańcy uważają, że największymi problemami z jakimi borykają się **osoby starsze** to: choroby (95,00%), samotność (78,00%), brak opieki ze strony rodziny (45,00%) oraz niepełnosprawność (41,00%). Rekomenduje się zwiększenie materialnej

pomocy dla osób starszych oraz upowszechnienie wolontariatu – przygotowywanie wolontariuszy i zapewnianie im możliwości pracy w zakresie świadczenia pomocy osobom starszym, bezdomnym i zagrożonym ubóstwem.

- ✓ Zaleca się także zapewnianie osobom starszym, niepełnosprawnym i innym zagrożonym wykluczeniem społecznym, form aktywnego spędzania czasu oraz włączania tychże osób w życie zawodowe i publiczne.
- ✓ Zaleca się przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych poprzez organizowanie akcji, kampanii mających na celu stworzenie pozytywnego obrazu późniejszej fazy życia, odejście od stereotypu stary = chory, a także rozwój świadomości społecznej na temat potencjału osób starszych.
- ✓ Rekomenduje się stworzenie kampanii społecznej potępiającej różnego rodzaju dyskryminację, a jednocześnie propagującej tolerancję, empatię oraz aktywną pomoc ofiarom wykluczenia.
- ✓ Według 70,00% mieszkańców niebezpieczeństwem jakie dostrzegają w zachowaniach dzieci i młodzieży jest **uzależnienie od komputera i Internetu**. Rekomenduje się uruchomienie warsztatów profilaktycznych, które będą uświadamiać mieszkańców jakimi metodami ograniczyć czas, który młodzi ludzie spędzają przed ekranami telefonów i komputerów.
- ✓ W przypadku **sprzedawców** z Gminy Stara Biała rekomenduje się przeprowadzenie szkolenia terenowego. 15,00% badanych sprzedawców przyznało, że nigdy nie uczestniczyło w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.
- ✓ Łącznie 30,00% ankietowanych sprzedawców uważa, że według **Ustawy o Wychowaniu w Trzeźwości i Przeciwdziałaniu Alkoholizmowi**, osobami, którym zabrania się sprzedaży alkoholu są między innymi kobiety w ciąży. Jest to błędna odpowiedź, zatem rekomenduje się nakłanianie sprzedawców do czynnego uczestnictwa w szkoleniach organizowanych przez gminę oraz zalecana jest kontrola punktów sprzedaży po zorganizowanym szkoleniu.
- ✓ **40,00% ankietowanych sprzedawców przyznało, że sprzedało wiele razy lub kilka razy alkohol osobie nietrzeźwej**. Rekomenduje się przeprowadzenie badania w postaci tajemniczego klienta w sklepach, w których jest sprzedawany alkohol na terenie gminy, by skontrolować, w których punktach obsługi istnieje taki problem.

- ✓ **Dodatkowo 10,00% ankietowanych sprzedawców przyznaje, że czasami czują się skrepowani prosząc o dowód klienta w momencie, gdy nie mają pewności, czy jest pełnoletni i nie pytają o niego.** Sprzedawcy powinni robić to za **każdym razem** więc tutaj również kontrola tajemniczego klienta mogłaby pomóc w określeniu, w którym punkcie sprzedaży występuje powyższy problem oraz, który ze sklepów powinno się częściej kontrolować.

Główne kierunki dalszych działań z zakresu przeciwdziałania i rozwiązywania problemu alkoholowego, narkotykowego, palenia papierosów oraz przemocy wśród **młodych mieszkańców (uczniów)** Gminy Stara Biała powinny polegać na:

- ✓ Dalszym podejmowaniu działań w zakresie profilaktyki szkolnej w oparciu o programy wykorzystujące aktywność własną uczniów i programy profilaktyczne. Uczniowie i uczennice zapytani o to, do kogo zwróciliby się mając problem związany z uzależnieniami, między innymi wymienili nauczycieli, wychowawców klas, psychologów szkolnych. Realizując programy profilaktyczne kształtuje się kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne niezbędne dla satysfakcjonującego funkcjonowania wśród rówieśników bez pomocy alkoholu, papierosów i narkotyków czy też przemocy.
- ✓ Zachowania ryzykowne są podejmowane przez młodzież często poza szkołą, gdzie nie daje to szkole możliwości wpływu na młodych ludzi – stąd ogromna rola rodziców, ich wiedzy oraz umiejętności współpracy z dzieckiem w zakresie kształtowania właściwych zachowań. Rekomenduje się, aby rodzice również byli szkoleni w zakresie profilaktyki uzależnień od alkoholu, tytoniu, czy też narkotyków wśród dzieci i młodzieży. Warto organizować pogadanki w szkołach dla opiekunów, gdzie będzie poruszana tematyka zachowań ryzykowanych wśród uczniów.
- ✓ Rekomenduje się rozpowszechnianie wśród uczniów informacji na temat form pomocy w przypadku posiadania w rodzinie osoby uzależnionej. Uczniowie powinni korzystać z warsztatów psychologicznych, które mogłyby polegać m.in. na praktycznych ćwiczeniach pracy nad swoją samooceną i bardzo ważną w tym wieku – asertywnością.
- ✓ Poleca się zapewnienie warsztatów dla nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz osób pracujących w świetlicach.
- ✓ Rekomenduje się prowadzenie zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży mających na celu budowanie więzi pomiędzy uczniami oraz poczucie bezpieczeństwa i zaufania,

gdyż to stanowi między innymi czynnik chroniący podejmowania zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.

- ✓ W Gminie Stara Biała 21,56% chłopców (47 osób) oraz 15,48% dziewczynek (37 osób), którzy przyznali, że **spożywali kiedykolwiek alkohol** stwierdzili, że, po raz pierwszy spróbowali go we wczesnym wieku 8-10 lat (17,02% chłopców, 35,14% dziewczynek) oraz w wieku 11-13 lat (42,55% chłopców, 27,03% dziewczynek). Zachęca się zatem wprowadzenie Programów Rekomendowanych w szkołach. Programy te są rekomendowane przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) oraz mają na celu m.in. opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży. Na stronie www.programyrekomentowane.pl, są udostępnione wszelkie informacje i rodzaje programów. Dzięki nim można dostosować program do konkretnej grupy odbiorców (np. wieku dzieci).
- ✓ Uczniowie szkół oceniają również, że **zdobywanie alkoholu na terenie Gminy Stara Biała jest możliwe** (23,39% chłopców, 21,76% dziewczynek). Jest to sygnał dla Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, by zwiększyła kontrolę punktów sprzedaży alkoholu, w celu eliminacji miejsc, gdzie osoby niepełnoletnie mogą dokonać zakupu tego rodzaju napojów. Nacisk powinien być kładziony również na każdorazowe sprawdzanie dowodu osobistego młodych klientów w razie próby zakupu alkoholu lub papierosów.
- ✓ Rekomenduje się zaszczepienie wśród uczniów zdrowego stylu życia, poprzez organizowanie konkursów sportowych, obozów sportowych oraz ciekawych zajęć WF. Dodatkowo, poleca się rozmieszczenie w szkołach plakatów o tematyce zdrowego stylu życia i korzyści z nim związanych.
- ✓ Rekomenduje się obserwacje uczniów, w celu zidentyfikowania problemu **zażywania substancji psychoaktywnych** w szkole. Do zażywania narkotyków i dopalaczy przyznało się 1,83% chłopców (4 osoby) oraz 0,84% dziewczynek (2 osoby), poleca się organizowanie warsztatów dla kadry pracowniczej szkoły – przede wszystkim na temat tego, jak wykrywać objawy stosowania substancji psychoaktywnych. W tym celu, warto zajrzeć na stronę Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomani, gdzie możemy znaleźć przykłady objawów, które mogą wskazywać na odurzenie narkotykowe wśród dzieci i młodzieży.

- ✓ 24,13% chłopców oraz 35,98% dziewczynek, przyznaje, że doświadczyło kiedykolwiek **przemocy** ze strony innych osób. Rekomenduje się dostarczenie uczniom informacji, dotyczących tego, gdzie mogą szukać pomocy w przypadku, gdy zostaną ofiarą przemocy.
- ✓ Uczniowie, często w ankietach wymieniali, że atrakcyjną formą działań profilaktycznych byłyby dla nich **zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą** (35,78% chłopców, 26,78% dziewczynek). Takie spotkania mają na celu uświadomienie dzieci i młodzieży o tym, jakie zachowania są aktem przemocy i jakie niosą za sobą konsekwencje psychiczne oraz fizyczne, a także jakie konsekwencje niosą za sobą uzależnienia np. od narkotyków i alkoholu. Młodzi respondenci wskazywali ponadto na **pogadanki z wychowawcą** (54,59% chłopców, 57,32% dziewczynek) warto zatem zwrócić na ten fakt uwagę, i zaangażować wychowawców klas w prowadzenie lekcji profilaktycznych.
- ✓ Rekomenduje się skorzystanie z kwestionariusza **oceny ryzyka występowania przemocy** wobec dziecka oraz propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec dziecka. Powinno się go rozpowszechnić wśród pracowników oświaty oraz tych, którzy pracują bezpośrednio z dziećmi.

VIII. ANALIZA SWOT ORAZ DANE PROSPEKTYWNE

1. Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE,
POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM I OSOBOM STARSZYM

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – Kompletne i sprawne działanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Stara Biała, – Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, – Zapewnienie wsparcia ze strony asystenta rodziny, – Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, – Możliwość korzystania z bezpłatnego poradnictwa prawnego i psychologicznego, – Dobrze wykwalifikowana i podnosząca kwalifikacje kadra GOPS-u, – Realizacja „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Stara Biała na lata 2019-2023” 	<ul style="list-style-type: none"> – Niedostosowana do potrzeb baza lokalowa GOPS-u, – Duży odsetek bezrobotnych wśród beneficjentów GOPS, – Duży udział osób dotkniętych problemem niepełnosprawności i długotrwałe lub ciężko chorych wśród beneficjentów GOPS, – Występowanie zjawiska osamotnienia wśród osób starszych oraz ograniczona pomoc ze stronnych rodziny, – Wzrost liczby rodzin dotkniętych ubóstwem, – Brak w gminie grup i instytucji wsparcia dla osób niepełnosprawnych, – Coraz częstsze przypadki niezgłaszania przez rodziny, sąsiadów wieloletnich przypadków przemocy w rodzinie z poczucia wstydu

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Stałe podnoszenie kwalifikacji, - Zwiększenie świadomości społecznej na temat przemocy domowej, - Zmieniający się na korzyść wizerunek sektora pomocy społecznej, - Rozbudowa narzędzi zapewniających osobom dotkniętym przemocą zmianę obecnej sytuacji, - Pomoc w konstruktywnym rozwiązywaniu konfliktów i kryzysów w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> - Przeciążenie pracowników socjalnych liczbą zadań, - Niewłaściwie finansowany system pomocy społecznej; nakładanie na gminy nowych zadań bez odpowiedniego zabezpieczenia finansowego, - Biurokracja w pomocy społecznej, - Nadmiar trudnych do interpretacji przepisów prawa, - Rozwarstwienie się społeczeństwa - podział na biednych i bogatych, - Roszczeniowa postawa odbiorców pomocy społecznej
<p><u>PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA</u> <u>PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII</u></p>	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy dostępu do pomocy terapeutycznej, psychologicznej i prawnej, 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak w gminie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi, - Niedostateczny system wsparcia dla dzieci i młodzieży uzależnionych od dopalaczy i narkotyków,

<ul style="list-style-type: none"> – Funkcjonowanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – Realizacja „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych” oraz „Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii” 	<ul style="list-style-type: none"> – Obojętność społeczna
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie świadomości społecznej na temat uzależnień, – Podjęcie działań edukacyjno-profilaktycznych w szerszej skali, – Podejmowanie działań profilaktycznych ukierunkowanych na rozwój umiejętności wychowawczych rodziców, – Przeciwdziałanie powielaniu przez młodzież niepożądanych postaw społecznych, – Stałe podnoszenie kwalifikacji 	<ul style="list-style-type: none"> – Obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej, – Rosnące zagrożenie uzależnieniami nie chemicznymi (Internet, gry komputerowe, telefon komórkowy i cyberprzemoc), – Choroby cywilizacyjne, przejmowanie złych nawyków przez młodzież

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA,
SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – Dobrze rozwinięta opieka i edukacja przedszkolna, – Dobra dostępność szkolnictwa podstawowego, – Działalność Biblioteki Publicznej w Starej Białej, Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu, świetlic wiejskich, które wpływają na integrację i organizację czasu wolnego, – Aktywna działalność kół gospodyń wiejskich i klubu seniora, – Liczne boiska i kompleksy sportowe, które umożliwiają aktywność sportową i rekreacyjną, – Bezproblemowy dostęp ubogich rodzin do kultury, sportu i rekreacji 	<ul style="list-style-type: none"> – Brak możliwości kontynuowania w gminie nauki po szkole podstawowej, – Nierozwinięty wolontariat, m.in. brak wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – Korzystne trendy dotyczące migracji oraz wzrostu liczby urodzeń spowodowanych prorodzinną polityką państwa, 	<ul style="list-style-type: none"> – Starzenie się społeczeństwa, – Kryzys funkcji rodziny i jej roli w życiu społecznym; rozpad więzi rodzinnych,

<ul style="list-style-type: none">– Utrzymanie się pozytywnych trendów dotyczących podnoszenia poziomu wykształcenia wśród mieszkańców,– Poszerzenie oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci i dorosłych,– Kreowanie działań podnoszących świadomość społeczną w zakresie aktywnych form spędzania czasu wolnego	<ul style="list-style-type: none">– Rosnąca dysfunkcyjność rodzin, w tym skala problemów opiekuńczo-wychowawczych– Deficyty w obszarze codziennego sposobu komunikowania się w relacjach wzajemnych w rodzinie,– Niedostateczna w skali kraju promocja pozytywnego wizerunku małżeństwa i rodziny
--	---

2. Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii)

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności lokalnej określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie poszczególnych obszarów.

POMOC SPOŁECZNA

- Prowadzenie kompleksowego i długookresowego programu wsparcia rodzinie w jej funkcjach wychowawczych, opiekuńczych i socjalnych;
- Świadczenie pomocy rodzinom mającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez asystenta rodziny lub pracownika socjalnego;
- Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi;
- Doksztalcanie kadry pracowników pomocy społecznej;
- Informowanie mieszkańców na temat przemocy domowej.

PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

- Tworzenie możliwości korzystania przez mieszkańców pomocy prawnej, terapeutycznej i psychologicznej,
- Prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących różnorodnych zagrożeń społecznych m.in. alkohol, narkotyki, cyberprzemoc, handel ludźmi, sponsoring, przemoc, które mogą prowadzić do uzależnienia;
- Doksztalcanie Członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, jak również dla sprzedawców napojów alkoholowych;
- Organizowanie prelekcji dla mieszkańców zwiększające świadomość społecznej na temat uzależnień;
- Informowanie o złych skutkach picia alkoholu i zażywania narkotyków;
- Komunikowanie o uzależnieniach od Internetu, gier komputerowych, telefonu i cyberprzemocy.

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

- Wspieranie działań z zakresu organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz całych rodzin;
- Realizacja programów zwiększających możliwości dzieci i młodzieży do korzystania z szerszego dostępu do edukacji, wypoczynku i rekreacji, kultury i sportu;
- Zachęcanie do aktywnego spędzania czasu i korzystania z miejscowej infrastruktury rekreacyjnej.

IX. CELE GŁÓWNE STRATEGII, CELE SZCZEGÓLOWE I ICH REALIZACJA

1. Cele główne strategii.

W niniejszej Strategii misję sformułowano w następujący sposób:

Gmina Stara Biała jako miejsce przyjazne i otwarte dla mieszkańców, które:

- gwarantuje profesjonalną pomoc społeczną;***
- prowadzi aktywną i efektywną politykę zdrowotną;***
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej.***

Wobec przedstawionej wizji, jak również mając na względzie przedstawioną Diagnozę, a także kontynuację części dotychczasowych działań, cel główny niniejszej Strategii należy sformułować w następujący sposób:

Stara Biała jako gmina bezpieczna, przyjazna i otwarta dla mieszkańców, zapewniająca wysoki standard życia.

Mając na względzie zasadność zapewnienia ciągłości działań oraz spójności prowadzonej polityki, zwłaszcza w obszarze społecznym, zdecydowano o podtrzymaniu dotychczas wytyczonych kierunków strategicznych (częściowo zmodyfikowanych), z uwzględnieniem bieżących zmian. W konsekwencji określono następujące Cele Strategiczne:

- I. Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych.**
- II. Aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.**
- III. Świadome, aktywne i zdrowe społeczeństwo.**

2. Cele operacyjne i ich realizacja

<u>Cel Strategiczny nr I</u> <u>Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin</u> <u>dysfunkcyjnych</u>		
<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>	<u>Wykonawcy – realizacja:</u>
<p>1. Usprawnienie systemu zapobiegania kryzysom w rodzinie i wspierania rodzin</p> <p>2. Wspieranie rodzin w funkcjach wychowawczych – rozszerzenie oferty placówek opiekuńczo-wychowawczych</p> <p>3. Zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie</p> <p>4. Wspieranie rodzin wielodzietnych</p> <p>5. Wspieranie dzieci i młodzieży utalentowanej z rodzin zagrożonych wykluczeniem.</p>	<p>→ Realizacja programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p> <p>→ Poszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego dla rodzin</p> <p>→ Usprawnienie przepływu informacji pomiędzy instytucjami Gminy zajmującymi się polityką społeczną i socjalną</p> <p>→ Wspieranie osób i rodzin w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych i problemu przemocy</p> <p>→ Edukacja rodziców i dzieci w zakresie przeciwdziałania agresji</p> <p>→ Organizowanie zajęć pozalekcyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży</p> <p>→ Tworzenie grup wsparcia dla rodzin borykających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,</p> <p>→ Organizowanie wypoczynku dla dzieci z rodzin ubogich i patologicznych</p> <p>→ Organizowanie kształcenia dla dzieci szczególnie zdolnych z rodzin ubogich</p> <p>→ Organizowanie kształcenia dla dzieci mających problemy z nauką</p> <p>→ Opracowanie programu zajęć dodatkowych dla dzieci szczególnie zdolnych</p>	<p>Za realizację wszystkich działań odpowiadają:</p> <p>1. Wójt</p> <p>2. Rada Gminy</p> <p>3. Urząd Gminy</p> <p>4. GOPS</p> <p>5. Zespół Interdyscyplinarny</p> <p>6. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p>

<p>6. Edukacja środowisk zaangażowanych w pomoc i integrację społeczną</p>	<ul style="list-style-type: none"> → Poszerzenie oferty poradnictwa rodzinnego i psychologicznego → Wdrażanie programów terapeutycznych służących rozwojowi rodziny → Tworzenie świetlic i klubów młodzieżowych realizujących program terapeutyczny → Podnoszenie kwalifikacji osób zajmujących się pomocą i integracją społeczną → Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi → Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem, a w szczególności zapewnienie odzieży i artykułów szkolnych → Praca socjalna i wsparcie finansowe rodzin wielodzietnych → Szybsza i skuteczniejsza interwencja w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych 	<p>7. Placówki oświatowe</p>
---	---	-------------------------------------

Finansowanie – źródła własne (budżet gminny) oraz ew. środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące działania.

Wskaźniki oceny realizacji Strategii:

- Zwiększenie oferty poradnictwa specjalistycznego;
- Wprowadzenie rozwiązań w zakresie komunikacji między instytucjami;
- Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć dla rodziców i dzieci w zakresie przeciwdziałania agresji;
- Liczba/ilość zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży;
- Liczba zawiązanych grup wsparcia dla rodzin (ew. ilość spotkań w ramach istniejących grup wsparcia);
- Liczba dzieci, którym zorganizowano wypoczynek;
- Liczba zajęć doszkalających dla dzieci (ew. ilość godzin zajęć);
- Liczba świetlic/klubów młodzieżowych;

- Liczba szkoleń dla pracowników pomocy społecznej;
- Skala udzielonej pomocy – ilość zapewnionej odzieży oraz artykułów szkolnych.

Cel Strategiczny nr II
Aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>	<u>Wykonawcy – realizacja:</u>
<p>1. Aktywizacja osób bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale bezrobotnych</p> <p>2. Aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>3. Aktywizacja i pomoc seniorom</p> <p>4. Wsparcie osób ubogich</p> <p>5. Przeciwdziałaniu zjawisku dziedziczenia</p>	<ul style="list-style-type: none"> → Szkolenia i warsztaty aktywizacyjne dla osób bezrobotnych, niepełnosprawnych oraz seniorów. → Współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami. → Współpraca i wspólne działania instytucji wspierających osoby bezrobotne. → Minimalizowanie skutków długotrwałego bezrobocia → Wsparcie osób ubogich w zakresie mieszkalnictwa socjalnego → Udostępnianie mieszkań socjalnych rodzinom wieloprotblemowym → Przyznanie świadczeń finansowych → Utworzenie Domu Dziennego Pobytu dla osób starszych i niepełnosprawnych → Utworzenie Świetlicy Terapeutycznej dla osób niepełnosprawnych → Rozszerzenie programu dożywiania dzieci i młodzieży → Praca socjalna z rodzinami dotkniętymi i zagrożonymi ubóstwem → Organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego 	<p>Za realizację wszystkich działań odpowiadają:</p> <p style="text-align: center;">1. Wójt</p> <p style="text-align: center;">2. Rada Gminy</p> <p style="text-align: center;">3. Urząd Gminy</p> <p style="text-align: center;">4. GOPS</p> <p style="text-align: center;">5. Zespół Interdyscyplinarny</p> <p style="text-align: center;">6. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p>

<p>bezrobocia w rodzinach objętych pomocą społeczną</p> <p>6. Zminimalizowanie zjawisk patologii społecznych</p>	<p>→ Organizowanie imprez rekreacyjno-integrujących dla mieszkańców gminy</p> <p>→ Rozszerzenie kadry Punktu Konsultacyjnego poprzez zatrudnienie osoby do pracy z osobami doznającymi przemocy</p> <p>→ Poradnictwo specjalistyczne: psychologiczne, prawne, terapeutyczne</p> <p>→ Wdrażanie programów profilaktycznych</p> <p>→ Tworzenie i realizacja programów aktywizacji młodzieży zagrożonej dziedziczeniem bezrobocia</p> <p>→ Podwyższenie świadomości rodziców i dzieci na temat skutków alkoholizmu i narkomanii</p> <p>→ Zaostrzenie kontroli w punktach sprzedaży alkoholu</p> <p>→ Prowadzenie działań profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i dorosłych</p>	<p>7. Placówki oświatowe</p>
<p><u>Finansowanie</u> – źródła własne (budżet gminny) oraz ew. środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące działania</p>		
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji Strategii:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć dla osób bezrobotnych, niepełnosprawnych oraz seniorów; – Liczba przydzielonych lokali socjalnych; – Ilość przyznanych świadczeń socjalnych (wraz z kwotą); – Utworzenie Domu Dziennego Pobytu dla osób starszych i niepełnosprawnych; – Utworzenie Świetlicy Terapeutycznej dla osób niepełnosprawnych; – Ilość wydanych dzieciom posiłków w ramach programu dożywiania; – Liczba dzieci, którym zorganizowano wypoczynek letni i/lub zimowy; – Liczba imprez/wydarzeń rekreacyjno-integrujących zorganizowanych w Gminie; – Liczba pracowników zatrudnionych w Punkcie Konsultacyjnym; – Liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży alkoholu. 		

Cel Strategiczny nr III
Świadome, aktywne i zdrowe społeczeństwo

<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>	<u>Wykonawcy – realizacja:</u>
<p>1. Promocja idei wolontariatu, jako wsparcie dla systemu pomocy społecznej</p> <p>2. Promocja społeczeństwa obywatelskiego</p> <p>3. Rozwój inicjatyw aktywizujących życie lokalnej społeczności</p> <p>4. Wsparcie i aktywizacja osób starszych, niepełnosprawnych i długotrwale chorujących</p> <p>5. Ograniczenie zjawisk uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem problemu alkoholizmu</p> <p>6. Upowszechnianie kultury zdrowego stylu życia.</p>	<p>→ Pobudzanie oddolnych inicjatyw</p> <p>→ Zorganizowanie i promowanie wolontariatu</p> <p>→ Pozyskiwanie lokalnych liderów działających na rzecz rozwoju lokalnej społeczności</p> <p>→ Organizacja różnego rodzaju imprez integracyjnych</p> <p>→ Poszerzenie oferty życia społeczno-kulturalnego w gminie</p> <p>→ Wspieranie istniejących oraz nowopowstających organizacji społecznych pozarządowych</p> <p>→ Tworzenie projektów i programów promujących i wzmacniających wolontariat</p> <p>→ Promowanie osób starszych i niepełnosprawnych, jako pełnowartościowych członków społeczeństwa</p> <p>→ Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych</p> <p>→ Likwidacja barier architektonicznych</p> <p>→ Zaprojektowanie i wdrożenie kampanii o zasięgu lokalnym mającej na celu podniesienie</p>	<p>Za realizację wszystkich działań odpowiadają:</p> <p>1. Wójt</p> <p>2. Rada Gminy</p> <p>3. Urząd Gminy</p> <p>4. GOPS</p> <p>5. Zespół Interdyscyplinarny</p> <p>6. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p> <p>7. Placówki oświatowe</p>

<p>7. Wzrost wiedzy i świadomości ekologicznej.</p>	<p>świadomości o zagrożeniach nadmiernego spożywania alkoholu</p> <p>→ Stworzenie osobnej kampanii na temat szkodliwości alkoholu dedykowanej dla dzieci i młodzieży szkolnej</p> <p>→ Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla osób chorych i niepełnosprawnych</p> <p>→ Szkolenie opiekunów osób starszych, chorych, niepełnosprawnych</p> <p>→ Promocja modelu zdrowego stylu życia</p> <p>→ Organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych</p> <p>→ Monitorowanie problemu otyłości oraz wad postawy u dzieci i młodzieży</p> <p>→ Systematyczne prowadzenie profilaktyki zdrowotnej (m.in. w zakresie wykrywania chorób nowotworowych, realizacji obowiązku szczepień)</p> <p>→ Zwiększenie dostępności do lekarzy- specjalistów</p> <p>→ Zwiększenie dostępności do rehabilitacji</p> <p>→ Stworzenie możliwości skorzystania z mobilnej rehabilitacji</p>	
--	--	--

Finansowanie – źródła własne (budżet gminny) oraz ew. środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące działania

Wskaźniki oceny realizacji Strategii:

- Liczba imprez/wydarzeń rekreacyjno-integrujących zorganizowanych w Gminie;
- Poziom bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych;
- Liczba przeprowadzonych prac adaptacyjnych, celem likwidacji barier architektonicznych;
- Liczba stworzonych kampanii edukacyjnych dot. problematyki szkodliwości alkoholu;
- Liczba zapewnionych usług opiekuńczych;
- Skala dostępności do lekarzy-specjalistów na terenie Gminy;
- Skala dostępności do usług rehabilitacyjnych na terenie Gminy.

X.SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII.

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

PODMIOTY ZARZĄDZAJĄCE REALIZACJĄ STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stara Biała zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Wójt – wykonuje uchwały Rady i budżet Gminy przy pomocy Urzędu; odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii;
- b) Rada – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- c) Ośrodek Pomocy Społecznej – jednostka pomocnicza, odpowiedzialna za nadzór nad prawidłową realizacją Strategii, jak również monitoring.

INSTRUMENTY REALIZACJI STRATEGII

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem i charakterem dochodów budżetowych. Trzeba stwierdzić, że poziom dochodów własnych gminy nie wystarcza w stosunku do realizowanych zadań oraz potrzeb społecznych, niezbędny jest zatem sprawnie funkcjonujący mechanizm zasilania zewnętrznego budżetu.

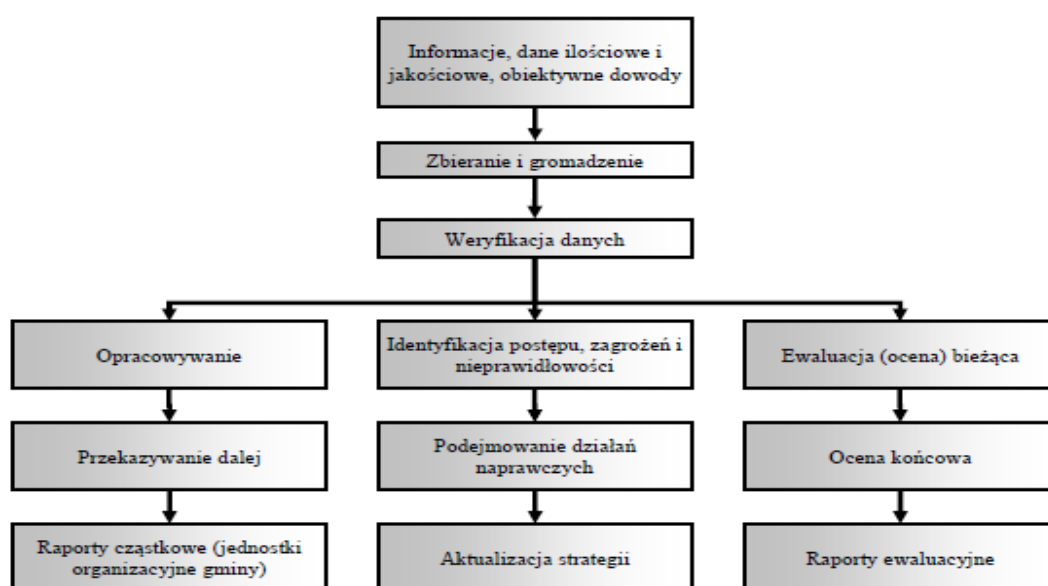
Wdrażając Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gmina Stara Biała będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

MONITORING I OCENA WDRAŻANIA STRATEGII

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stara Biała, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomowi ich osiągnięcia.

Przebieg procesu monitoringu i ewaluacji (oceny) postępów we wdrażaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przedstawia poniższy schemat.

Proces monitoringu i oceny Strategii

Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu będą raporty roczne realizacji zadań opracowywane przez Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Raporty będą sporządzane do końca lutego roku następującego po roku sprawozdawczym, którego dany raport dotyczy, w oparciu o sprawozdania (raporty cząstkowe) jednostek organizacyjnych gminy z realizacji wyznaczonych dla nich zadań oraz wszelkie dane uzyskane od podmiotów publicznych oraz prywatnych zaangażowanych w politykę społeczną, w tym w szczególności od organizacji pozarządowych i kościelnych działających w sferze pożytku publicznego. Raporty co dwa lata będą pełniły zarazem funkcję raportów ewaluacyjnych.

Raporty przewodniczący Zespołu przekazuje Wójtowi, który następnie przedstawi Radzie informację o stanie wdrażania strategii. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w realizacji Strategii, Wójt wspólnie z Zespołem ds. Wdrażania i Monitorowania podejmuje działania naprawcze, modyfikując plany operacyjne gminy.

AKTUALIZACJA STRATEGII

Przeglądy aktualizacyjne Strategii będą odbywały się co 2 lata. Każdorazowo będzie to cykl prac analogicznych do procesu tworzenia gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, poprzedzonych analizą zmian następujących w otoczeniu społeczno-gospodarczym (np. nowe uregulowania prawne, nowe możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków pomocowych) oraz oceną postępów w realizacji Strategii, w tym poziomu zadowolenia lokalnej społeczności z podjętych działań w sferze polityki społecznej. Następnie na warsztatach ze społecznością, na podstawie zebranych materiałów (dane statystyczne, ankiety, sondaże opinii publicznej) i wyników monitoringu Strategii, zostaną opracowane poszczególne elementy strategii, które wymagają aktualizacji, a także dokonana zostanie weryfikacja poszczególnych celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań realizacyjnych.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268) do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Strategia ta w myśl art. 16b ww. ustawy zawiera w szczególności aktualną diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz wskaźników realizacji działań. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stara Biała na lata 2022-2026 jest najważniejszym dokumentem stanowiącym o realizacji lokalnej polityki społecznej. Obejmuje bardzo obszerną tematykę związaną z działaniami strategicznymi gminy w wielu dziedzinach problematyki społecznej, takich jak: ubóstwo, bezdomność, bezrobocie, uzależnienia, przemoc, niepełnosprawność.

Misją niniejszej strategii jest zapewnienie mieszkańcom Gminy Stara Biała warunków do rozwoju, wytyczanie kierunków zmian w celu wykorzystania potencjału jednostki ludzkiej, wspieranie inicjatyw społecznych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Misja ta będzie realizowana poprzez cele strategiczne zmierzające do poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Stara Biała, w szczególności tych, którzy należą do grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w różnych obszarach życia społecznego. Strategia jako wieloletni dokument programowy jest jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej.

Zatem podjęcie niniejszej uchwały jest w pełni uzasadnione.